

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ปฏิญญาพันธ
ของ
สัญลักษณ์ ไชยวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย

เมษายน 2551

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ปฏิญญาพันธ
ของ
ธัญลักษณ์ ไชยวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย

เมษายน 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
วิทยุลักษณะ ไชยวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย
เมษายน 2551

ัญญลักษณ์ ไชยวงศ์.(2551) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย
ด้านวัฒนธรรม. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา
ตันติผลาชีวะ, ดร.ราชันย์ บุญธิมา.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง และการเรียนรู้ด้าน
วัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมกลุ่มตัวอย่าง
ประกอบด้วยผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยซึ่งเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนศรีวิราช
วิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่สมัครใจเข้า
ร่วมกิจกรรม จำนวน 15 คู่ หรือ 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็ก
ปฐมวัยซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่า
ความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความ
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หาค่าความเชื่อมั่น ทดสอบสมมติฐานด้วย t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองที่ได้ทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้
ปกครองและเด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และมีระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองก่อนการทดลองอยู่ใน
ระดับปานกลาง แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก และสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้าน
วัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และมีระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
โดยรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางแต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมากและสูงกว่าก่อน
การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

TOURISM MODEL FOR CULTURAL LEARNING OF PARENT AND YOUNG CHILDREN.

AN ABSTRACT
BY
THANYALUX CHAIWONG

Present in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Master of Education degree in Early childhood Education
At Srinakharinwirot University
April 2008

Thanyalux Chaiwong.(2008). *Tourism model for cultural learning of parent and young children*.

Master thesis, M.ED, (Early childhood Education). Bangkok: Graduate School,
Srinakharinwirot University. Advisor committee: Assoc prof. Dr. Kulaya
Tantiphalchiva., Dr.Rachan Buntima.

The purposes of this research were to study the learning of parents on parenting and cultural learning of children in the tourism model.

The sample consisted of 15 parents and 15 children in kindergarten level from Sriwirat Wittaya School, three were volunteers.

The research tools were 1) The assessment form on parent's learning. 2) The assessment form on children's cultural learning with reliability of 0.89 and 0.86 respectively. This includes standard deviation, Content Validity; Dependent t-test for dependent samples was used for data analysis and the level of parent's learning and children's cultural learning.

The findings revealed that:

The learning of parents on parenting and the cultural learning of young children after experiment had excellence level and higher than before significantly at .01.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ของ
ธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านอาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความคิดเห็น คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ท่านอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงษ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ ที่ให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดี ตั้งแต่ผู้วิจัยเข้าเป็นนิสิตและตลอดการเดินทางในการศึกษา จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สมชาย พุ่มพิมล อาจารย์สุรางค์ ประเทศ อาจารย์บัวสร วุฒิตักดีชัยสกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์เสียสละเวลาในการเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้งยังให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ คณะครูและผู้บริหาร ผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนศรีวิราชวิทยา ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัยและคณะกรรมการนิสิตระดับบัณฑิตศึกษารุ่นปีการศึกษา 2549 ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดี

ท้ายสุดกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ตต.สุรพล คุณแม่พิณทอง และครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดู และสนับสนุนการศึกษามาโดยตลอด และขอบพระคุณ คุณพงศธร หล้าบ้านโพธิ์ ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นบูชาพระคุณบิดามารดาผู้มีพระคุณ ตลอดจนคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

ธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุน

จาก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	10
ความหมายของผู้ปกครอง.....	10
ความสำคัญของผู้ปกครอง.....	10
บทบาทของผู้ปกครอง.....	12
บทบาทของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน.....	14
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	15
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการศึกษาปฐมวัย.....	17
ประโยชน์ที่รับจากการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง.....	18
การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.....	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่.....	25
ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่.....	25
จุดประสงค์การศึกษาผู้ใหญ่.....	26
ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่.....	26
ปัญหาของการศึกษาผู้ใหญ่.....	27
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	28
ความหมายและความสำคัญของเด็กปฐมวัย.....	28
การรับรู้และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	28
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้.....	29
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้.....	30
ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	34
ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	35
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้.....	37
ความหมายของการท่องเที่ยว.....	37
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว.....	37
ประโยชน์ของการท่องเที่ยว.....	38
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	39
ความหมายของการใช้เวลาว่างและนันทนาการ.....	39
กิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยวทัศนศึกษา.....	40
ความหมายของวัฒนธรรม.....	40
วัฒนธรรมของจังหวัดพะเยา.....	42
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยว.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
แบบแผนการทดลอง.....	62
การดำเนินการทดลอง.....	62
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ลักษณะที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	75
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	75
สมมติฐานในการวิจัย.....	75
ขอบเขตของการวิจัย.....	75
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	75
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	77
อภิปรายผล.....	78
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	83
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	84
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก.....	94
ภาคผนวก ข.....	100
ภาคผนวก ค.....	108
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	120

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน.....	16
2 แบบแผนการทดลอง.....	62
3 การจัดกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย.....	63
4 การเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองก่อนและหลังการทำกิจกรรม การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย.....	71
5 การเปรียบเทียบระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและ เด็กปฐมวัย.....	72
6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและ เด็กปฐมวัย.....	73
7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการ ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็ก ปฐมวัย.....	74

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยครอบคลุม 3 เรื่องหลัก คือ การพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้ การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 51) ซึ่งในส่วนของการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข นั้นมุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชน รวมทั้งมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เกิดความสงบสุขในสังคม ซึ่งแนวทางหนึ่งคือการเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดี เกิดความอบอุ่น รักษาสืบทอดวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีสู่คนรุ่นต่อไป โดย 1) เสริมสร้างพ่อแม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ปลอดภัยและมั่นคงภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ ควบคู่กับการให้ความรู้ตามหลักวิชาการและหลักคำสอนทางศาสนาในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้เหมาะสมตามช่วงวัยรวมทั้ง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับบุตรหลานภายใต้วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม 2) ส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรม กล่อมเกลา ชี้นะบุตรหลานบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความพอเหมาะพอควร ประหยัด อุดม มีวินัยในการใช้จ่าย และให้รู้จักรักเหง้าของตนเองและท้องถิ่นโดยทำกิจกรรมทางสังคมและศาสนาร่วมกัน จัดสรรเวลาสำหรับการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่กับการเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมของครอบครัวและการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 58 – 59)

การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ภาวการณ์พัฒนาทุกภาคส่วนมีบทบาทในการผลักดันแนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติบนพื้นฐานของความร่วมมือและประสานเชื่อมโยงการทำงานอย่างบูรณาการโดยเฉพาะครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันทางสังคม กำหนดแนวทางไว้คือ 1) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต หากความรู้ และเพิ่มพูนทักษะในการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เหมาะสมตามวัยและเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่าน สนับสนุนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความสนใจอย่างต่อเนื่อง ถ่ายทอดวัฒนธรรม จารีตประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม และอบรมให้รู้จักบทบาทและหน้าที่ มีวินัย รับผิดชอบ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ 3) ร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ ดูแลช่วยเหลือเกื้อกูล แก้ไขปัญหา เผื่อระวังชุมชนให้มี

วัฒนธรรมเป็นประเด็นหนึ่งที่รัฐให้ความสำคัญปลูกฝังเพราะวัฒนธรรมเป็นลักษณะ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งบุคคลและสังคมที่ได้วิวัฒนาการต่อเนื่อง มาอย่างมีแบบแผน วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งในความเป็นชาติ ชาติใดที่ไร้เสียซึ่งวัฒนธรรมอัน เป็นของตนเองแล้ว ชาตินั้นจะคงความเป็นชาติอยู่ไม่ได้ วัฒนธรรมมีความสำคัญ 1) เป็นสิ่งที่ชี้แสดง ให้เห็นความแตกต่างของบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชน 2) เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าตนมีความแตกต่างจาก สัตว์ 3) ช่วยให้เราเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เรามองเห็น การแปลความหมายของสิ่งที่เรามองเห็นนั้นขึ้นอยู่กับ วัฒนธรรมของกลุ่มชน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น ชาวเกาะซามัวมองเห็น ดวงจันทร์ว่ามีหญิงกำลังทอผ้า ชาวออสเตรเลียเห็นเป็นตาแมวใหญ่กำลังมองหาเหยื่อ ชาวไทย มองเห็นเหมือนรูปกระต่าย 4) เป็นตัวกำหนดปัจจัย 4 เช่น เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค 5) เป็นตัวกำหนดการแสดงความรู้สึกทางอารมณ์ และการควบคุมอารมณ์ เช่น ผู้ชายไทยจะไม่ปล่อยให้หน้าตาไหลต่อหน้าสาธารณะชนเมื่อเสียใจ 6) เป็นตัวกำหนดการกระทำ บางอย่างในชุมชนว่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งการกระทำบางอย่างในสังคมหนึ่งเป็นที่ยอมรับว่า เหมาะสมแต่ไม่เป็นที่ยอมรับในอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้สร้างวัฒนธรรมคือมนุษย์ และสังคม เกิดขึ้นก็เพราะมนุษย์ วัฒนธรรมกับสังคมจึงเป็นสิ่งที่คู่กัน โดยแต่ละสังคมย่อมมีวัฒนธรรมและหาก สังคมมีขนาดใหญ่หรือมีความซับซ้อน มากเพียงใด ความหลากหลายทางวัฒนธรรมมักจะมีมากขึ้น วัฒนธรรมต่าง ๆ ของแต่ละสังคมอาจเหมือนหรือต่างกันสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้าน ความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนาและถิ่นที่อยู่ เป็นต้น (พิสมัย ผลพฤกษ์ไพร. 2540 : 129-130)

กระบวนการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่บุคคลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในวัยต้น ๆ ของบุคคลเริ่ม มาตั้งแต่บุคคลเริ่มขบวนการเรียนรู้ และค่อนข้างเข้มข้นในระยะแรก ๆ ของการปลูกฝังและเบาบาง ลงในวัยที่บุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเด็กปฐมวัยควรได้รับการปลูกฝังเป็น อันดับแรก เพราะเด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่อยู่ในวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่มีความสำคัญ ที่สุดเพราะเด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาการด้านต่าง ๆ ในช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในวัย และเด็กในวัยนี้จะง่ายต่อการปลูกฝัง พฤติกรรมและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยทองของชีวิตควรฉวย โอกาสเตรียมให้พร้อมที่จะเติบโตเป็นคนมีคุณภาพต่อไปในอนาคต (ราศี ทองสวัสดิ์. 2539 : 5) ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปลูกฝังวัฒนธรรมแก่เด็กปฐมวัยคือพ่อแม่ ผู้ปกครอง อาจกล่าวได้ ว่าครอบครัวเป็นสถาบันแรกของการปลูกฝังค่านิยม และการรักษาวัฒนธรรม เนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ขนาดครอบครัวเล็กลง กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก สถานภาพครอบครัวไทยเปลี่ยนไป การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทยจึง จำเป็นที่จะต้องเริ่มจากครอบครัว ในการอบรมสั่งสอนเพื่อการปฏิบัติตนให้คนในครอบครัวตั้งมั่นอยู่

กระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ได้เห็น ได้ฟัง ได้รู้สึก ได้ชิม ได้ดม เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน (สุมนา พานิช. 2546 : 30) เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2547 : 29) ซึ่งพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นมาจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมที่ได้รับจากพ่อ แม่ ผู้ปกครองเป็นสำคัญ ดังนั้นการปลูกฝังและสืบสานวัฒนธรรมแก่เด็กปฐมวัยจึงเป็นหน้าที่ของพ่อ แม่ ผู้ปกครองที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วัฒนธรรม สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรม และฝึกฝนให้เด็กสามารถปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่พึงาม ซึ่งการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม เป็นแนวทางหนึ่งที่จะใช้เป็นกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้วัฒนธรรม เพราะการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองในชุมชน เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมการที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กและผู้ปกครองได้มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้เรียนร่วมมือกันตามจุดประสงค์โดยผู้เรียนทุกคนต้องทำงานร่วมกันด้วยความรู้สึกที่ดีอย่างอิสระ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2548 : 67 - 75)

การให้พ่อแม่ปลูกฝังวัฒนธรรมให้กับลูก พ่อแม่นั้นต้องรับบทบาทของตนเองและพร้อมที่จะเป็นรูปแบบให้กับลูก เพราะกระบวนการนี้ต้องเริ่มจากการพัฒนาพ่อแม่ ซึ่งทางด้านการศึกษามูลนิธิวิจัยการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง (Parent Education) มีวิธีการหลายอย่างในการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองตัวอย่างเช่น ฝึกอบรม สานสัมพันธ์ การประชุมหรือแม่แต่การให้คำปรึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เป็นรูปแบบการให้การศึกษาผู้ปกครองรูปแบบหนึ่งที่รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ พัฒนาขึ้นให้เป็นกิจกรรมสำหรับให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองโดยเน้นความสอดคล้องกับจิตวิทยาผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ต้องผ่อนคลายและได้ใช้เวลาว่างของผู้ปกครองและกระบวนการนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะได้กำหนดให้เป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นวางแผน 2) การปฐมนิเทศ 3) เจ็อนการเรียนรู้ และ 4) การสรุปการเรียนรู้ และจากการวิจัยของวรวิสา สิงห์สุริย์ พบว่าสามารถนำไปใช้กับผู้ปกครอง และผู้ปกครองได้เรียนรู้บทบาทของตนเองในขณะที่เด็กได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการนำไปใช้อาจจะปลูกฝังวัฒนธรรมด้วยได้ จากบทความเรื่อง Changing leisure Activity to Cultural Learning for Young Children and Parents. (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2549) พบว่าสามารถใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในการสอดแทรกข้อความรู้เชิงวัฒนธรรมได้ด้วยและเชื่อว่าเด็กจะสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมได้

รูปแบบการทองเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยที่ครูเป็นผู้ดำเนินการโดยความร่วมมือของผู้ปกครอง เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และช่วยให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยผ่านกิจกรรมการทองเที่ยว ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองจะมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่เด็กปฐมวัยผ่านปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ผู้ปกครอง จากการใช้คำถามการอภิปราย ตลอดจนการสรุปสาระที่ได้จากการทองเที่ยว ซึ่งนอกจากจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครองแล้ว ยังช่วยให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างครูกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพราะการทองเที่ยวเป็นลักษณะผ่อนคลาย ครูและผู้ปกครองสามารถพูดคุยกันอย่างเป็นกันเองได้มากขึ้น ในด้านการศึกษา รูปแบบการทองเที่ยวเพื่อการเรียนรู้จะเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกให้ครู สถานศึกษาได้นำรูปแบบนี้ไปใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองของผู้ปกครองก่อนและหลังการทองเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทองเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

ความสำคัญของการวิจัย

การจัดกิจกรรมการทองเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองรูปแบบใหม่ที่ผ่านทางผู้ปกครองในการปลูกฝังให้เด็กรักวัฒนธรรมเป็นนวัตกรรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่ครูสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยควบคู่ไปด้วยซึ่งครูสามารถประยุกต์รูปแบบการทองเที่ยวเพื่อเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้ปกครองและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กได้ นอกจากนี้รูปแบบการทองเที่ยวด้านวัฒนธรรมยังเป็นการส่งเสริม การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรมควบคู่กันไปในช่วงประสบการณ์ที่สามารถประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาระดับอื่นๆ ได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง โดยเป็นผู้ปกครองที่มีความเต็มใจและอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยการใช้รูปแบบการท่องเที่ยวครั้งนี้ จำนวนผู้ปกครองทั้งหมด 16 คน พร้อมเด็กจำนวน 16 คน แต่มีผู้ปกครอง 1 คนที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน และเด็กจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองและการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้ปกครอง** หมายถึง พ่อ แม่หรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

2. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3. **รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม** หมายถึงรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองรูปแบบหนึ่ง ที่พัฒนาโดยรองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ (2549) ซึ่งเน้นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการท่องเที่ยวมาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองโดยใช้กลไกการประสานการมีส่วนร่วมให้เด็กและผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งการวิจัยนี้จะเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลักวัฒนธรรมเป็นหลัก ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

3.1 การวางแผน คือการวางแผนการเดินทาง พร้อมกำหนดเป้าหมายที่บ่งชี้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมและตัดสินใจร่วมด้วย

3.2 การปฐมนิเทศ คือการอธิบายกับผู้ปกครองก่อนการเดินทางเกี่ยวกับบทบาทการเป็นครูของผู้ปกครอง บอกให้ผู้ปกครองรู้วิธีการที่จะต้องทำงานระหว่างการเดินทาง

3.3 เงื่อนไขการเรียนรู้ คือการให้คำถามสำคัญสำหรับผู้ปกครอง และการอธิบายสืบเนื่องระหว่างเด็กและผู้ปกครองในระหว่างการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ต้องการในการท่องเที่ยวครั้งนี้

3.4 การสรุปการเรียนรู้ คือการสรุปประเด็นสาระสำคัญ ที่ผู้ปกครองได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เกี่ยวกับการเป็นผู้ปกครองและเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม

4. วัฒนธรรม หมายถึง แบบอย่างการดำรงชีวิตของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกเรียนรู้ถ่ายทอดกันไปด้วยการอบรมสั่งสอน และความดีความงาม ความเจริญในชีวิตของคนซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่คนเรียนรู้และร่วมปฏิบัติสืบทอดกันมาในสังคมของตน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงวัฒนธรรมของจังหวัดพะเยาที่เด็กจะได้พบจากการท่องเที่ยว

5. การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย หมายถึง การรับรู้เรื่องราวด้านวัฒนธรรม แบบแผนการดำรงชีวิต ที่ถูกถ่ายทอดโดยวิทยากรและการได้เห็นด้วยประสบการณ์จริงจากการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

5.1 การแต่งกายหมายถึงการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดพะเยาทั้งชายและหญิงที่เป็นคนพะเยา

5.2 ประเพณีงานบุญสลากภัต หมายถึง การทำบุญอุทิศถวายทานแก่ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับไปแล้วหลังวันออกพรรษาโดยมีการถวายด้วยถ้วยสลากที่เป็นเอกลักษณ์ที่ทำเป็นชะลอมและบรรจุด้วย พริกแห้ง กระเทียม เกลือ ที่เป็นประเพณีที่ทำสืบทอดต่อกันมา

5.3 ของเล่นเด็ก หมายถึง ของที่ใช้ในการเล่นของเด็กพะเยาที่สืบเนื่องกันมาและเห็นว่าเป็นดี เช่นการเล่นตี การเล่นบอกลบ เป็นต้น

5.4. การประมงพื้นบ้าน หมายถึง อุปกรณ์ประมง วิธีการทำประมงที่มีสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ในการจับปลา

5.5 การอนุรักษ์น้ำและสัตว์น้ำ หมายถึง วิธีการรักษาน้ำกว๊านพะเยาและสัตว์น้ำในกว๊านที่เป็นการกระทำสืบเนื่องกันมาแต่อดีต

5.6 ภูมิปัญญาพื้นบ้านหมายถึง การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน วิธีการที่ค้นพบจากการปฏิบัติกันมา เช่น การนำกระบอกไม้ไผ่เป็นกระบอกดักปลาไหล การตรวจสอบสภาพน้ำจากการอาศัยของกุ้งฝอย เป็นต้น

6. การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง หมายถึง การแสดงความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองที่เป็นพ่อแม่ ด้วยการอธิบายหรือบอกถึงสิ่งต่อไปนี้ได้

6.1. บทบาทของผู้เลี้ยงดู หมายถึง การโอบกอด และสัมผัสลูกเสมอซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความรักที่เด็กสามารถรับรู้ได้ การให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ลูกอยากได้ทำให้เด็กเป็นเด็ก

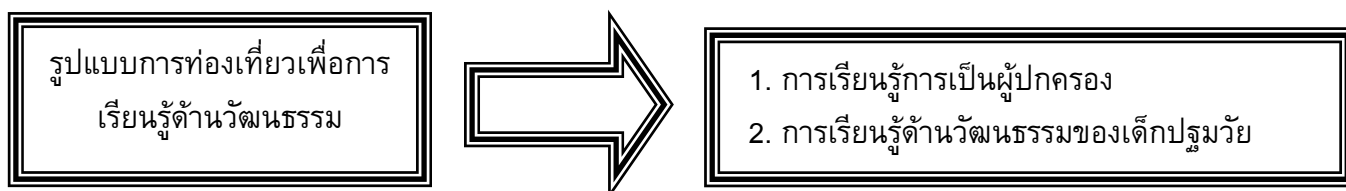
6.2. บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ หมายถึง การให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง การเข้าใจในพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ช่วยให้เกิดการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น การให้เด็กได้เล่นของเล่นต่างๆเป็นการสร้างการเรียนรู้ของเด็ก

6.3. บทบาทของผู้ให้ความรู้ หมายถึง ในการท่องเที่ยว ผู้ปกครองนั้นทราบถึงพัฒนาการของเด็กซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะสอนให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจ เรื่องราวต่างๆที่มีความรู้และเป็นประโยชน์ โดยที่ผู้ปกครองเตรียมตัวหาความรู้ ข้อมูลที่จะสอนให้แก่เด็ก และเป็นคนตอบคำถามที่เด็กอยากรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การแสดงพฤติกรรมที่ดีตามอย่างผู้ปกครอง

6.4 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครู หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนทุกครั้ง เพื่อให้ทราบถึงเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับตัวลูก เมื่อครูแจ้งปัญหาของของลูกให้ทราบ ผู้ปกครองและครูร่วมกันหาสาเหตุและการแก้ไขร่วมกัน การวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ร่วมกับทางโรงเรียนเพื่อการพัฒนาเด็กไปในทิศทางเดียวกัน การให้ความร่วมมือกับครูโดยการเป็นวิทยากรสอนเด็กในเรื่องที่ผู้ปกครองมีความรู้และชำนาญ

6.5 บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมในท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วิถีของคนในท้องถิ่น การพูดคุยสนทนากับเด็กทั้งภาษาถิ่นและภาษาไทยเพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยและเรียนรู้ทั้งสองภาษาไปพร้อมกัน การแต่งกายพื้นเมืองของเด็ก การพาเด็กไปงานประเพณี และงานบุญต่างๆ เป็นการปลูกฝัง การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงามให้แก่เด็ก โดยการที่ผู้ปกครองพาเด็กไปเรียนรู้เรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้วยตนเองเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมมีการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและแตกต่างจากก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมมีการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและแตกต่างจากก่อนการทดลอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
 - 1.1 ความหมายของผู้ปกครอง
 - 1.2 ความสำคัญของผู้ปกครอง
 - 1.3 บทบาทของผู้ปกครอง
 - 1.4 บทบาทของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน
 - 1.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 1.6 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการศึกษาปฐมวัย
 - 1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง
 - 1.8 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
 - 1.8.1 ความหมายของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
 - 1.8.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
 - 1.8.3 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่
 - 2.1 ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่
 - 2.2 จุดประสงค์การศึกษาผู้ใหญ่
 - 2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่
 - 2.4 ปัญหาของการศึกษาผู้ใหญ่
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของเด็กปฐมวัย
 - 3.2 การรับรู้และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้
 - 3.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้
 - 3.5 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้
 - 3.6 ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 3.7 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
 - 4.1 ความหมายของการท่องเที่ยว
 - 4.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

- 4.3 ประโยชน์ของการท่องเที่ยว
- 4.4 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- 4.5 ความหมายของการใช้เวลาว่างและนันทนาการ
- 4.6 กิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยวทัศนศึกษา
- 4.7 ความหมายของวัฒนธรรม
- 4.8 วัฒนธรรมของจังหวัดพะเยา
- 4.8 รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
- 4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยว

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

1.1 ความหมายของผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง (Parent) จากพจนานุกรมให้ความหมายว่า หมายถึง พ่อแม่ แต่ความหมายตามนัยของการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง (Parent Education) คำว่าผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ พี่ ป้า น้า อา คนรู้จัก หรือคนไม่รู้จักก็ได้ ถ้าคนที่กล่าวนี้นำหน้าที่ดูแลชีวิต พื้นฐาน นำแนวทาง สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะแนวแก่เด็ก ถือว่าบุคคลคนนั้นเป็นผู้ปกครอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ก : 2 ; อ้างอิงจาก Morrison. 1988 : 414) จากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้ปกครองมีความหมายกับเด็กมากกว่าการเป็นผู้ให้การเลี้ยงดูให้น้ำให้อาหาร หน้าที่ของผู้ปกครองครอบคลุมถึงการอบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กด้วย การเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองจึงมิใช่การเลี้ยงดูตามยถากรรมแต่เป็นการเลี้ยงดูอย่างเข้าใจ ผู้ปกครองที่ดีต้องมีทักษะ มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในการเลี้ยงเด็ก และเข้าใจเด็กอย่างแท้จริง เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพและพัฒนาการ ดังนั้น นอกจากพ่อแม่ ญาติ หรือผู้อื่น บางแห่งอาจกำหนดให้ สถานสงเคราะห์ หรือแม่แต่องค์กรชุมชน เช่น คีบบุद्ध์ ของประเทศอิสราเอลจัดได้ว่าเป็นผู้ปกครอง เพราะทำหน้าที่รับผิดชอบการเลี้ยงดูเด็ก ได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 2 - 3)

1.2 ความสำคัญของผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ(2542ข : 4 - 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้ปกครองว่า ระหว่างศตวรรษที่ 19 – 20 สังคมให้ความสนใจพัฒนาการและความต้องการของเด็กมาก โดยเน้นถึงผลกระทบจากผู้ปกครองที่มีต่อพัฒนาการของเด็กที่เกิดจากการเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง ความไม่เข้าใจต่อพัฒนาการเด็กผู้ปกครอง ที่ทำให้มีการส่งเสริมเด็กในทางที่ผิด การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครองในทางบวก เพื่อให้ปฏิสัมพันธ์เป็นการตอบสนองกันและกัน ในการจัดกระทำหรืออยู่ร่วมกัน ที่ผู้ปกครองต้องเข้าใจถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่ถูกต้อง ไม่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับเด็ก การพยักหน้า การยิ้มรับ การตอบโต้ หรือการสนทนาของผู้ปกครอง ล้วนมีความหมายกับเด็ก

เหตุผลสำคัญของผู้ปกครองคือ เด็กจะเจริญเป็นผู้ใหญ่แบบใดนั้น นอกจากพันธุกรรมแล้ว การเลี้ยงดูเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กเป็นคนอย่างไร คิดอย่างไร ลักษณะอย่างไร โรงเรียนไม่สามารถจัดกระทำได้ทั้งหมด บ้านและครอบครัวที่เด็กอาศัยอยู่ ผู้ปกครองที่ดูแลเด็ก เด็กเรียนรู้โดยตรงจากผู้ปกครองและครอบครัวที่ให้การเลี้ยงดู สิ่งที่ผู้ปกครองกระทำหรือแสดงออกมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กเพราะ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข : 4 ; อ้างอิงจาก Radin,1982 Seefeldt and Babour , 1986 : 200 – 201)

1. ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างของเด็ก ที่เด็กพร้อมจะเลียนแบบไม่ว่า ผู้ปกครองจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม
2. ผู้ปกครองเป็นผู้บอกหรืออธิบายว่า เด็กควรทำหรือไม่ทำอะไร
3. ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบของบ้านให้ถือปฏิบัติ
4. ผู้ปกครองใช้ระบบการให้รางวัลและการลงโทษ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลว่าทำไม
5. ผู้ปกครองเป็นผู้ใช้เทคนิคในการกำหนดการกระทำของเด็กด้วย การพูดกระแทกหรือใช้เหตุผลชักจูง
6. ผู้ปกครองใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ในการสร้างอิทธิพลกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นของเล่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กพัฒนาไปอย่างที่คิด

ด้วยวิธีการของผู้ปกครองดังกล่าว เป็นกลวิธีที่มุ่งใจให้เด็กอยู่ในระบบ และพัฒนาไปอย่างที่คุณปกครองต้องการ หากผู้ปกครองมีความเข้าใจหลักการเลี้ยงเด็ก พัฒนาการเด็กที่ต้องส่งเสริมด้วยการปฏิบัติการเลี้ยงดูแก่เด็กที่ถูกต้องแล้ว ย่อมเป็นโอกาสที่สังคมจะได้ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า โดยเฉพาะการพัฒนาทางสังคมของเด็กที่ผู้ปกครองคือผู้สร้างการเรียนรู้ทางสังคมให้กับเด็ก ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับสังคม (socialization) เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก ที่ผู้ปกครองเป็นผู้สร้างและหล่อหลอมทางสังคมที่ทำให้เด็กประพฤติปฏิบัติ ผู้ปกครองจึงเป็นผู้สร้างความเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตของเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จากทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson) ได้บ่งชี้อย่างชัดเจนถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่มีผลต่อจิตสังคมของเด็กตามระยะของพัฒนาการว่าในระยะปฐมวัยเด็กต้องการสร้างความรู้สึกรับรู้ไว้วางใจ หากผู้ปกครองให้โอกาสแก่เด็ก ให้เด็กได้คิดริเริ่ม ให้เด็กมีความมั่นใจ เด็กจะเจริญเติบโตด้วยความมั่นใจในตน และมีความเป็นมิตรด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542ข : 5 ; อ้างอิงจาก Steinberg and Meyer , 1995 : 193 – 194) ผู้ปกครองนอกจากดูแลร่างกายให้เจริญเติบโตแล้ว ยังเป็นผู้สร้างความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้กับเด็กและสังคม ผู้ปกครองที่ดีเท่านั้นจึงมีโอกาสสร้างเด็กที่ดีให้กับสังคมได้

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2542 : 149) กล่าวว่า เด็กจะเจริญเติบโตได้ดีที่สุดในบรรยากาศที่เด็กรู้สึกว่ามีความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย ในครอบครัวที่ความสัมพันธ์ระหว่าง

ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวของเด็ก ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและการมองโลกในแง่ดี แ่ร้ายต่าง ๆ กัน เด็กที่เกิดมาได้รับความเอาใจใส่ดูแลรักใคร่จากพ่อแม่พี่น้อง จะเป็นเด็กพร้อมที่จะให้ความเป็นมิตรแก่บุคคลทั่วไป ตรงข้ามกับเด็กที่เกิดมาถูกทอดทิ้งปราศจากความดูแลเอาใจใส่ เด็กเหล่านี้จะไม่สามารถพัฒนาความรู้สึกจริงใจและเป็นมิตรแก่เพื่อนหรือบุคคลอื่นได้ ข้อเท็จจริงนี้น่าจะเป็นเครื่องสังวรให้พ่อแม่และผู้ปกครองทุกท่านได้สำรวจตนเองอยู่เสมอว่า ได้ให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อบุตรหลานของตนมากน้อยเพียงใด ความรักความเอาใจใส่อย่างจริงใจที่ผู้ใหญ่ให้แก่เด็ก จะเป็นเกราะป้องกันเหตุและปัญหาต่างๆ ได้อย่างดีที่สุด ทั้งนี้เพราะความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองเพียงพอนั่นเอง

1.3 บทบาทของผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 ข : 5) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนี้

1. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับเด็กมีผลต่อเด็กในทุกด้าน เด็กสามารถเรียนรู้ทำงาน และเล่นกับเพื่อนได้อย่างมั่นใจและมีความสุข หากได้รับการสนับสนุนที่ดีการอบรมเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องจากผู้ปกครอง บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจะเป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการ และผู้ให้การศึกษา

2. บทบาทของผู้เลี้ยงดู เด็กเกิดมาด้วยพื้นฐานกำเนิดต่างกัน การเรียนรู้ต่างกันแต่สิทธิของเด็กที่ต้องได้รับการเลี้ยงดูเท่ากัน การส่งเสริมการเจริญเติบโตด้วยการสนองตอบความต้องการทางร่างกาย ทั้งอาหาร การพักผ่อน นอนหลับ เครื่องนุ่งห่ม การได้รับภูมิคุ้มกันโรค การยอมรับทางจิตใจ การปรับตัวเข้ากับสังคม รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทางสติปัญญา

3. บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ ผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงดูให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นในสังคมอย่างสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ผู้ปกครองจึงเป็นผู้เอื้ออาทรแก่เด็ก ให้การยอมรับเด็กและสนองตอบเด็กด้วยกำลังใจเป็นการสร้างสรรค์อารมณ์ของเด็กได้ดี ผู้ปกครองจะทำทุกวิถีทางที่จะทำให้เด็กที่เลี้ยงนั้น เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

4. บทบาทของผู้ให้การศึกษา ผู้ปกครองคือครูคนแรกของเด็ก การเลี้ยงดูและส่งเสริมเป็นงานส่วนหนึ่ง นับแต่ฝึกการถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ การแต่งตัวด้วยตนเอง การอบรมมารยาทสังคม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและการสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ทั้งโดยการเลียนแบบและการสั่งสอน บทบาทของผู้ปกครองมีความสำคัญกับเด็กมาก ถ้าผู้ปกครองใส่ใจต่อบทบาท และดำเนินบทบาทที่ถูกต้อง เด็กจะมีความสุขช่วยเหลือตนเองได้ ควบคุมตนเองได้ เมื่อโตขึ้นเด็กจะมีความมั่นใจสูง ในทางตรงกันข้าม หากผู้ปกครองไม่ทำบทบาทของตนให้ดี อาจมีผลก็คือเด็กโกรธง่าย มีอารมณ์ขัดแย้ง ก้าวร้าว และไม่เป็นมิตรกับผู้อื่น หรือไม่ก็สุขภาพร่างกายไม่ดี หรืออาจมีพฤติกรรมไม่ถูกต้องเพราะไม่ได้รับการสั่งสอน เป็นต้น

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542 : 153 -154) ได้กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ควรเป็นดังนี้

1. การให้ความร่วมมือกับครู พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กควรให้ความร่วมมือกับครูปฐมวัยและทางสถานศึกษาด้วยเริ่มตั้งแต่การช่วยเตรียมตัวเด็กก่อนเข้าสถานศึกษา เพื่อช่วยไม่ให้เด็กตื่นและกลัวสถานที่ใหม่ ซึ่งเป็นอาคารใหญ่โต มีเด็กวัยเดียวกันเป็นจำนวนมาก และมีผู้ใหญ่ที่เรียกว่า ครู ซึ่งเป็นคนแปลกหน้า ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กควรเล่าเรื่องของสถานศึกษาปฐมวัยให้เด็กฟังถึงความสนุกสนาน มีของเล่นให้เล่นมากมายนำไปอยู่และไปเล่น และมีคุณครูใจดีคอยดูแลช่วยเหลือให้เด็กเกิดความคุ้นเคย และเกิดความเชื่อมั่นที่จะอยู่ในสถานศึกษานี้ได้อย่างสนุกสนานและปลอดภัย ควรพาเด็กไปเยี่ยมสถานศึกษาเป็นครั้งคราวเท่าที่โอกาสอำนวย ก่อนเปิดภาคเรียนต้นปีการศึกษา นอกจากนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กควรให้ความร่วมมือฝึกหัดให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง โดยให้เด็กได้รู้จักชื่อและนามสกุลของตนเอง ชื่อพ่อแม่ เลขที่บ้าน ตำบลที่อยู่ ชื่อสถานศึกษาปฐมวัยพร้อมทั้งฝึกหัดเด็กให้มีความคุ้นเคยสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง ได้แก่ การถ่ายปัสสาวะ ถ่ายอุจจาระ วิธีใช้ห้องส้วมล้างหน้า แปรงฟัน การรับประทานอาหาร ล้างมือ การสวมและถอดเครื่องแต่งกาย และการนอนพักผ่อนกลางวันทั้งนี้เพื่อให้เด็กรู้สึกว่ามีอะไรใหม่สำหรับเขาเมื่อเข้ามาอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัย และเป็นการอบรมเลี้ยงดูเด็กสอดคล้องต้องกันทั้งทางบ้านและสถานศึกษา นอกจากนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กควรให้ความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเกี่ยวกับการให้การศึกษาของเด็กวัยนี้ ให้สอดคล้องต้องกันกับทางสถานศึกษาด้วย

พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กให้ความสนใจและร่วมมือกับทางสถานศึกษาด้วย ได้แก่

- ยินดีเข้าร่วมประชุมกับครูปฐมวัยเกี่ยวกับปัญหาและการเรียนของเด็ก ทางสถานศึกษาควรจัดอย่างน้อยภาคเรียนละหนึ่งครั้ง

- ยินดีมาร่วมประชุมกับครูเพื่อวางแผนพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ ครูและพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กช่วยกันพาเด็กไปเที่ยวสวนสัตว์ หรือสวนสาธารณะ แล้วร่วมกันรับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน

- ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา เช่น แม่มีเวลว่างอาจจะมาช่วยเย็บเสื้อผ้า ตักดา ซ่อมหนังสือเด็ก พ่ออาจช่วยซ่อมเครื่องเล่นของเด็ก เป็นต้น

2. การรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวต่อเด็กอย่างเหมาะสม พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนั้น มิใช่จะเป็นผู้ต้องการให้เด็กทำอะไรๆ ตามใจของตนทุกอย่างไป ควรรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวต่อเด็กอย่างเหมาะสม

พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กนั้นมิใช่จะเป็นผู้ต้องการให้เด็กทำอะไรๆ ตามใจของตนทุกอย่างไป ควรรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวต่อเด็กอย่างเหมาะสม เช่นกรณีสถานศึกษาเปิดให้ต้นปีการศึกษา เด็กยังไม่มั่นใจและพร้อมที่จะอยู่ในสถานศึกษาได้เองทันทีตลอดวันก็ควรอนุญาตให้เขาอยู่เพียงครึ่งวันก่อนในระยะสัปดาห์แรก หากเด็กยังไม่พร้อมที่จะอยู่ได้เองแม้แต่ครึ่งวันก็ควรอยู่เป็นเพื่อนสักกระยะหนึ่งอย่างไรก็ตามสภาพชีวิตความเป็นอยู่ปัจจุบันนี้อาจไม่อำนวยความสะดวกสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองที่จะต้องอยู่เป็นเพื่อนเด็กอาจมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่งที่เด็กคุ้นเคยพอที่จะอยู่เป็นเพื่อนสักกระยะหนึ่งแทนก็ได้ ในขณะที่เด็กกำลังเล่นกับเพื่อนเด็กๆ นั้น มิได้หมายความว่าเด็กเกาะติดผู้หนึ่งตลอดเวลา แต่เป็นเพียงให้ผู้หนึ่งนั่งคอยอยู่ห่างพอสมควร ณ ที่ที่จัดเตรียมไว้ให้พอที่เขาจะมองเห็นได้ในขณะที่เขาเล่นอยู่กับเพื่อนๆ และครูเมื่อรู้สึกว่าเขามีความมั่นใจที่จะอยู่กับเพื่อนๆ และครูแล้ว ผู้มาเป็นเพื่อนควรค่อยๆ ถอยไปที่ละน้อย เพราะไม่จำเป็นจะต้องคอยเฝ้าดูแลเด็กต่อไปวิธีนี้จะเป็นผลดีทั้งแก่เด็กและทางสถานศึกษาด้วย

3. มีความเห็นใจครู พ่อแม่ผู้ปกครองเด็กทุกคนทุ่มเทความรักให้แก่เด็กอย่างมากมา บางครั้งอาจมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับเด็กในสถานศึกษาได้ หากไม่เป็นผู้ที่เห็นใจครูบ้างก็ยากที่จะเข้าใจกันทั้งๆ ที่ครูก็รักและเอาใจใส่ต่อเด็กอย่างใกล้ชิดแล้ว พ่อแม่ของเด็กเองดูแลเด็กวัยนี้เพียงคนเดียวในบ้านก็ยังอุบัติเหตุเกิดขึ้นจนได้แต่ครูต้องรับผิดชอบดูแลเด็กวัยเดียวกันนี้อย่างน้อย 20 คนต่อครู 1 คน ฉะนั้นหากมีอุบัติเหตุเล็กๆ น้อยๆ ก็ควรให้ความเห็นใจแก่ครูบ้าง เพื่อให้ครูมีกำลังใจปฏิบัติงานต่อไป

4. ศึกษาธรรมชาติและความต้องการของเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบอบรมเลี้ยงดูเด็ก ควรจะเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็ก อาจศึกษาได้จากหนังสือไปฟังการบรรยายที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก ไปประชุมทุกครั้งเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของเด็ก และควรปรึกษาหารือขอความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กได้ทุกโอกาสด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กสอดคล้องต้องกันกับทางสถานศึกษา

1.4 บทบาทของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน

ไพฑูรย์ ลินลาร์ตัน (2543 : 27 – 28) กล่าวถึง การเรียนรู้เป็นกระบวนการตลอดชีวิต ดังนั้นการที่จะให้เด็กเรียนรู้และเติบโตไปอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่ามีความหมายจึงจำเป็นต้องให้เด็กเรียนรู้ตลอดเวลาและตลอดชีวิต การที่เด็กอยู่ในโรงเรียนในแต่ละวันแม้จะเป็นการให้การศึกษาส่วนหนึ่งแล้ว แต่เมื่อมาถึงบ้านเด็กควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมด้วย

การศึกษาเพิ่มเติมที่บ้านนั้นมี 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การให้การศึกษาในเชิงของการเรียนรู้ชีวิต ทั้งภายในครอบครัวและชีวิตภายนอกอันเกิดจากการพูดคุยสนทนากับผู้ใหญ่หรืออ่านหนังสือพิมพ์ ดูภาพยนตร์ โทรทัศน์แล้วซักถามคนอื่นๆ เพิ่มเติม พ่อแม่ที่ฉลาดย่อมสอนให้ลูกได้คิด

บทบาทนี้จะถือว่าเป็นบทบาทการศึกษานอกโรงเรียน หรือบทบาทในการศึกษาอบรมก็ได้ เพราะเป็นสิ่งที่พ่อแม่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว เพียงแต่จะมีเวลาทำได้มากน้อยเพียงใดแต่ในภาพสังคมที่เร่งรีบและรุกร้าเช่นในปัจจุบัน บทบาทนี้อาจจะทำได้น้อยลงไปบ้าง แต่พ่อแม่ผู้ปกครองก็จะละเลยบทบาทนี้ไม่ได้

การศึกษาเพิ่มเติมที่บ้านอีกลักษณะหนึ่งคือ การศึกษาเพิ่มเติมในสิ่งที่เด็กได้เล่าเรียนมาจากโรงเรียน ทั้งในแง่ของเนื้อหาวิชาและการอบรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรจะให้ความสนใจ โดยเฉพาะเด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะมีส่วนเสริมได้ด้นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้มีความเข้าใจในเรื่องราวของหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตามสมควร เพื่อที่จะได้ตอบคำถาม เด็กได้ถูกต้องและเหมาะสมกับทั้งจะได้เข้าใจตัวผู้เรียนอย่างเพียงพอที่จะส่งเสริมให้เขาได้พัฒนาตามศักยภาพของเขาเองด้วย

พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะมีความรู้ในเรื่องการศึกษาของลูกได้นั้น ควรเริ่มที่พ่อแม่ให้ความสนใจอย่างจริงจังก่อนแล้วครูเข้ามามีส่วนร่วม พ่อแม่ ผู้ปกครองควรได้ศึกษารายละเอียดในระบบของการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพียงพอ ที่จะพูดคุยกับลูกหลานในความปกครองของตนเองได้บ้างหรือแนะนำเข้าได้บ้าง โรงเรียนอาจจะมีส่วนเสริมด้วยการจัดเอกสาร สรุป แนะนำระบบรูปแบบการศึกษาแจกให้ จัดประชุมพบปะ พูดคุย แนะนำให้จัดมุมพ่อแม่ให้จัดเผยแพร่ในสื่อมวลชนต่าง ๆ และจัดฝึกอบรมให้เป็นครั้งคราว เป็นต้น

พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หรือบันทึกประวัติลงในสมุดรายงานผลของนักเรียนอย่างตรงไปตรงมา เพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของเด็กตรงกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และในขณะเดียวกันก็สนใจรายงานของโรงเรียนอย่างละเอียดเพียงพอที่จะพูดคุยกับลูกของตนเองได้ด้วย

ที่สำคัญก็คือ พ่อแม่และผู้ปกครองควรเข้าใจว่า เด็กไม่ใช่ตามใจพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือครูเท่านั้น แต่เขาตามใจตัวเขาด้วย หน้าที่ของผู้ปกครองคือพยายามให้เขาตามใจตัวเองอย่างชาญฉลาด

1.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 :

32)

ปัญหาการประสานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองสมัยก่อนมีน้อยในแง่ของการติดต่อสื่อสาร เพราะโรงเรียนติดบ้าน บ้านติดโรงเรียน ครูและผู้ปกครองอยู่ในเขตเดียวกัน การเรียนรู้ปัญหาเป็นประเด็นตรงกัน แต่ปัจจุบันผู้ปกครองนิยมเลือกที่เรียนให้กับลูก แม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ห่างไกลทำให้ระยะหลังมีการส่งลูกเรียนข้ามเขตที่ต้องใช้เวลาในการเดินทางไป

แม้ว่าผู้ปกครองและโรงเรียนจะมีความต้องการเช่นเดียวกันคือการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้เป็นไปอย่างที่ใจต้องการก็ตาม แต่เมื่อโรงเรียนมีโครงการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองมาโรงเรียนมักมีปัญหาเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครองเสมอทั้งนี้ด้วยเหตุผลต่างๆ นานาของฝ่ายผู้ปกครอง ที่จะเข้าร่วมกับโรงเรียนซึ่งต่อมาทำให้การจัดโครงการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจำแนกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ผู้ปกครองเป็นเพียงผู้รับข่าวสาร
2. ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน
3. ผู้ปกครองเป็นครู
4. ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมวินิจัยสังการ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 31; อ้างอิง

จาก Borick and Tombair , 1995 : 631) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมตามจริง จากลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองฐานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะอยู่ใน 2 ลักษณะคือ ในฐานะของผู้ปฏิบัติ ซึ่งลักษณะกิจกรรมจะแตกต่างกันดังตัวอย่างที่แสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน

ผู้ปกครองเป็น ผู้รับข่าวสาร	ผู้ปกครองเป็น ผู้เรียน	ผู้ปกครองเป็น ครู	ผู้ปกครองเป็น ผู้วินิจฉัยสั่งการ
← การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ←			
ในฐานะผู้รับ			ในฐานะผู้ปฏิบัติ
การประชุมปรึกษาครู และผู้ปกครอง	การฝึกทักษะเป็น ผู้ปกครอง	อาสาสมัครงานบ้าน งานธุรการ	สมาคมครูผู้ปกครอง ที่ปรึกษาสถานักเรียน
การประชุมปรึกษากลุ่ม รับจดหมาย	เรียนทักษะการสอน เรียนภาษา	การพัฒนาสื่ออุปกรณ์ เป็นครูผู้ช่วย	ที่ปรึกษาสภาผู้ปกครอง เป็นสมาชิกทีมการ
จดหมายข่าว	เรียนหลักสูตรพิเศษ สำหรับผู้ปกครอง	ร่วมประเมินผล เป็นวิทยากร	จัดการ
สื่อสารเสียงตามสาย			
ต้อนรับครูมาเยี่ยมบ้าน ไปเยี่ยมโรงเรียน			
กิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน			

ที่มา ปรับมาจากกลไกการเชื่อมสานโรงเรียนและครอบครัว (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 32 ;อ้างอิงจาก Borick and Tombari , 1995 : 631)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมากขึ้นขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน และความรู้สึกรู้สึกของผู้ปกครอง การสร้างความคุ้นเคยระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครองที่สำคัญ

1.6 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการศึกษาปฐมวัย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 36)

การศึกษาปฐมวัยให้แก่เด็กวัย 6 ขวบแรกเป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการรวมทั้งการเสริมสร้างการเรียนรู้ซึ่งหมายความว่าจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียน และโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือประสานงานกันระหว่างบ้าน และโรงเรียนมีความหมายมาก ครอบครัวเหมือนงานการศึกษาเพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรกของคน พ่อแม่คือครูคนแรกของเด็ก

การเข้ามามีส่วนร่วมเกิดผลดีทั้งกับเด็กครูและผู้ปกครองเอง เพราะการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาปฐมวัยเป็นการสนับสนุนและช่วยเหลือกันที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจและความพร้อมของผู้ปกครองซึ่งแตกต่างกันบางคนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม แต่บางคนเข้าร่วมบางกิจกรรมก็มี การมีผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนทางการศึกษา (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 36 ;อ้างอิงจาก Essa . 1996 : 86 – 89)ผู้ปกครองเปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรบุคคลที่มีค่าที่ครูสามารถนำทักษะความรู้ รวมทั้งการค้นหาลู่ทางที่ดีจาก

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนให้ประโยชน์แก่ทั้งครู โรงเรียน เด็กและผู้ปกครองทำให้การจัดการศึกษามีคุณค่าและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ปกครองเป็นทั้งทรัพยากรบุคคล ผู้สร้างสานบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี และที่สำคัญทำให้การจัดหลักสูตรการศึกษามีคุณค่าต่อเด็กและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับครูและโรงเรียนจะเลือกใช้ตามที่เห็นเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนนอกจากลดข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้วยังสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพราะบางครั้งข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนเกิดจากโรงเรียนไม่ได้มีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมของเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นทางแก้ข้อขัดแย้งด้านนี้ที่ดีที่สุดไม่แต่เพียงเท่านั้นโรงเรียนต้องรักษาการให้สารสนเทศเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิรูปของโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ควรให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนซึ่งช่วยได้มากเช่น การหาทุน การร่วมกิจกรรมโรงเรียนการช่วยพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 33 ;อ้างอิงจาก Fontana , 1995 : 26 -27) การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประโยชน์ที่พึงได้ของแต่ละบุคคลดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 33 ;อ้างอิงจาก Feeney,et,al 1991 : 491)

สมาชิกครอบครัว ได้ประโยชน์จากการเข้ากิจกรรมการมีส่วนร่วมดังนี้

- มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการใหม่ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวการเจริญเติบโต และพัฒนาการ
- มีความรู้ ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้หรือหลักสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ที่บ้านได้
- ได้รับสมรรถนะ ความรู้สึกในการมีสมรรถนะในการมีส่วนร่วมกับการเรียน

ตัวเด็ก

- สิ่งที่เด็กจะได้รับเมื่อสมาชิกครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่
- ได้เห็นบทบาทของสมาชิกครอบครัวที่แตกต่างไปจากบ้าน

- มีความคุ้นเคยกับผู้ใหญ่ที่มีทักษะความรู้สึก และวิธีสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เหนือจากครอบครัวและครู

- มีความสนใจเป็นเอกเทศมากขึ้น

- ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายกว่าในหลักสูตร

ครูผู้สอน

ครูจะมีโอกาสมากถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่

- มีโอกาสขยายโปรแกรมเพราะมีอัตราการเห็นด้วยสูง

- สามารถเรียนรู้จากข้อความรู้ที่ผู้ปกครองจากความรู้ประสบการณ์ที่ผู้ปกครองนำมาแลกเปลี่ยน

- มีโอกาสได้สังเกตเห็นความสัมพันธ์ของเด็กกับสมาชิกครอบครัว

- มีโอกาสสร้าง และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละครอบครัวอย่างมีความหมาย

- มีโอกาสแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กรายบุคคล

ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาคุณค่าของความเป็นคนให้กับเด็กอย่างเป็นองค์รวม สร้างเสริมความเข้าใจโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียน (Click and ClicK , 1990 : 323 – 324; อ้างอิงจากกุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 33)

วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ประโยชน์หลากหลายทั้งต่อผู้ปกครอง ครู และเด็ก แต่สิ่งที่คุณปกครองไม่ชอบในการมีส่วนร่วมหรือต้องมาโรงเรียน คือความรู้สึกขัดแย้งและอคติของครูที่มีต่อผู้ปกครอง และผูกพันอยู่กับโรงเรียนซึ่งเป็นพิธีการ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542) ดังนั้นการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมต้องให้เป็นไปอย่างสบาย ครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจะได้น้อย 4 วิธี คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 33 ; อ้างอิงจาก Morrison , 2000 : 363 – 364)

1.8 การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

1.8.1 ความหมายของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

ฉันทนา ภาคบงกช (2531 : 1) ให้ความหมายการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองว่าเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา เป็นการทำความเข้าใจเพื่อสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดู

วรรณา ช้องดารากุล (2539 : 44) กล่าวว่า การให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือใน

นภเนตร ธรรมบวร (2541 : 31) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการโรงเรียน ชุมชน และร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของเด็ก และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 6) กล่าวว่า การศึกษาสำหรับผู้ปกครองหมายถึง การให้ความรู้ที่ดีแก่ผู้ปกครองการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว

การศึกษาผู้ปกครองนี้หมายถึง การพัฒนาความรู้เจตคติและทักษะการเป็นผู้ปกครองที่เป็นระบบ เพื่อการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเด็ก สร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปฏิบัติตนในบทบาทของพ่อแม่ในครอบครัวและสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2542 : 6 ; อ้างอิงจาก UNESCO.1979 : 56)

บุบผา เรืองรอง (ม.ป.ป. : 8) ได้ให้ความหมายของการศึกษาสำหรับพ่อแม่หรือผู้ปกครองหมายถึง การให้การศึกษารูปแบบที่ปรากฏในสังคมให้ผู้ที่เป็นพ่อแม่เด็กปฐมวัย เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ต่างๆให้พ่อแม่เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และทักษะความสามารถในด้านต่างๆ ที่พ่อแม่จะได้นำไปพัฒนาครอบครัว โดยเฉพาะผู้ที่เป็นลูกนับตั้งแต่เยาว์วัยให้เป็นผู้ที่เจริญเติบโตแบบมีคุณภาพที่พึงประสงค์ของสังคม โดยการให้การศึกษแก่ผู้ปกครองนั้นมีความสำคัญและความจำเป็น 2 ประการ กล่าวคือประการแรก พ่อแม่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการอบรมเลี้ยงดูลูก ประการที่สองเกิดจากสภาพสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งผลกระทบต่องานครอบครัว จากเหตุดังกล่าว สังคมจึงตื่นตัวและยอมรับโดยทั่วไปว่าการให้การศึกษพ่อแม่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง

จากความหมายการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยวิธีต่างๆโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและมีคุณภาพ และเปิดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครูและโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้มีการเจริญเติบโตตามวัยได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

1.8.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ข : 23 – 24) กล่าวว่า ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก เพราะโรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองจะทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง คือคุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครอง พบว่าโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียนและโรงเรียนคือผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมมากใน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 28 - 29) กล่าวว่า ครูควรช่วยฝึกฝนและกระตุ้นให้ความรู้ กับพ่อ แม่ ผู้ปกครองเพราะ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องเป็นคนฝึกความพร้อมให้ลูก ช่วยสอน ช่วยอ่าน ต้องอธิบาย ชี้แนะ ตั้งคำถามให้ลูก และใช้กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองมีความสำคัญ เพราะผู้ปกครองมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็ก ร่วมกับครูและโรงเรียน เพราะผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ดูแลในการพัฒนาเด็ก และเป็นการสนับสนุนซึ่งกันเพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในแนวทางการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ

1.8.3 รูปแบบการให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

กุลยา ตันติผลชีวะ (2542ข : 35) กล่าวว่า รูปแบบการให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครองมี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการให้การศึกษาโดยตรง หมายถึง การให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็กในเรื่องที่ผู้ปกครองต้องรู้และจำเป็นต้องรู้จากโรงเรียนโดยตรงแก่ผู้ปกครอง เช่น กิจกรรมการฝึกอบรม การประชุม การให้การศึกษา ห้องสมุดสำหรับผู้ปกครอง บริการสารสนเทศ การเยี่ยมบ้าน และการเยี่ยมชมโรงเรียน

1.1 การฝึกอบรม เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้ปกครองโดยตรง ในรูปการสอน เป็นชั้นเรียน ซึ่งเนื้อหาความรู้ทางหน่วยงานเป็นผู้จัด นำประเด็นมาจากเรื่องที่ผู้ปกครองสนใจ ซึ่งอาจจัดเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ھرรษา นิลวิเชียร (ھرรษา นิลวิเชียร 2535 : 245 ; อ้างอิงจาก Read ; Gardner ; & Mahler . 1987 Early Childhood Program .Human Relationship and Learning) ได้กล่าวถึงข้อมูลที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรรู้ และครูควรจัดไว้ในโปรแกรมครอบครัวศึกษา ว่าควรประกอบด้วย

1. คุณค่าของการเล่นและกิจกรรมของเด็กโดยเน้นการได้ อาจจะโดยสัมผัสสิ่งของและการสำรวจให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
2. ชนิดของวัสดุที่เล่น และโอกาสที่ควรให้เด็กเล่น ตามระดับอายุและเน้นพัฒนาการ
3. วิธีช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการพูด รวมถึงการสนทนากับเด็กการหาหนังสือมาให้เด็กอ่านหรือเด็กฟัง
4. ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเรียนของเด็ก คุณค่าของการตอบคำถามของเด็ก การช่วยให้เด็กตอบคำถาม และการช่วยให้เด็กค้นหาคำตอบ

5. เข้าใจถึงการช่วยให้เด็กพัฒนาเช่นการให้คำแนะนำในทางบวกให้ประสบการณ์ที่เหมาะสม ให้เวลาเด็กอย่างเพียงพอ เตรียมให้เด็กประสบการณ์ที่ยากขึ้น
6. การช่วยให้เด็กแยกความจริงและความฝันออกจากกัน
7. การแสดงความรู้สึกรออกมาเป็นคำพูด
8. คุณค่าของการเล่นกับเพื่อน
9. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการ และความเจริญงอกงามของเด็กความแตกต่างระหว่างบุคคล

10. เข้าใจขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญา การสร้างมโนทัศน์ คุณค่าของจินตนาการในกระบวนการคิด และการจัดประสบการณ์หลากหลาย

1.2 การประชุม เป็นการจับพนักระหว่างครูกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองกับผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งควรจัดในช่วงเวลาที่ผู้ปกครองสามารถมาได้โดยจัดให้มีการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น จัดฉายสไลด์ เชิญวิทยากรมาบรรยาย ขณะที่ผู้ปกครองทำกิจกรรม ครูก็ยังได้เรียนรู้เรื่องจากผู้ปกครองอีกด้วย เพื่อให้เข้าใจปัญหาเฉพาะเรื่องหรือจัดพบทั้งพ่อแม่

1.3 การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือและให้การศึกษาเป็นรายบุคคล โดยใช้พื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาพัฒนาการปฏิบัติอย่างมีเหตุผลการให้คำปรึกษามี 6 ประเภท กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 40)

1. การให้คำปรึกษาเพื่อสนับสนุน เป็นการให้การปรึกษาเพื่อให้การสนับสนุน

2. การปรึกษาเพื่อรับข้อความรู้ เป็นการให้ความรู้ตามประเด็น
3. การให้คำปรึกษาทางการศึกษา
4. การให้คำปรึกษาปัญหาภาวะวิกฤติ
5. การให้คำปรึกษาปัญหาไม่สบายใจจากสิ่งแวดล้อมและสังคม
6. การให้คำปรึกษาความทุกข์ร้อนใจในอารมณ์

1.4 ห้องสมุดสำหรับผู้ปกครอง การให้การศึกษาอีกลักษณะหนึ่งของผู้ปกครอง คือ การจัดห้องสมุดสำหรับผู้ปกครองที่ผู้ปกครองใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ได้ บริการห้องสมุดสำหรับผู้ปกครองนี้อาจจัดเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดโรงเรียน หรือแยกส่วน ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของโรงเรียน ความสะดวกของผู้ปกครองในการให้บริการ (กุลยา ตันติผลาชีวะ . 2542 : 41) ลักษณะของห้องสมุด ผู้ปกครองจัดเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ห้องสมุดหนังสือสำหรับผู้ปกครองและเด็ก เป็นห้องสมุดที่ให้บริการเอกสาร สิ่งพิมพ์ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก การเลี้ยงเด็ก การศึกษาปฐมวัย นิทานสำหรับเด็ก เป็นต้น

2. ห้องสมุดของเล่น เป็นห้องที่จัดให้มีของเล่นชนิดต่างๆ ที่ผู้ปกครองและเด็กสามารถใช้เล่น หรือขอยืมไปเล่นกับเด็กที่บ้านได้

3. ศูนย์สื่ออุปกรณ์สำหรับเด็กมีลักษณะคล้ายกับห้องสมุดของเล่น แต่มีขอบเขตกว้างขวางกว่า ศูนย์สื่ออุปกรณ์นี้จะประกอบด้วย หนังสือวารสาร อุปกรณ์เล่นเกม ของเล่นต่างๆ วีดิโอสำหรับเด็ก วิธีการทำของเล่นจากเศษวัสดุต่างๆ เป็นต้น ศูนย์สื่ออุปกรณ์นี้ นอกจากจะให้เด็กและผู้ปกครองเข้าเล่น แล้วยังมีบริการให้ขอยืมกลับบ้านได้

1.5 บริการสารสนเทศบริการสารสนเทศที่โรงเรียนสามารถจัดให้แก่ผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ได้คือ สื่อเทคโนโลยี และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น จัดทำคู่มือสำหรับผู้ปกครอง จดหมายข่าว แผ่นพับใช้เพื่อชี้แจงผู้ปกครอง การใช้โทรศัพท์เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและการบริการทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

1.6 การเยี่ยมบ้าน ถ้าสถานศึกษาปฐมวัยมีบุคลากรเพียงพอ การเยี่ยมบ้าน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้บุคลากรได้รู้จักเด็กขณะที่อยู่บ้านมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ยังสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองได้ด้วย บุคลากรของสถานศึกษา อาจแสดงบทบาทได้

4 ลักษณะ คือ

1. ในฐานะของผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญที่จะสอนหรือให้ความรู้ผู้ปกครองที่เกี่ยวกับการสอนเด็ก
2. ในฐานะของผู้เรียนรู้ที่พยายามเสาะแสวงหาข้อมูลจากผู้ปกครองที่เกี่ยวกับตัวเด็กเช่น ความสามารถพิเศษ ความสนใจ งานอดิเรก เป็นต้น
3. ในฐานะของผู้วิจัยที่ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับความเชื่อของผู้ดูแลหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
4. ในฐานะของผู้ให้สิ่งของและอุปกรณ์กับผู้ปกครองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์กับเด็ก เช่น เกม หนังสือ ของเล่น

1.7 กิจกรรมเยี่ยมชมโรงเรียน การเยี่ยมชมโรงเรียนจะช่วยให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้เกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา ช่วยให้ครูได้ทราบและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเกี่ยวกับตัวเด็ก ในเวลาเช้าเมื่อพ่อแม่พาลูกมาส่งที่โรงเรียนครูได้มีการพูดคุยสื่อสารกัน แต่ถ้าต้องการที่จะเข้าใจพฤติกรรมของเด็กอย่างแจ่มแจ้งแล้ว ควรมีการปรึกษาหารือกันหลังจากการสังเกตหรือเยี่ยมโรงเรียนตามที่นัดหมายกันไว้ การจัดตารางให้ผู้ปกครองได้มาสังเกตและเยี่ยมโรงเรียนตามที่กำหนดเป็นวันๆไป จะให้ประโยชน์มากกว่าและไม่รบกวนเด็กขณะที่ครูกำลังสอนอยู่ ซึ่งดีกว่าการให้ผู้ปกครองหลายๆ คนมาในวันเดียวกัน หรืออีกแนวทางหนึ่งครูอาจเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียนชั้นเรียนในโอกาสพิเศษต่างๆ โดยครูจัดแผ่นป้ายแจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองแผนงานต่างๆ ที่ต้องการความร่วมมือ และอาจนำผลงานของเด็กไปติดแสดงไว้ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ผู้ปกครองยังสามารถพาเด็กไปร่วมเยี่ยมชมโรงเรียนตั้งแต่ก่อนเปิดเทอม เพื่อสร้างความคุ้นเคยต่อสถานที่ให้กับเด็ก

โคจิลักษณ์ กลมศักดิ์วิกุล (2539 : 26) กล่าวว่า ประโยชน์ของการเยี่ยมชมโรงเรียน ผู้ปกครองจะได้รับทราบจุดมุ่งหมายและวิธีการจัดการศึกษาของโรงเรียนรวมทั้งซักถามปัญหาและได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับบุคลากรของโรงเรียนและผู้ปกครองคนอื่นๆ ได้มีโอกาสสังเกตการจัด

2. รูปแบบการให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครองทางอ้อม หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองทางสื่อมวลชน สำหรับผู้ปกครองที่สนใจสามารถเปิดรับ ฟังหรือดูได้มี การเผยแพร่ทั้งที่เป็นวิทยุ สิ่งพิมพ์และโทรทัศน์ ในปัจจุบันมีการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ด้วย

การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรม ได้มีผู้ให้ความหมายและอธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมของผู้ปกครองไว้ดังนี้ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ข : 19) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้ปกครองเป็นวิธีการหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้น เมื่อมีการพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเข้ามาในระบบโรงเรียน จะเป็นการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ที่นอกจากผู้ปกครองจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเด็กแล้ว ยังเป็นการสร้างเจตคติของผู้ปกครองที่ดีต่อการเรียน การจัดการศึกษา ครู และโรงเรียนด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเป็นกิจกรรมหรือวิธีการที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และการเรียนรู้ของเด็กในการพัฒนาเด็กร่วมกับทางโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และมีความเข้าใจต่อทางโรงเรียนในแนวการสอน เพื่อนำไปพัฒนาเด็กอย่างถูกต้อง

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

งานวิจัยในประเทศ

วรรัตน์ นิยมไทย (2547) ได้ทำการศึกษาผลของการให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองได้รับความรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุปราณี ประคำพอง (2547) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีนิสัยรักการอ่านโดยผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีนิสัยรักการอ่านได้ จึงพบว่าผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนพัฒนาการเด็กเป็นอย่างมาก

มณฑิยา ทุมพันธ์ (2546) ได้ทำการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้การบ้านแบบมีส่วนร่วม พบว่าผู้ปกครองของเด็กที่ใช้ชุดการบ้านนั้นเข้าใจบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและรู้วิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากขึ้น

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2543) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 4 – 7 ปี พบว่าข้อมูลพื้นฐานทางบ้านมีผลต่อความสามารถด้านสติปัญญาโดยที่สหสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญาของเด็กกับข้อมูลเบื้องต้นของเด็กและพ่อแม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ซูลีพร พิศุทธิ์ศุภฤทธิ (2537) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ชวนคุย ชวนร้อง ชวนเล่น พบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองได้ใช้ชุดส่งเสริมความรู้มีความสามารถในการสังเกตสูงขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

วอเชสเตอร์ (Worcester.2005) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองของเด็กกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก พบว่า ผู้ปกครองไม่ใช่มิแต่เพียงส่วนร่วมรวมถึงประสบการณ์ของเด็กเหมือนกัน (เช่น เป็นการยากในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก การให้การสนับสนุน ความเครียดทางเศรษฐกิจ ความเครียดในครอบครัว และการแยกกันอยู่) แต่การรายงานเพียงอย่างเดียวที่เปรียบเทียบถึงความเสี่ยงต่อสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมของเด็ก การวิจัยและความรู้มาพิจารณาเพิ่มเติม จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กไม่ใช่เพียงแต่การมีส่วนร่วมแต่สภาพครอบครัว การเป็นต้นแบบที่ดีก็เป็นเรื่องที่สำคัญต่อเด็กเช่นกัน

เทเลอร์ อัลัน (Taylor-Allan. 2004) ได้ทำการศึกษาประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการศึกษาตามแผนและหลังจากเลิกเรียนที่ผู้ปกครองมีบทบาทของการนำการศึกษาไปใช้ต่อ พบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะมีบทบาทในการนำการศึกษาไปส่งเสริมให้เด็กและทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

เดวีส์ (Davies. 2004) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการให้ความสำคัญการใช้เหตุผลในกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ของเด็กกับนักการศึกษาเด็กปฐมวัยในการแนะนำส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่าการเรียนรู้ที่เด็กได้เรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและที่เรียนกับครูมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเด็ก ทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้มากกว่าที่จะเรียนรู้ในโรงเรียนเพียงอย่างเดียว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กและเมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กแล้วเด็กจะมีการพัฒนาการในด้านที่ต้องการมากขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่

2.1 ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่

คณะกรรมการอำนวยการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติ (2540) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษาผู้ใหญ่ คือการให้ประสบการณ์ และการเรียนรู้ทั้งหลายที่จัดขึ้นให้แก่ประชาชน ที่พ้นเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาการศึกษาในโรงเรียนปกติ

สุจินตรา จันทรมณี (2535 : 23) กล่าวว่า การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แต่การศึกษาผู้ใหญ่เน้นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ในที่นี้ คือ บุคคลที่พ้น

สรุปได้ว่า การศึกษาผู้ใหญ่เป็นกระบวนการหรือกิจกรรม แนวทางทางการศึกษาของผู้ใหญ่ เพื่อพัฒนาตนเอง ในการประกอบอาชีพ และในด้านของเจตคติให้ถูกต้อง ด้วยวิธีการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์

2.2 จุดประสงค์การศึกษาผู้ใหญ่

กาบรา (สุภาพร จันทรเจริญ . 2525 : 20; อ้างอิงจาก Kabra .1972 : 100) กล่าวว่า การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความชำนาญ ในหน้าที่การงานเพื่อเพิ่มรายได้ และผลผลิต และทำให้เกิดความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาของสิ่งแวดล้อมและตอบสนองวัฒนธรรม และความเข้าใจของตนเอง สังคมและครอบครัว

ไดโมน (อาคม ใจแก้ว. 2522 : 42 ; อ้างอิงจาก Dimono.1976 : 145) กล่าวว่า ลักษณะของการศึกษาผู้ใหญ่ โดยมีการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการให้ สิทธิ หน้าที่และความไว้วางใจ และความรับผิดชอบจะทำให้ผู้ใหญ่เกิดการเป็นส่วนหนึ่งและอยากมีส่วนร่วม

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่

จากแนวความคิดของลินเดอร์แมน ทำให้ได้ข้อสันนิฐานที่สำคัญๆ และเป็นกุญแจสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ รวมทั้งจากการวิจัยในระยะต่อไปมา ทำให้โนลส์ (Malcolm S . Knowles .1978) ได้พยายามสรุปเป็นพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ คือ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2538 : 138-139 ; อ้างอิงจาก Knowles .1978 : 31)

1. ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึงพอใจเพราะฉะนั้นควรมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมทั้งหลาย

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situations) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดี หากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life – Centered) ดังนั้นการจัดหน่วยการเรียนรู้เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรจะต้องยึดถือสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญใช้ตัวเนื้อหาวิชาทั้งหลาย

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ ก็คือการวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self – Directing) ความต้องการที่จะอยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงควรอยู่

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้น การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องเรียนการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละชั้นของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน

2.4 ปัญหาของการศึกษาผู้ใหญ่

ทองพูล เพิ่มดี (2542 : 1 – 2) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้นประชากรของประเทศจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทางการศึกษา เพราะประชาชนยังขาดการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม การให้การศึกษาผู้ใหญ่จึงมีส่วนช่วยในการให้รู้จักคิด ได้เข้าใจ ได้รู้จักการปรับปรุงตนเอง ให้เข้าสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกขณะ ช่วยให้ทันโลก เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำมาสอนบุตรหลานได้

ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา (2532 : 32 – 34) กล่าวว่า การศึกษาผู้ใหญ่ของแต่ละบุคคลมีระดับแตกต่างกันไป ตามวัย ฐานะและโอกาส ถ้ามีครอบครัวการเรียนรู้ก็จะสนับสนุนให้ความช่วยเหลือครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งของการศึกษาผู้ใหญ่

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2541 : 21) กล่าวว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อ

1. ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่
2. ได้รับการจูงใจและมองเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน
3. สิ่งที่ยเรียนนั้นสนองต่อความต้องการของตน
4. สิ่งที่ยเรียนนั้นเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในทันที
5. สิ่งที่ยเรียนสนองความรู้และประสบการณ์ที่มี
6. ผู้เรียนกับผู้สอนมีความเข้าใจกัน ให้กำลังใจแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ
7. ผู้เรียนมีความพอใจที่จะเรียน
8. การเรียนใช้ปัญหาที่พบจริงในชีวิต เรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหาที่

หลากหลาย

9. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม
10. มีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ปัญหาของการศึกษาผู้ใหญ่จะเกิดจาก ฐานะและโอกาสที่แตกต่างกันตามวัย แต่ถ้าผู้ใหญ่ที่มีครอบครัว การศึกษาจะมุ่งเน้นในการให้ความช่วยเหลือครอบครัว ยิ่งถ้าผู้ใหญ่หมายถึง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง การเรียนการศึกษาของตน เพื่อจะเพิ่มความรู้ความเข้าใจของตนในการพัฒนาและเลี้ยงดูลูก เพราะลูกเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต พ่อ แม่ จึงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายและความสำคัญของเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 2) ได้กำหนดช่วงอายุของเด็กปฐมวัยในหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ว่าหมายถึง เด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี

แมสซอเกลีย (เยาเวพา เดชะคุปต์.2542 : 2 ; อ้างจาก Massoglia .1977) ว่าเด็กปฐมวัยเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยจนถึงอายุ 6 ปี เด็กในวัยนี้เป็นวัยเรียนรู้สิ่งต่างๆคุณภาพชีวิตเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อยู่ในช่วงการพัฒนาดังต่อไปนี้

วคินี อิศรเสนา (ภรณ์ คุรุรัตน์ .2540 : 45 – 46 ; อ้างอิงจาก 2547 : 8) ได้กล่าวว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เด็กควรได้รับประสบการณ์ชีวิตที่เหมาะสม เด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงวัย 6 ปี

วุฒิล (กุลยา ตันติผลาชีวะ .2542ก : 18; อ้างอิงจาก Woodill . 1992) ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการให้บริการดูแลและการให้การศึกษาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 8 ปี โดยจัดเป็นระบบเดียวกันซึ่งเรียกว่า Educare ทำให้การศึกษาเด็กขยายขอบเขตครอบคลุมตั้งแต่เด็กทารก เด็กเล็ก และเด็กอนุบาล

NAEYC หรือ National Association for the Education of Young Children ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงเด็กปฐมวัยว่าอยู่ในช่วงอายุเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 8 ปี (วคินี อิศรเสนา.2547 : 8 ; อ้างอิงจาก NAEYC.1987 : 1 – 2)

สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กอายุประมาณแรกเกิดจนถึงช่วงอายุประมาณ 8 ปี แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ เด็กทารก เด็กเล็ก และเด็กอนุบาล การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อเด็กจะได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปด้วยกัน เด็กวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ สมองและร่างกายมีการพัฒนาดังต่อไปนี้

3.2 การรับรู้และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 37)

การรับรู้ (Perception) คือ การได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า หรืออาจกล่าวได้ว่าการรับรู้ หมายถึงกระบวนการที่เด็กได้นำสิ่งที่ตนได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม ได้กลิ่น จากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัว เข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมายเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น

การรับรู้จึงเป็นกระบวนการของการตีความต่อสิ่งที่ได้ยิน ได้เห็น ได้กลิ่น ได้รู้รส และการที่มีความรู้สึกรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสต่างๆ ในตัวเรา

กระบวนการรับรู้มีได้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสิ่งที่เราจะรับรู้ คุณสมบัติและความสมบูรณ์ของอวัยวะการรับรู้ของเราเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีต ความต้องการแรงจูงใจ และค่านิยมของเราอีกด้วย

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้รับ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้

ธรรมชาติของการเรียนรู้ การเรียนรู้มีลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1.1 มีสิ่งเร้ามาเร้าผู้เรียน

1.2 ผู้เรียนรับรู้สิ่งเร้า

1.3 ผู้เรียนแปลความหมายของสิ่งเร้าที่รับรู้

1.4 ผู้เรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าตามที่รับรู้และแปลความหมาย

1.5 ผู้เรียนสังเกตผลที่เกิด ถ้าตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ก็เรียกว่า เกิดการเรียนรู้แล้ว แต่ถ้าไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการก็ต้องแก้ไขใหม่

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการเรียนรู้

ของเด็ก ว่ากาน้ำร้อนนั้นร้อนไม่ควรจับ

สิ่งเร้า ได้แก่ กาน้ำร้อน ซึ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจเด็กรับรู้ว่ามีกาน้ำร้อน

เด็กแปลความหมายของสิ่งเร้า (กาน้ำร้อน) ว่าน่าสนใจอาจเป็นของเล่นอย่างหนึ่ง

เด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า (กาน้ำร้อน) ด้วยการเอื้อมมือไปจับ

เด็กสังเกตผลที่เกิด ปรากฏว่าไม่ตรงกับจุดมุ่งหมาย นั่นคือ เด็กร้อนมือ กาน้ำร้อนนั้นร้อนไม่ใช่ของเล่น ต้องมีการแก้ไขคือ ต่อไปจะไม่จับกาน้ำร้อนอีก

2. การเรียนรู้ เป็นการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงพฤติกรรม เมื่อได้รับ

ประสบการณ์ แต่ถ้าหลังจากได้รับประสบการณ์แล้วยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็ถือว่ายังไม่เกิดการเรียนรู้

3. การเรียนรู้มิใช่วุฒิภาวะ เพราะวุฒิภาวะเป็นความเจริญเติบโตตามธรรมชาติ มิได้เกิดจากประสบการณ์แต่การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากการมีประสบการณ์

4. การเรียนรู้จะเกิดได้ง่ายถ้าสิ่งนั้นมีความหมายต่อผู้เรียนและเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของการเรียนรู้ของเด็ก แต่ละคนด้วยการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน เด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ได้ไม่เท่ากันและอาจต้องใช้วิธีการต่างกัน ผลการเรียนรู้จึงอาจมากน้อยแตกต่างกันด้วย

3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 41)

ด้วยเหตุที่การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ มนุษย์จะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของแม่ และการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของแต่ละบุคคล เพราะการเรียนรู้จะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้น การเรียนรู้จึงช่วยให้บุคคลสามารถปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้จะทำให้บุคคลเผชิญกับสภาพการณ์ชนิดเดียวกันในครั้งต่อมาด้วยพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

1. วุฒิภาวะ เป็นระดับความเจริญเติบโตสูงสุดของบุคคลในระยะหนึ่งๆ ซึ่งประกอบด้วย วุฒิภาวะทางด้านสติปัญญา วุฒิภาวะทางอารมณ์ วุฒิภาวะทางสังคม และวุฒิภาวะทางกายภาพ

2. วัย ความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลในแต่ละวัยจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มนุษย์มีอายุมากขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้จะลดลงบ้าง แต่สามารถแสดงเหตุผล และการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้จะถึงขีดสูงสุดเมื่อบุคคลมีอายุประมาณ 20 – 25 ปี

3. เพศ เพศชายและเพศหญิง มีความสามารถที่แตกต่างกันหลายด้าน ซึ่งสาเหตุที่แตกต่างกันนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ฯลฯ

4. วิสัยความสามารถ หมายถึง ขีดสูงสุดของความสามารถของบุคคล ซึ่งในแต่ละคนจะมีวิสัยความสามารถที่แตกต่างกัน

5. ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม จัดเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ในเรื่องใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การจูงใจ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่มีวัตถุประสงค์แน่นอน การจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ อาจจากเครื่องล่อ หรือสิ่งจูงใจหลายประการ เช่น การชมเชย การแข่งขัน การให้รางวัล การลงโทษ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลทั้งสิ้น

7. สภาพทางอวัยวะรับรู้ความรู้สึก และประสาทสัมผัส ถ้าบุคคลมีความบกพร่องทางอวัยวะรับรู้ความรู้สึกและประสาทสัมผัส เช่น ตาสั้น ตาบอดสี หูหนวก หูตึง หรือมีความบกพร่องทางประสาทสัมผัสอื่นๆ ก็จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของบุคคลด้วย

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิตมนุษย์และทุกคนจะต้องเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนตาย การเรียนรู้ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

3.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 42)

แม้ว่านักจิตวิทยาทั้งหลายจะมีความคิดเห็นขัดแย้งกันอยู่ในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้แต่อย่างไรก็ตาม นักจิตวิทยาเหล่านี้มีความเห็นร่วมกันว่า มีองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่

1. เป้าหมาย เป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพราะไม่มีพฤติกรรมใดๆ เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย การเกิดของพฤติกรรมนั้นจะต้องมุ่งสู่ความต้องการหรือเป้าหมายของ

1.1 เป้าหมายอาจจะยากเกินไป จนทำให้เด็กมีความคิดว่าไม่มีความหวังที่จะประสบความสำเร็จได้

1.2 เป้าหมายอาจจะง่ายเกินไป ทำให้ไม่เป็นการท้าทายความสามารถ

1.3 เด็กที่ขาดความมั่นใจในตนเอง และขาดความมั่นคง มักจะเลือกเอาเป้าหมายที่สูงเกินไปเพื่อที่ว่าตนเองจะได้มีความรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จอย่างสูงเมื่อทำได้สำเร็จ

1.4 เด็กบางคนอาจจะตั้งเป้าหมายต่ำเกินไป เพื่อเป็นการปกป้องตนเองจากความล้มเหลว

1.5 ผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็ก ทั้งพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูอาจมีอิทธิพลต่อการตั้งเป้าหมายของเด็ก

อย่างไรก็ตามเด็กจะต้องเป็นผู้ตั้งเป้าหมายขึ้นเอง โดยที่พ่อแม่ ครู หรือผู้ปกครองจะช่วยให้ด้วยการให้คำปรึกษาและแนะนำในกรณีที่เด็กมีปัญหาหรือในกรณีที่เด็กตั้งเป้าหมายไว้สูงหรือต่ำกว่าระดับความสามารถของตนเอง

นอกจากนี้องค์ประกอบอีกสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตั้งเป้าหมายของเด็กคือ ซึ่งจะเห็นได้จากวิธีการตั้งเป้าหมายของเด็กที่เคยมีประสบการณ์ที่เคยล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จมาก่อน เด็กกลุ่มนี้มักจะตั้งเป้าหมายที่สูงหรือต่ำจนเกินไป ซึ่งการที่เด็กตั้งเป้าหมายไม่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้ของตน ตลอดจนความวิตกกังวลของพ่อแม่ ผู้ปกครองก็อาจจะมีส่วนในการตั้งเป้าหมายของเด็กได้ด้วยเช่นกัน

2. วุฒิภาวะและความพร้อม เด็กจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี เมื่อมีความพร้อมซึ่งการที่เด็กจะมีความพร้อมได้นั้นเด็กจะต้องมีวุฒิภาวะที่เจริญเต็มที่เสียก่อน เช่น การที่จะสอนให้เด็กจับช้อนรับประทานอาหารเองนั้น ถ้ากล้ามเนื้อนิ้วมือและแขนของเด็กยังไม่เจริญเต็มที่ที่จะสอนให้เด็กเรียนการจับช้อนรับประทานข้าวไม่ได้ เป็นต้น พฤติกรรมหลายอย่าง que เด็กกระทำเช่น คลาน เดิน นั่ง ควบคุมการขับถ่าย ฯลฯ เกิดขึ้นจากมีวุฒิภาวะที่เหมาะสม เท่านั้น ซึ่งพฤติกรรมนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนเลย เมื่อถึงเวลาที่จะเกิดขึ้นเองแต่ถ้าเราต้องการฝึกฝนเด็กในขณะที่เด็กยังมีวุฒิภาวะที่ยังไม่สมควรอาจจะไม่ก่อให้เกิดผลดีนัก

อย่างไรก็ตามการฝึกฝนก่อนที่เด็กจะมีความพร้อมเป็นการทำให้เด็กมีความสามารถก่อนถึงวัยอันสมควร ซึ่งจะมีผลทำให้เด็กมีความมั่นใจสูง และมีบุคลิกภาพที่มีวุฒิภาวะดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการฝึกฝนมาเลย นอกจากนี้เด็กที่เคยฝึกฝนมาก่อนก็อาจจะมีโอกาสประสบความสำเร็จใน

3. การสำรวจ ความแตกต่างระหว่างความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์และสัตว์ อย่างหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดเจน คือกระบวนการในการแก้ปัญหาเมื่อมนุษย์มีปัญหาจะทำให้เกิด ความเครียดในอารมณ์ ซึ่งเป็นเหตุไปสู่การก่อให้เกิดความคิดที่จะสำรวจหาคำตอบของปัญหานั้น วิธีการสำรวจอาจจะทำโดยการสังเกตวิธีการแก้ปัญหาของตัวแบบ หรือการหาเหตุและผลสนับสนุน สิ่งหนึ่งที่มนุษย์มักจะกระทำในขณะที่ทำการสำรวจ คือการหาคำตอบทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ และมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงจากคำตอบที่ทำให้ไม่พึงพอใจด้วยเช่นกัน ซึ่งวิธีการค้นหาคำตอบโดย การสำรวจนั้น จะทำให้เด็กจำได้ดีขึ้น แต่ผลจากการสำรวจนั้นก็อาจจะเป็นอันตรายหรือผลร้ายต่อ เด็กได้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูจะต้องพยายามช่วยแนะแนวทางให้แก่เด็ก รวมทั้งจัดสถานการณ์ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจได้เต็มที่ด้วย

4. การเสริมแรงและการหยุดยั้ง เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมักจะเรียนรู้ที่จะแสดงออกในสิ่งที่ตนจะได้รับผลกระทบที่พึงพอใจหรืออาจกล่าวได้ว่า มนุษย์เรียนรู้เพื่อที่จะได้รับ การเสริมแรงนั่นเอง พฤติกรรมใดที่มนุษย์แสดงออกแล้วได้รับการเสริมแรงก็จะมีแนวโน้มที่จะเกิด บ่อยขึ้นอีก ในขณะเดียวกันพฤติกรรมใดที่มนุษย์แสดงออกแล้วได้รับผลที่ไม่พึงพอใจหรือไม่เป็นไป ตามที่คาดหวังไว้ พฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่จะให้เด็กเรียนรู้ได้ดีอีกอย่าง หนึ่งคือ การใช้การเสริมแรง

5. ความจำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากที่จะบอกให้รู้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ถ้า สิ่งที่เราสอนให้แก่เด็กไปเป็นจำนวนมากแล้วเด็กจำไม่ได้เท่ากับว่าเด็กไม่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเลย สิ่งที่มีความสำคัญต่อความจำของเด็กคือ องค์ประกอบของสิ่งที่สอน ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่สอน กับสติปัญญาของเด็กและแรงจูงใจ ในขณะเดียวกันการที่เด็กจำได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่ ทำการวัดผลด้วยเช่นกัน ถ้าเครื่องมือที่ทำการวัดนั้นไม่มีความตรงตามสิ่งที่สอนก็จะไม่สามารถบอก ได้ว่าเด็กจำสิ่งที่สอนได้หรือไม่ได้จากงานวิจัยของ เอ็ดดิงฮาส (Eddinghaus ,1885 ;อ้างอิงจาก กุล ยา ตันติผลาชีวะ. 2542ค : 52) พบว่าคนโดยทั่วไปมักจะลืมในสิ่งที่ที่ตนเรียนรู้มาประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ ในเวลา 24 ชั่วโมง และจากนั้นจะลดลงเรื่อย ๆ เมื่อเวลาผ่านไปอีกหลายวัน

6. การฝึกฝน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเด็กอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้สิ่งที่ ไม่มีความหมายหรืองานที่มีความสับสนยุ่งยากมากๆ แต่การฝึกฝนนั้นถ้ากระทำในเวลาที่ยาวนาน เกินไป อาจจะก่อให้เกิดผลเสียได้เช่นกัน เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายและเมื่อยล้าได้ ซึ่งมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการกำหนดเวลาให้เด็กทำการฝึกฝน

7. การลงโทษและการให้รางวัล การแสดงพฤติกรรมใดๆ ของเด็ก ถ้าหลังจากแสดง แล้วได้รับการลงโทษ การแสดงพฤติกรรมนั้นจะยุติลง การลงโทษยังจะเป็นการทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ว่า พฤติกรรมใดที่ไม่ควรจะทำ แต่มีข้อเสียคือการลงโทษนั้นมิได้บอกให้เด็กรู้ว่า พฤติกรรมใดควรกระทำ ส่วนการให้รางวัลเป็นการให้สิ่งที่เด็กเกิดความพึงพอใจ หลังจากที่ได้แสดง พฤติกรรมออกมา ซึ่งเท่ากับเป็นเครื่องชี้ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดควรจะทำ ดังนั้นใน

8. การเรียนโดยไม่ตั้งใจกับการเรียนโดยตั้งใจ เด็กก่อนเข้าโรงเรียนมักจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่เขาอยู่ สิ่งที่เด็กเรียนรู้นั้นอาจจะมีค่าหรือไม่มีค่าที่ควรแก่การเรียนรู้ก็ได้ แต่ถ้าโรงเรียนคิดว่าบางสิ่งบางอย่างที่มีคุณค่าที่ควรแก่การที่เด็กจะเรียนรู้ โรงเรียนควรจะจัดลำดับของประสบการณ์ให้กับเด็ก เพื่อที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในทางที่เหมาะสม แทนการปล่อยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เองโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายมากกว่าที่จะเป็นผลดีก็ได้

ดังนั้นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กนั้นจึงขึ้นอยู่กับ การวางแผนเป้าหมายของผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็ก เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง วุฒิภาวะและความพร้อมที่จะเรียนรู้ของเด็ก การเสริมแรงและการหยุดยั้ง การลงโทษและการให้รางวัล ความจำของเด็ก การฝึกฝน ซึ่งเป็นอิทธิพลที่มีต่อการเรียนรู้ของเด็กโดยทั้งสิ้น

3.5 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้

ทิตนา แคมมณี ; และชนาธิป พรกุล (2544 : 37 - 38) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการ ที่มีลักษณะดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (a cognitive process) หรือกระบวนการทางสมอง ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจ หรือการสร้างความหมายของสิ่งต่างๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการของการจัดกระทำ (action on) ต่อข้อมูลและประสบการณ์มิใช่เป็นเพียงการรับ (talking in) ข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น
2. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (individual) ที่ไม่มีผู้ใดเรียนรู้หรือทำแทนกันได้
3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (a social process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย
4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิด การกระทำ การปฏิบัติ การแก้ปัญหาและการศึกษาวิจัยต่างๆ
5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว สนุก (active and enjoyable) และทำให้ผู้เรียนรู้สนุกสนานและเกิดความใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกและท้าทายให้ “ใฝ่รู้สู่สิ่งอยาก”
6. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (good environment) เพื่อเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี
7. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

8. การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลง (change) กล่าวคือ การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำเพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

9. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (life long process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยให้บุคคลและสังคมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป ลักษณะการเรียนรู้ คือ กระบวนการทางสติปัญญาที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา มีความเฉพาะตัว ซึ่งจะทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.6 ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 48)

เด็กปฐมวัยจะมีลักษณะและวิธีการเรียนรู้หลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง หากแต่เด็กปฐมวัยแต่ละคนยังมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันซึ่งความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย

สติปัญญาของเด็กนั้นอาจกล่าวได้ว่าเริ่มพัฒนามาตั้งแต่แรกเกิดซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากพัฒนาการทางระบบประสาทและประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากสภาพแวดล้อมเมื่อระบบประสาทของเด็กพัฒนาได้ดีขึ้น เด็กจะเริ่มเข้าใจกับสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตนเอง เริ่มเข้าใจในประสบการณ์ที่ได้รับตลอดจนรู้จักให้ความหมายกับประสบการณ์ที่ได้รับจากประสาทสัมผัสของตนเอง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สิ่งที่จำเป็นและสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้แก่ความสามารถในการจำแนกสิ่งต่างๆที่เด็กรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และเมื่อเด็กมีความจำดีขึ้นก็จะเริ่มพัฒนาการรับรู้ถึงสิ่งที่คล้ายกันและสิ่งที่ต่างกันซึ่งการรับรู้ถึงสิ่งที่คล้ายกันนั้นจะทำให้เด็กสามารถจดจำลักษณะของสิ่งของต่างๆได้ความสามารถนี้เองจัดได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของกระบวนการแผ่ขยายในขณะที่เด็กจะเรียนรู้ที่จะจำแนกสิ่งของที่แตกต่างกันนั้นนับได้ว่ามีความสำคัญของการพัฒนาการแผ่ขยาย ในขณะที่เด็กจะเรียนรู้ที่จะจำแนกสิ่งของที่แตกต่างกันนั้นนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญาของเด็กเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 6 ขวบ สังคมจะเริ่มคาดหวังให้เด็กสามารถที่จะจำแนกเสียงต่างๆ ได้ ตลอดจนสามารถที่จะพูดภาษาประจำชาติของตนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ความสามารถในการจำแนกโดยใช้สายตาจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเขียนสัญลักษณ์ต่างๆเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความสามารถในการจำแนกได้ของเด็กจะพัฒนาได้ดีขึ้น

เมื่อลักษณะของประสบการณ์เกิดจากประสาทสัมผัสตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไป เข้าแล้วซ้ำอีกจนทำให้เด็กสามารถจำได้และสามารถระลึกถึงประสบการณ์นั้นได้ในเวลาต่อมา ลักษณะของประสบการณ์ที่เกิดจากประสาทสัมผัสที่แตกต่างกันนี้จะถูกนำไปบันทึกไว้ในสมอง ในลักษณะของ

แม้ว่ากระบวนการเรียนรู้จะดูเหมือนว่าเป็นกระบวนการทางปัญญาอย่างง่าย ๆ แต่ถือ
ว่าเป็นรากฐานของการเรียนรู้ทั้งหมด รวมทั้งเป็นสื่อกลางระหว่างข้อมูล ความรู้สึกใหม่ทั้งหมดกับ
ประสบการณ์ในอดีตของเด็ก อีกทั้งทำให้แน่ใจได้ว่าความหมายใหม่ที่เด็กได้มานั้น จะสามารถนำมา
รวมกับความรู้ต่าง ๆ ที่เด็กสะสมไว้แล้ว ในโครงสร้างทางสติปัญญานั้นเด็กยังมีประสบการณ์
ความรู้สึกมากเท่าไร ก็จะทำให้การรับรู้ของเด็ก มีมากขึ้นเท่านั้น รวมทั้งจะทำให้เด็กมีความสามารถ
ในการเรียนรู้สูงขึ้นด้วย ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับระยะก่อนที่เด็กสามารถที่จะใช้ภาษาในการ
สื่อสารได้นั้น จะเป็นการเตรียมรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กต่อไป

3.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

(ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549 : 27-65)

กีเซลล์ (Arnold Gesell) พบว่าพัฒนาการการเรียนรู้เกิดขึ้นไม่ได้ถ้าบุคคลยังไม่มีวุฒิ
ภาวะเรื่องนั้นๆ การพยายามสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่ยังไม่มีวุฒิภาวะในเรื่องหนึ่ง
เป็นการลงทุนเสียเปล่า วุฒิภาวะมีประโยชน์สำหรับการเตรียมความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้ใหม่ๆ
และยังให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับรองและให้ความสำคัญกับพัฒนาการที่เป็นไปตาม
ขั้นตอนโดยวิถีธรรมชาติเพราะวุฒิภาวะเป็นเรื่องที่เราให้ความสำคัญ

ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้กล่าวว่ามนุษย์จะมีพัฒนาการเป็นลำดับขั้นตอนตาม
อายุแต่ในรายบุคคลจะแตกต่างกันตามอิทธิพลของสังคม-วัฒนธรรมและยังเชื่ออีกว่ามนุษย์มี
กระบวนการพัฒนาการเป็นขั้นๆจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่งเหมือนขั้นบันได ไม่มีการข้ามขั้น
พัฒนาการและลักษณะสัมพันธ์ภาพที่บุคคลมีกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เช่น พ่อแม่ เพื่อน และข้อขัดแย้ง
ทางสังคม ภาษาที่เกิดจากความสัมพันธ์นั้นๆเป็นจุดกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมและพัฒนา
บุคลิกภาพไปสู่รูปแบบต่างๆตามลำดับวัยตั้งแต่เกิดจนถึงวัยสูงอายุ

แบนดูรา (Albert Bandura.) มีแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมว่าการเรียนรู้เกิดจาก
การสังเกตและเลียนแบบซึ่งเกิดจากการสังเกตตัวแบบ การสังเกตส่งผลให้เกิดการทำงานในระบบ
ความรู้ ความคิด การจดจำและมีการเสริมแรงอีกทั้งมีปฏิกริยาตอบโต้ระหว่างคน-สิ่งแวดล้อม

พือาเจท์ (Jean Piaget) มีแนวคิดพื้นฐานคือ เขาเชื่อว่า เด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรู้และความคิด เด็กเรียนรู้ โลกภายนอกกรอบตัวและพัฒนาความคิดไปตามลำดับขั้นตอนความเจริญเติบโตทางความคิดพัฒนาไปพร้อมๆ กับการพัฒนาการทางกายด้านต่างๆ พัฒนาการด้านการเรียนรู้ตามแนวความคิดของพือาเจท์ ได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการรับรู้ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับโลกที่ปรากฏต่อตัวบุคคลนั้น (Assimilation) และขั้นตอนการปรับเปลี่ยนแนวความคิดของบุคคลในการรับรู้ข้อมูลใหม่นั้น (Accommodation) ทั้ง 2 ขั้นตอนนี้จะเกิดโดยผ่านหลักการความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน 3 ประการคือ การจัดระบบ (Organization) การปรับตัว (Adaptation) และการรักษาสมดุล (Equilibration) หลักการเหล่านี้จะมีความสับสนเนื่องต่อกันในกระบวนการพัฒนาการไปตามสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น

สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ฐานแนวคิดของเขาคือ บุคคลจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือมีพฤติกรรมซ้ำๆ เมื่อได้รับการเสริมแรง (reinforcement) ทั้งทางบวกและลบ สิ่งที่ต้องการเป็นการเสริมแรงทางบวกของคนๆหนึ่งอาจเป็นการลงโทษของคนๆหนึ่ง การเรียนรู้หรือพฤติกรรมซ้ำเกิดขึ้นได้ดีเมื่อมีการเสริมแรงทันที ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นทฤษฎีที่เห็นได้ในพัฒนาการของมนุษย์ด้านต่างๆ

ไวโกตสกี (Lev Semanovich Vygotsky) มีแนวคิดที่โดดเด่น 3 ประการคือ

1. มนุษย์มีความสามารถในการสร้างเครื่องมือต่างๆ และสัญลักษณ์ต่างๆ จากสองประการนี้ทำให้มนุษย์มีวิวัฒนาการทางอารยธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อวิธีคิดแผนพัฒนาการและการดำรงชีพของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ และแผ่ขยายไปสู่สังคมอื่นด้วย

2. ภาษามีความสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์ในแง่บุคคลและสังคมหลายทิศทางภาษาเป็นสื่อให้คนได้ติดต่อสื่อสารทั้งความรู้สึกส่วนตัว ความรู้ ความคิด และวิทยาการต่างๆ ภาษาเป็นสื่อถ่ายทอดมรดกทางวิทยาการและวัฒนธรรมจากคนในสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง จากรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นถัดๆ ไป ภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่เพิ่มพูนพัฒนาการทางสติปัญญาระดับบุคคลสังคม และอารยธรรมของโลก หากปราศจากภาษามนุษย์ก็จะมีชีวิตทางความคิดและสังคมเท่ากับลิงเท่านั้น

3. zone of proximal growth ความใกล้ชิดระหว่างเด็ก-ผู้ใหญ่ เพื่อน-เพื่อน จะช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องยากๆ ได้ง่ายและเร็ว ซึ่งระยะเวลาความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่จะก่อให้เกิดความเจริญเติบโตแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แนวคิดเรื่อง zone of proximal growth เป็นแนวคิดที่นักจิตวิทยารุ่นปัจจุบันได้นำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางทั้งในบ้านและในสถาบันการศึกษา

จากทฤษฎีการเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วจะสรุปได้ว่าการเรียนรู้ของบุคคลสามารถเรียนรู้ได้เมื่อเด็กมีความพร้อม วุฒิภาวะ และได้รับการกระตุ้นส่งเสริมจากบุคคลรอบข้างและสิ่งแวดล้อมแล้วบุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

World Tourism Organization (1995:11) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่ามีลักษณะคล้ายกับการทำกิจกรรมในวันหยุด ประกอบด้วยกิจกรรมการเดินทาง การพักนอกบ้าน หรือสิ่งแวดล้อมที่ต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ไม่รวมถึงการออกไปทำธุรกิจหรือทำกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ชัดเจน

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 42) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่นักศึกษาเป็นกิจกรรมนันทนาการที่บุคคลและชุมชนให้ความสนใจและนิยมเลือกในช่วงเวลาว่าง หรือเวลาที่อิสระมากที่สุดประเภทหนึ่งเพราะเป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่รูปแบบที่น่าสนใจที่เรียกว่า สิ่งดึงดูดความสนใจ (Attractions)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549 : ออนไลน์) อธิบายว่าการท่องเที่ยวคือการเดินทางตามเงื่อนไขที่กำหนด

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2548 : สอ.) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ที่คนสามารถเพลิดเพลินกับการใช้เวลาว่างที่เป็นอิสระ เพื่อการผ่อนคลายอย่างเป็นส่วนตัวหรือไปเป็นกลุ่มที่เป็นบรรยากาศชั่วคราว ด้วยการเดินทางไปนอกสถานที่ที่ไกลจากบ้านหรือที่ทำงานตามปกติ เป็นการใช้เวลาพักผ่อนวันหยุดในการหาความสุขและสนุกสนานที่ทุกคนสามารถทำได้ ในขณะที่เดียวกันการท่องเที่ยวก็เป็นกิจกรรมแห่งความร่วมมือที่เอื้ออำนวยให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยว เป็นการเดินทางออกนอกสถานที่ที่ตนเองอยู่ทั้งยังเป็นกิจกรรมนันทนาการให้ผู้ท่องเที่ยวได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผู้ท่องเที่ยวยังได้ความรู้จากสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆที่ไปเยือน เช่น ศิลปวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนในสถานที่นั้น อีกทั้งถ้าผู้ท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นครอบครัวยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลและเข้าใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

4.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 19-20) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์เพื่อการเดินทางตามคำจำกัดความขององค์การท่องเที่ยวโลก

4.3.1 เพื่อนันทนาการและกิจกรรมเวลาว่าง ได้แก่ นันทนาการ เทศกาลทางวัฒนธรรม สุขภาพ เล่นกีฬา กิจกรรมอื่นๆเพื่อการพักผ่อนเวลาว่าง

4.3.2 เพื่อธุรกิจและวิชาชีพ ได้แก่ การประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อสิ่งจูงใจเพื่อการวิชาชีพ เพื่อธุรกิจ กิจกรรมอื่นๆ

4.3.3 เพื่อวัตถุประสงค์ท่องเที่ยวอื่น ได้แก่ การศึกษา การบำบัดเพื่อสุขภาพ
เส้นทางผ่าน กิจกรรมอื่นๆ

สรุปจุดประสงค์การท่องเที่ยวคือการพักผ่อน เพื่อการศึกษา บำบัดและผ่อนคลาย

4.3 ประโยชน์ของการท่องเที่ยว

แมคอินทอช (McIntosh, 1995 : 24) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

4.4.1 เพิ่มอาชีพทั้งอาชีพที่ต้องใช้ความชำนาญและไม่ต้องใช้ความชำนาญเพราะ
เป็นการเพิ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมต่างๆมากขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้น

4.4.2 สร้างธุรกิจเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตรา

4.4.3 สร้างงานตามโครงสร้างงานและอาชีพที่มีอยู่ให้ดำเนินต่อไป

4.4.4 เพิ่มรายได้

4.4.5 เพิ่มกำไรจากผลผลิต ผลิตภัณฑ์ต่างๆในท้องถิ่น

4.4.6 ช่วยเหลือให้การค้าและอุตสาหกรรมในท้องถิ่นพัฒนามากขึ้น

4.4.7 ช่วยพัฒนาผลผลิตและทรัพยากรในท้องถิ่น

4.4.8 ช่วยในด้านธุรกิจการลงทุนในรูปแบบต่างๆ

4.4.9 โนมน้าวใจให้เกิดการพัฒนาด้านธุรกิจการค้าในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

4.4.10 ทำให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆแพร่หลาย

4.4.11 เพิ่มผลผลิตต่างๆอย่างทวีคูณ

4.4.12 เพิ่มรายได้ของภาครัฐ

4.4.13 มีการศึกษาอย่างกว้างขวางและความรู้สึกที่ดีและเห็นคุณค่าของ
วัฒนธรรมให้ดีขึ้น

4.4.14 เพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

4.4.15 อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี

4.4.16 ให้ผู้คนรู้จักการปกป้องรักษาสงแวดล้อม

4.4.17 ให้ผู้ท่องเที่ยวรู้จักสนใจสถานที่ทางวัฒนธรรมและเพิ่มอาชีพแก่ ศิลปิน
นักดนตรี และผู้ที่สนใจศิลปะ และยกระดับด้านวัฒนธรรมให้มีคุณค่าขึ้น

4.4.18 เพิ่มนักท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สะดวกมากขึ้นเพราะประชากรในท้องถิ่น
อำนวยความสะดวก

4.4.19 ลดความไม่เข้าใจด้านภาษา สังคม การแบ่งชนชั้นวรรณะ การเมืองและ
ศาสนา

4.4.20 สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แพร่หลาย

4.4.21 ให้ทั่วโลกได้รู้ถึงสถานการณ์ของสถานที่นั้น

4.4.22 ให้นานาประเทศเกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและเกิดเสรีภาพ

สรุปการท่องเที่ยวมีประโยชน์ทั้งด้านตนเองได้พักผ่อน ด้านประเทศมีรายได้และเกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4.4 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แมคอินทอช (McIntosh, 1995 : 192) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบด้วย

- 4.4.1 ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ แหล่งนิทรรศการ
- 4.4.2 ดนตรี ละคร ภาพยนตร์
- 4.4.3 โปรแกรมวิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกต่างๆ
- 4.4.4 การศึกษาแบบท่องเที่ยวหรือหลักสูตรระยะสั้น
- 4.4.5 การศึกษาหรือวิจัยในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย
- 4.4.6 วิทยาศาสตร์และมานุษยวิทยา
- 4.4.7 ภาพยนตร์
- 4.4.8 การประชุมสัมมนา

ซึ่งการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยว จะต้องเป็นเรื่องของประชาชนในท้องถิ่นในแง่ของความงามด้านวัฒนธรรมของสถานที่ประวัติศาสตร์และทรัพยากรทางธรรมชาติ ความรักในเชิงการท่องเที่ยวอยู่ที่การที่ประชาชนสามารถมองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวนั้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งการท่องเที่ยวอาจจะเป็นไปแบบเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้

การวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือการค้นหาคุณค่าของการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาจัดการ กำหนดนโยบายและการจัดการศึกษาที่ดีขึ้น อีกทั้งผลการวิจัยยังช่วยให้การพัฒนาคุณภาพแผนการท่องเที่ยวและการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งการวิจัยนี้มีทั้ง การวิจัยเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยทำนาย รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและสถานการณ์

4.5 ความหมายของการใช้เวลาว่างและนันทนาการ (สมบัติ กาญจนกิจ.2544 : 30)

ความหมายของเวลาว่าง (Leisure) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เวลาว่าง (Leisure) มาจากภาษาละตินคือ Licere แปลว่าการได้รับอนุญาต อิสระจากการทำงานหรือหน้าที่ นอกเหนือจากงานประจำมีอิสระที่จะทำอะไรตามใจปรารถนา

ภาษาฝรั่งเศส แฝงมาจากคำว่า Loisir แปลว่าเวลาว่างและภาษาอังกฤษ License ได้รับอนุญาตจากสาธารณชนรวมทั้งคำว่า Liberty ซึ่งหมายถึง การเลือกอย่างอิสระในยุคอารยธรรมกรีกและโรมัน ศัพท์คำว่า Scolae หรือ Skole มีความหมายว่า “Leisure” เวลาว่าง ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า School หรือ Scholar ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเวลาว่างและการศึกษาในโรงเรียน เวลาว่างมีแนวคิด 5 ความหมาย คือ

1. ทศนะของเวลาว่างแบบดั้งเดิม เวลาว่าง คือ เวลาที่ไม่ทำงาน
2. เวลาว่าง คือ หน้าที่ของสังคมชนชั้น
3. เวลาว่างคือกิจกรรมที่ทำในช่วงเวลาว่าง
4. เวลาว่าง คือ เวลาอิสระ
5. เวลาว่าง คือ วิถีชีวิต หรือสถานภาพที่เกิดขึ้นที่ต้องการให้บุคคลประสบ

ความสำเร็จเท่าที่เขาต้องการจะทำได้

กล่าวโดยสรุป เวลาว่างคือ สัดส่วนเวลาของบุคคลไม่ได้ใช้เวลาในการทำงาน และการเลือกอย่างอิสระไม่ว่าจะทำงานหรือไม่ก็ตามการเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาว่างในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมความต้องการของบุคคล เพื่อให้คุณค่าทางจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด พึงพอใจช่วยให้สังคมอยู่อย่างมีความสุข

4.6 กิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวทัศนศึกษา

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 42) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวทัศนศึกษา (Tourism and Traveling) ว่าการท่องเที่ยวทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมนันทนาการที่บุคคลและชุมชนให้ความสนใจและนิยมเลือกใช้ในช่องเวลาว่างหรือเวลาอิสระมากที่สุดประเภทหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีรูปแบบที่น่าสนใจหรือเรียกว่า สิ่งดึงดูดความสนใจ (Attractions) ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น กิจกรรมทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนา การเมือง วิทยาศาสตร์ อนุรักษ์ธรรมชาติ ภูมิอากาศ ทัศนียภาพ ชีวิตสัตว์ป่า นันทนาการกลางแจ้ง/นอกเมืองและกีฬา การบันเทิง การอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ เป็นต้น

4.7 ความหมายของวัฒนธรรม

มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิตและการสืบทอดเผ่าพันธุ์ในเมื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องที่กว้างใหญ่และมีแง่มุมต่างๆ ให้พิจารณาอย่างซับซ้อน เรื่องของวัฒนธรรมจึงสามารถมองได้หลายแง่มุมไปด้วยมีผู้ให้ความหมายคำว่า "วัฒนธรรม" ต่างๆ กัน ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2550 : ออนไลน์) ได้นิยามความหมายของวัฒนธรรมไว้ 4 นัยดังนี้คือ

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ
2. วิถีชีวิตของหมู่คณะ
3. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงามความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน

และร่วมใจอยู่ในหมู่พวกของตนสาโรช บัวศรี (2550 : ออนไลน์) กล่าวว่าวัฒนธรรม หมายถึงความดี ความงามและความจริงในชีวิตมนุษย์ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ และได้ตกทอดมาถึงเราในสมัย

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ (2550 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมเป็นผลงานด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นโดยผ่านการคัดเลือกปรับปรุงและยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นทั้งลักษณะนิสัยของคนหรือกลุ่มคนในชาติ ลัทธิความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม อาหารการกิน เครื่องใช้ไม้อ้อย ศิลปะต่าง ๆ และการประพฤติปฏิบัติในสังคม วัฒนธรรม

ไทเลอร์ (E.B.Tylor อ้างในไท่ นนท์จันทร์ 2540 : 49) นักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงของอังกฤษ อธิบายคำว่าวัฒนธรรมหมายถึงส่วนรวมทั้งหมดอันสลับซับซ้อน ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมและความสามารถอื่นๆตลอดจนความเคยชินต่างๆซึ่งเราได้มาในฐานะสมาชิกของสังคม

นิตยา บุญสิงห์ (2546 : 12) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมแปลตามตัวอักษรหมายความว่าสภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม วัฒนธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรม วาจา ท่าทาง กิจกรรม และผลผลิตของกิจกรรมที่มนุษย์ในสังคมผลิตหรือปรับปรุงขึ้นจากธรรมชาติและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยผ่านการคัดเลือก ปรับปรุงและยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ความหมายของวัฒนธรรมตามแนวทางในการรักษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529 วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตมนุษย์ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆที่สมาชิกในครอบครัวเดียวกันสามารถแก้ไขและซาบซึ่งร่วมกัน ดังนั้นวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรส ปรับปรุงแก้ไข จนถือได้ว่าเป็นสิ่งดีงาม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและได้ใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับปรุงและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ซึ่งเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคมสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อเนื่องมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่นๆ ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติร่วมกัน ก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงาม แก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ย่อมทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกวัฒนธรรมเดิม การจะรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้ได้จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพตามยุคสมัย (วีระ บำรุงรักษา. 2539 : 14)

เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2538 : 2) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตของคนในสังคม วัฒนธรรมเป็นตราประจำสังคมซึ่งสามารถบ่งบอกให้รู้ว่าคนในกลุ่มนั้นเป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือต่างกลุ่มกัน

สุพัตรา สุภาพ (2539 : 34) กล่าวว่าวัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง ที่ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี วิทยาการ และทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดและทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

ดังนั้นสรุปความหมายของวัฒนธรรมได้ว่าวัฒนธรรมหมายถึง แบบอย่างการดำรงชีวิตของกลุ่ม สังคม ซึ่งสมาชิกเรียนรู้ถ่ายทอดกันไปด้วยการอบรมสั่งสอน ความดีความงาม และความเจริญในชีวิตของคนซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่คนเรียนรู้และร่วมปฏิบัติสืบทอดกันมาในสังคมของตน

4.8 วัฒนธรรมของจังหวัดพะเยา (กรมศิลปากร. 2544)

สภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดพะเยาคือมรดกที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาอนุรักษ์ ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นต้นน้ำลำธาร พืช สัตว์ แร่ธาตุ และแนวคิดของ บรรพชนที่สั่งสมถ่ายทอดให้ชนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม ความเชื่อสิ่งก่อสร้างงานฝีมือที่ยังปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเรื่องราวที่เด็กปฐมวัยควรจะเรียนรู้ควรเป็นเรื่องที่เป็นเรื่องทั่วไปที่ง่ายและเหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กซึ่งได้แก่

1. การทำมาหากิน

อาชีพหลักของผู้คนในเมืองพะเยา คืออาชีพเกษตรกรรม วิถีชีวิตจะเกี่ยวโยงอยู่กับธรรมชาติ หลายพื้นที่ในเมืองพะเยายังเป็นชนบท ทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างจะสมบูรณ์ การทำนาของเกษตรกรยังอาศัยน้ำฝนเป็นหลักเนื่องจากระบบชลประทานยังไม่ทั่วถึง

นอกจากนั้นยังประกอบอาชีพประมง โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยอยู่ตามริมกว๊านพะเยา เช่น ในตำบลแม่นาเรื่อ ตำบลแม่ใส ตำบลบ้านต๋อน ตำบลบ้านสา ตำบลสันป่าม่วง ตำบลบ้านต๋อม ส่วนใหญ่ยังใช้อุปกรณ์จับสัตว์น้ำที่ทำขึ้นด้วยมือ

2. ภาษาและวรรณกรรม

เมืองภูกามยาวหรือเมืองพยาวในอดีต จากหลักฐานที่ปรากฏ เช่น ศิลาจารึกใบลาน ปับสา และวรรณกรรมมุขปาฐะ ต่างแสดงให้เห็นว่าเคยเป็นเมืองของนักปราชญ์เมืองของการเรียนรู้และเมืองที่เจริญรุ่งเรืองโดยเฉพาะในด้านพระพุทธศาสนา เพราะการจารึกอักษรลงในแผ่นศิลากิติ การจารึกอักษรลงในใบลาน ปับสากิติ เกิดขึ้นจากการเรียน การฝึกฝนของมนุษย์อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

การเรียนรู้ได้สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่าคนพื้นเมืองของจังหวัดพะเยายังมีการพูด อ่าน เขียน ด้วยภาษาตนเองคือ ภาษาพื้นเมือง หรือภาษาล้านนา และยังฟื้นฟูการเขียนภาษาธรรมหรือตัวเมืองกันอยู่ในขณะนี้ ถึงแม้อิทธิพลของภาษาไทยกลางจะเข้ามามี

3. การละเล่นพื้นบ้าน

การละเล่นของเด็ก กิจกรรมการเล่นเป็นของกลุ่มคนมาเนิ่นนานแล้ว ไม่ว่าจะวัยเด็ก หรือวัยผู้ใหญ่ต่างก็สรรหากิจกรรมลักษณะการเล่นขึ้นมา อาจแตกต่างกันตามสภาพสิ่งแวดล้อม ภาระงานอาชีพภูมิประเทศ และจารีตประเพณี ส่วนใหญ่จะเล่นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ลักษณะการเล่นของเด็กจะเป็นการทดลองใช้ทักษะ ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม และนำไปสู่การทดลองปฏิบัติอย่างสนุกสนานและเป็นอิสระ

ประเภทการเล่น พอจะแยกออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ คือ

1. การเล่นท่าแสดงออกถึงสติปัญญา เซวเน่ไหวพริบเป็นการเล่นที่แสดงความรู้ความฉลาด เช่น การทายปริศนาต่าง ๆ เป็นต้นว่า อะไรเอ่ย? (อะหยัง....อ้อ?) ฟีมัดน้อง (ฟีมัดน้อง) คำตอบคือ ดอกมัดไหนไม่ หรือกินข้าวกับข้าวบ่อมีสาว ก็คือ กินข้าวกับไก่ต้ม กลับคำ ผกผันเสียง จากข้าวบ่อมีสาว ก็คือ ต้องกัมไต่กั่วตก พอกัมไต่ ก็เป็นไก่ต้ม

2. การเล่นที่แสดงออกถึงจินตนาการ เป็นการเล่นแบบทดแทนสัญชาตญาณของคน เช่น เด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตา เป็นการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ พ่อแม่ โดยเด็กได้รับความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ จึงนำความคิดมาถ่ายทอดสู่ของเล่น คือ ตุ๊กตาผ้า หรือเด็กชายมักชอบเล่นตุ๊กตา รูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น บั๊นวัว บั๊นควายชนกัน โดยมีวัสดุธรรมชาติมาประกอบการเล่นด้วย คือ

2.1 การเล่นกับวัสดุอุปกรณ์สิ่งมีชีวิตที่เป็นพืช เช่น ปี่ตอซัง (ตอเฟือง) ปีนกล (ก้านกล้วย) ลูกโป่งยางละหุ่ง (ยางมาหุ่ง) โดยใช้ยอดดอกหญ้าเป็นห่วง

2.2 การเล่นกับสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์ เช่น การเล่นชนมด เล่นกัดแมงกั๊ก การชนจู้จี้ หรือ จี๋หลอบ (แมงกุดจี)

3. การเล่นที่มีกฎกติกาและแข่งขัน จัดเป็นลักษณะของเกมกีฬาหรือเรียกว่า การละเล่น เช่น เกมลูกหิน เกมทอย การเล่นว้าวอเหล้า ฯลฯ

การละเล่นของเด็กพะเยา

การละเล่นของเด็กพะเยามีมากมายหลายอย่าง เริ่มจากง่าย ๆ ไปหายาก มีกฎกติกาการเล่น เช่น เล่นกระโดดเชือก (วิดเจิก : ไทลื้อ) กระโดดเท้า ก่องขี้หมา (ก่องลูกก้างหรือลูกล่อม) บ้องถบ ไม้หมากรุกเก็บ ไม้แสงแซะ บู้บ่าช่าง โกงกา ก๊อบแก๊บ ชนกวาง เตย (เต้ย สายตะต้อง) ตีวงล่อม รถลาก ล้ออยู่ ดี แนด ปอกอน ม่าบ้ำตาแสง ฯลฯ

ส่วนใหญ่เล่นคล้ายคลึงกัน เพียงแต่วิธีการเล่นและการเรียกชื่ออาจจะแตกต่างหรือมีกฎเกณฑ์เล็กน้อยต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายก็เพื่อการตอบสนองทางกายและสติปัญญาเป็นหลัก

4. การแต่งกายพื้นเมืองของชาวพะเยา การแต่งกายของชาวเมืองพะเยา ประกอบด้วยเครื่องนุ่งและเครื่องห่ม เชื่อกันว่าการแต่งกายในสมัยพญาเง้าเมือง และพญาเม็งรายสืบมาจนสมัยราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน น่าจะมีความคล้ายคลึงกันในรูปแบบและความนิยมโดยใช้ผ้าฝ้ายที่ทอขึ้นเองในท้องถิ่น ผู้ชายจะนิยม “สับหมึก” คือการสักรันต์ด้วยหมึกดำเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มจะสัก

การแต่งกายของหญิงไม่ต่างจากผู้ชายมากนัก โดยผู้หญิงจะนิยมเกล้ามวยสูงกลางศีรษะ ปักปิ่นหรือเสียบดอกไม้ประดับ การเปลือยอกของผู้หญิงเป็นเรื่องธรรมดา ในอดีตจะมีเพียงผ้าสื่อนอน ซึ่งมีวิธีใช้หลายอย่าง เช่น การพันผ้าไว้ใต้ทรงอก หรือปิดอก ใช้คล้องคอปล่อยชายผ้าไว้ด้านหน้า หรือคล้องทั้งชายไปด้านหลัง ใช้ห่มเฉียงแบบสไบ เรียกว่า “สะห้วยแหล้ง” หรือ “เบี่ยงบาย” นุ่งผ้าชิ้นลายขวางยาวกรอมเท้า เรียกว่า “ชิ้นต่อตีนต่อเอว” องค์ประกอบของชิ้น ๓ ส่วน คือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น ผ้าที่นำมาทำเป็นเครื่องแต่งกายจะทอด้วยมือซึ่งนอกจากจะใช้ปักปิดร่างกายแล้ว ผ้าของล้านนายังเป็นสิ่งที่สื่อถึงความสุนทรีย์ ผู้ทอยังใส่ศิลปะความงดงามของฝีมือและจิตใจ รวมทั้งวิถีทางชีวิตของตนเองตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เข้าไปในผลงานนั้นด้วย จะพบว่าสีสันทนของผ้า การตัดเย็บและวัสดุที่ใช้ทำผ้า จะมีความสอดคล้องผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันชาวพะเยาได้ฟื้นฟูการแต่งกายพื้นเมืองขึ้น ซึ่งมีหลายรูปแบบตามกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในอาณาจักรล้านนาในอดีต เป็นการประยุกต์รูปแบบของเสื้อผ้าในยุคดั้งเดิมมาแต่งโดยรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาวพื้นเมืองไว้

5. การกินอยู่ เนื่องจากจังหวัดพะเยาประกอบด้วยคนไทยหลายเผ่าพันธุ์ทั้งไทลื้อ ไทใหญ่ และคนเมือง การกินอยู่จะมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกัน เช่น คนเมืองและไทลื้อนิยมบริโภคข้าวเหนียวเป็นหลัก ส่วนไทใหญ่นิยมบริโภคข้าวเจ้า

อาหารหลักของคนเมืองส่วนใหญ่จะมีรสจัดปานกลาง มีความอร่อยกลมกล่อมเช่น แกงผักชนิดต่าง ๆ ลาบ น้ำพริกผักหนึ่ง อาหารประเภททอดและย่าง เช่น เนื้อทอด ใส่อั่ว (ไส้กรอก) อาหารประเภทหนึ่ง เช่น ห่อหนึ่ง อาหารประเภทปิ้ง เช่น ปลาแอ๊บ

นอกจากนี้อาหารของคนพื้นเมืองพะเยา ยังมีอาหารพื้นบ้านอีกหลากหลาย และที่แตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย คือ แกงกระด้าง จะนิยมกินในฤดูหนาว เพราะอากาศหนาวเย็น จะทำให้แกงซึ่งมีไขมันจากสัตว์แข็งตัวคล้ายกับวุ้นเรียกว่ากระด้าง

ขนมหวานที่คนเมืองพะเยานิยมทำรับประทานมาแต่อดีตส่วนใหญ่จะเป็นข้าวต้มต่าง ๆ ทำจากข้าวเหนียว ขนมปาด เป็นขนมที่นิยมทำในงานปอยต่าง ๆ

6. กิริยามารยาท ในอดีตที่ผ่านมาคนเมืองพะเยา โดยทั่วไปจะมีกิริยามารยาทที่อ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติและให้ความสำคัญต่อแขกผู้มาเยือนเป็นอย่างสูง มีความโอบอ้อมอารีจิตใจงามโดยเฉพาะผู้หญิงจะเป็นคนที่ให้เกียรติผู้ชายมาก มองโลกในแง่ดีเสมอ การพูดโต้ตอบระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวในอดีตจะให้เกียรติกันและกันมาก ใช้ภาษาที่ไพเราะและมีความหมายลึกซึ้งแบบอุปมา-อุปไมย เป็นคำว่าเป็นเครือโต้ตอบกัน มารยาทในสังคมของคนพะเยาในอดีต เด็ก ๆ

7. ประเพณีที่คนในท้องถิ่นยึดถือปฏิบัติ ได้แก่ ประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีปีใหม่ การตัดดอกไม้ที่เป็นพระยาดอก วันเนา วันพระยาวัน วันปากปี ประเพณีทานข้าวสลาหรือสลาภักตร ประเพณีสืบชะตา ห่อเสื่อบ้าน

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (กรมศิลปากร. 2544)

วิถีชีวิตของผู้คนในเมืองพะเยามีความผูกพันเชื่อมโยงกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวิถีต่าง ๆ ได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน ผสานกลมกลืนกับจารีตประเพณี ในที่นี้จะกล่าวถึงวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นล้านนาเมืองพะเยาพอสังเขปดังนี้

1. บ้านเรือนเมืองพะเยา

ภาคเหนือของประเทศไทยมีภูมิประเทศที่ประกอบด้วยเทือกเขาต่าง ๆ มากมายมีชาวเขาหลายเผ่าอาศัยอยู่ตามป่าเขาโดยทั่วไป แต่ชาวล้านนาไม่นิยมอยู่อย่างชาวเขา ตรงกันข้ามกลับอาศัยในบริเวณที่ราบลุ่มระหว่างภูเขาซึ่งมีธารน้ำไหลผ่าน เรือนล้านนาจึงคล้ายกับเรือนไทยภาคอื่น ๆ คือ เป็นเรือนใต้ถุนสูง เพื่อความปลอดภัยจากสัตว์ร้าย และเพื่อหนีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก เนื่องจากภาคเหนือมีอากาศค่อนข้างหนาวเย็น บ้านเรือนเมืองพะเยาจึงนิยมเอาด้านยาวของเรือนหันไปยังทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ส่วนจั่วหรือด้านสกัดมักหันไปยังทิศเหนือ และทิศใต้ เป็นการวางเรือนขวางตะวันทำให้ตัวเรือนได้รับแสงแดดมากขึ้น ไม่ต้องปะทะกับลมจากทิศเหนือในฤดูหนาวซึ่งหนาวเย็น เรือนชาวเขามักมีเตาไฟไว้ในตัวเรือนเพื่อหุงหาอาหารและให้ความอบอุ่นไปด้วยพร้อมกัน ประตูหน้าต่างจึงมีแต่น้อยเท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยเฉพาะเรือนของชาวเขาเผ่าอีก้อจะเป็นว่าเกือบไม่มีหน้าต่างเลย คือ มีพื้นเรือนกับหลังคาคลุมลงมาจรดพื้น ภายในเรือนจึงมืดสนิท โอกาสที่แสงสว่างจะผ่านเข้าไปได้น้อยมาก แต่เดิมชาวล้านนาเคยมีครัวไฟอยู่ในเรือนเช่นกัน ต่อเมื่ออพยพลงมาทางใต้ บรรยากาศอบอุ่นขึ้น เรือนล้านนาจึงแยกครัวไฟออกไปไว้ด้านนอกเป็นสัดส่วนเหมือนเช่นเรือนภาคกลาง

สำหรับหน้าร้อน ชานเรือนนอกห้องนอนเรียกว่า “เต็น” จะมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะการถ่ายเทอากาศได้ดีช่วยให้เย็นสบาย ทั้งยังมีส่วนของผนังเรือนที่เรียกว่า “ฝาไหล” ซึ่งเป็นส่วนของฝาเรือนที่แบ่งกันระหว่างภายในกับภายนอกเรือน จะเป็นฝาที่มีสองส่วน ประกอบอยู่ด้วยกัน ส่วนหนึ่งติดตาย ส่วนหนึ่งเลื่อนได้ ทำให้เกิดจังหวะเป็นฝาที่ปิดและฝาโปร่งได้ เหมาะกับอากาศร้อนและหนาวได้เป็นอย่างดี

แม้ว่าตัวเรือนจะดูขรุขระ ตาล้านนาแท้จริงแล้วเป็นผู้มีอัธยาศัยดูมีความเป็นมิตรกับคนทั่วไป และมักจะไม่มีสิ่งวางสิ่งที่สำคัญคือ “ร้านน้ำ” ไว้บนชานเรือน ทำเป็นเพิงคล้ายศาลาแต่มีขนาดเล็ก

ถึงแม้วิถีชีวิตของผู้คนเมืองพะเยาในปัจจุบันจะปรับตัวไปตามกระแสของเศรษฐกิจสังคม การเมือง ตลอดถึงวัฒนธรรม การสร้างบ้านปลูกเรือนเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ในชนบททั่วไปยังมีการปลูกสร้างเรือนแบบล้านนาให้เห็นอีกมาก

2. วัฒนธรรมการกินอาหาร

ขันโตก พิธีต้อนรับของชาวพะเยา การต้อนรับแขกหรือที่ให้เกียรติมาเยี่ยมบ้านเยี่ยมเมืองของไทยเรานั้นมีกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่มากมาย ถือเป็นประเพณีที่ดีงามที่คนไทยควรรักษาไว้ เพราะการต้อนรับแขกถือว่าเป็นการแสดงความไมตรีใจต่อผู้มาเยือนให้รู้สึกอบอุ่นและประทับใจ

3. ขนบธรรมเนียมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวพะเยา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง การฟ้อนรำ การละเล่นต่าง ๆ ศิลปหัตถกรรม แกะสลัก จักสาน เป็นต้น วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเชื่อทางไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งผูกพันกับธรรมชาติโดยตลอด ความเชื่อทั้งหลายต่างเชื่อมโยงระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สั่งสมสืบทอดกันต่อมา

หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ (หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ.2547)

หอวัฒนธรรมนิทัศน์เป็นจุดท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ประจำจังหวัดพะเยาซึ่งเป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่ในเขตวัดศรีโคมคำเป็นอาคารที่ภายในเป็นการจัดนิทรรศการความเป็นเมืองพะเยาซึ่งนิทรรศการที่จัดเป็นห้องแสดงต่าง ๆ ดังนี้

1. ห้องก่อนจะเป็นอาณาจักร เป็นห้องแสดงความสัมพันธ์ของคนสมัยดึกดำบรรพ์ 2 กลุ่ม คือ คนอาศัยที่สูงบนดอยมีอาชีพทำไร่ และกลุ่มที่อาศัยที่ราบแม่น้ำมีอาชีพเพาะปลูก ความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกิดที่ราบชุมชนในเวลาต่อมา
2. ห้องขุนเจือง ผู้นำด้านวัฒนธรรมในบริเวณลุ่มน้ำโขง ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 พระนามว่า ขุนเจือง กษัตริย์องค์ที่ 2 ของอาณาจักรญากายาว ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนเป็นพวกเดียวกันของคนแถบนี้
3. ห้องพญางำเมือง มุมแสดงความสัมพันธ์ของ 3 กษัตริย์ ได้แก่พญาร่วงแห่งอาณาจักรสุโขทัย พญามังรายแห่งอาณาจักรล้านนา และพญางำเมืองแห่งอาณาจักรญากายาว
4. ห้องพะเยารุ่งเรือง ห้องนี้จะแสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักร ในด้านพุทธศาสนา ในพุทธศตวรรษที่ 20 – 21 สมัยของพญายุธิษฐิระ
5. ห้องเครื่องปั้นดินเผา เครื่องปั้นดินเผาของเมืองพะเยา ซึ่งมีมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 พบมากที่สุดที่บ้านบัว ตำบลแม่กาหลวง อำเภอเมืองพะเยา

6. ห้องพะเยายุคเสื่อม แสดงถึงการครอบครองของพม่า ที่มีต่ออาณาจักรล้านนาทั้งหมด รวมทั้งเมืองพะเยาทำให้ชาวพะเยาถูกกวาดต้อนไปอยู่เวียงจันทร์

7. ห้องพะเยายุคฟื้นฟู พ.ศ. 2318 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีเข้าตีพม่าและยึดล้านนาคืน เมืองพะเยาปรากฏในประวัติศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง

8. ห้องกบฏเงี้ยว สมัยรัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปการปกครองหัวเมือง เป็นมณฑลเทศาภิบาลทำให้หลายเมืองถึงการจลาจล พ.ศ. 2445 เมืองพะเยาได้มีพวกเงี้ยวเข้าปล้นบ้านเมืองเรียกว่ากบฏเงี้ยว

9. ห้องเจ้าเมืองพะเยา ในรัชกาลที่ 3 โปรดให้เมืองพะเยามีเจ้าผู้ครองนครในตำแหน่งพระยาประเทศอุดรทิศ

10. ห้องพระเจ้าตนหลวง เล่าถึงประวัติการสร้างพระเจ้าตนหลวง ด้วยฝีมือศิลปินพื้นบ้าน และแสดงการสร้างพระเจ้าตนหลวง ซึ่งใช้เวลาถึง 33 ปี

11. ห้องวิถีชีวิตชาวบ้าน ชาวพะเยามีวิถีชีวิตผูกพันกับกว๊านพะเยาสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

12. ห้องวัฒนธรรมเมืองพะเยา เป็นห้องที่จัดแสดงวัฒนธรรมของคนพะเยา ตั้งแต่เรื่องการแต่งกาย การพูดจา การละเล่น ประเพณีบุญต่างๆ ที่รวบรวมไว้ในห้องนี้

13. ห้องคนกับช้าง ช้างเป็นสัตว์ที่มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนากับสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่สมัยอดีตแต่ปัจจุบันช้างผูกพันกับใคร

14. ลานแสดงศิลาจารึก ที่บ่งบอกความเป็นเมืองนักปราชญ์มาในอดีตและได้ค้นพบมาแล้วถึง 117 หลัก

15. ห้องกว๊านพะเยา กว่าจะเป็นกว๊านพะเยา พันธุ์ปลา พันธุ์พืช และเครื่องมือในการทำมาหากินในจังหวัดพะเยา

ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน ชุมชนชาวประมงบ้านประตูปราสาท (คณะกรรมการชมรมชาวประมงจังหวัดพะเยา. 2548)

ชุมชนชาวประมงบ้านประตูปราสาท เป็นชุมชนที่เข้าร่วมกับชมรมชาวประมงจังหวัดพะเยาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อความสามัคคีระหว่างเครือข่าย 14 ชุมชนกว๊านพะเยา

2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการทำประมงอย่างยั่งยืน 3) เพื่อประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และภาคีร่วมมืออื่นๆเพื่อพัฒนากว๊านพะเยา 4) เพื่อร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในกว๊านพะเยา 5) เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน 6) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กว๊านพะเยา

ชุมชนชาวประมงวัดบุญยืนเป็นแหล่งแรกของชุมชนที่จัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยกิจกรรมต่างๆที่ทำนั้นเป็นกิจกรรมที่ทำโดยยึดหลักการ ความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมานาน ในปัจจุบันพันธุ์ปลาในกว๊านพะเยาลดลงจากในอดีต ทั้งชนิดและปริมาณ โดยพบว่าพันธุ์ปลาพื้นเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในปัจจุบัน ได้มีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงมาใช้เทคนิคใหม่ๆ เพื่อให้ได้ปลามากขึ้น เช่น แหและตาข่ายที่ทำจากเอ็นและมีตาเล็กลง ไซจับปลาได้มีการใช้เหล็กทำเป็นโครงแทนที่ไม้ไผ่ การทำไซกึ่ง ที่มีขนาดสูงประมาณ 1 เมตรกว่า เพื่อดักกุ้งฝอยซึ่งทำกันมาก การสร้างบ้านให้ปลา โดยการนำเอาเศษกระเบื้องมาปักไว้ ซึ่งทำกันมากบริเวณชุมชนวัดบุญยืนนี้ปีนฉมวก ซึ่งพัฒนามาจากหน้าไม้ นอกจากนี้ยังมีการใช้เครื่องมือที่รุนแรง ได้แก่ ระเบิด และช็อตด้วยไฟฟ้า อย่างไรก็ตามยังมีการใช้เครื่องมือดั้งเดิมอื่นๆ เช่น ไซ แซะ จั้ม เบ็ดชนิดต่างๆ สุ่ม แหลม ตุ่ม กระบอกสันดักปลาไหล ส่วนเครื่องมือที่หายไปได้แก่ ไล่เผือก ลากค่าว

อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำประมงในกว๊านพะเยาจะเป็นอุปกรณ์และเครื่องมือที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและเครื่องมือบางชนิดได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย รวมทั้งการประยุกต์หรือสร้างเครื่องมือใหม่ๆมีรายละเอียด ลักษณะ ดังนี้

เรือ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการประมง ชาวประมงส่วนใหญ่จะมีเรือเป็นของตนเอง 1 ลำ เรือที่ใช้ในกว๊านพะเยาจะเป็นเรือพายหรือเรือแจว มี 2 ประเภทคือ เรือเจาะ เป็นเรือที่ทำจากไม้ทั้งต้นแล้วเจาะเป็นเรือไม้ที่ใช้ทำเรือสมัยก่อนจะเป็นไม้สัก ไม้ตะเคียนซึ่งจะมีความคงทน และใช้งานได้ตลอด จนถึงลูกหลาน เรือต่อ เป็นเรือที่นำไม้ เป็นแผ่นขนาด 8-10 นิ้ว มาต่อกันถ้าเป็นไม้สักจะมีอายุการใช้งาน 4-5 ปี ปัจจุบันไม้สักหายากและมีราคาแพง ดังนั้นเรือที่ทำขึ้นมาใหม่จะทำจากไม้จันทน์ ไม้มะม่วง ใช้ 2-3 ปี ก็จะต้องซ่อมแซม ขนาดของเรือที่ชาวประมงใช้ในกว๊านพะเยา จะมีขนาด 10-12 คอก มีความกว้างประมาณ 21-25 นิ้ว ชาวประมงนิยมใช้เรือขนาดเล็กเพราะมีความคล่องตัวและไวกว่าขนาดใหญ่

แห เป็นเครื่องมือที่ใช้กันมากในการหาปลาโดยใช้เรือ แหที่ชาวประมงกว๊านพะเยาใช้จะมีขนาดตั้งแต่ 4-13 เซนติเมตร ทำจากตาข่ายและเอ็น วิธีการหาปลาโดยใช้แหจะต้องมีคนพายเรือ 1 คนและอีก 1 คนเป็นฝ่ายทอดแห ในการทอดแหแต่ละครั้งจะต้องใช้แห 2 ชนิดควบคู่กัน เมื่อทอดแหครั้งที่ 1 จะใช้แหเอ็นซึ่งมีขนาด 8-13 เซนติเมตร ลงก่อน เสร็จแล้วเอาไม้พายแทงเอาให้สร้อยแหลงดินชาวประมงจะสังเกตเมื่อมีพรวนน้ำผุดขึ้นมา แสดงว่าปลามุดดินหนึ่งก็จะเหวี่ยงแหอีกอันหนึ่งทับลงไป ซึ่งเป็นแหต่ายที่มีขนาด 5-8 เซนติเมตร นอกจากนี้ ถูน้ำหลาก จะใช้แหขนาด 2-3 เซนติเมตรหาปลาที่มีขนาดเล็ก เช่น ปลากระเรียน ปลาแพ็บ ปลากระด ปลาแกด โดยจะหาบริเวณร่องน้ำไหล ช่วงเวลาที่ชาวประมงออกทอดแห จะเป็นช่วงกลางวัน ตั้งแต่ 9 โมงเช้าถึงบ่าย 3 โมงเย็น

ไซ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับดักปลา มี 3 ประเภท คือ ไซใหญ่ที่ใช้ดักปลาตัวใหญ่ ไซเล็ก หรือไซหัวหมูเป็นไซที่ใช้ดักปลากระดี่ชนิดเดียว และไซปลาบูเป็นไซที่ใช้ดักเฉพาะปลา

สุม เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่งที่ใช้จับปลา จะใช้ในฤดูน้ำหลากหรือหน้าแล้งน้ำแห้งจับปลาได้ทุกชนิด มีลักษณะเป็นทรงกลมคล้ายกับกระสวยปากกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร กันจะมีช่องเพื่อล้วงจับเป็นช่องวงกลม มีความกว้างเส้นผ่าศูนย์กลาง 15 เซนติเมตร ทำมาจากไม้ไผ่มีลักษณะเป็นซๆ คล้ายซี่ลูกกรง ใช้จับปลาบริเวณริมฝั่งโดยเอาสุมครอบแล้วใช้มือล้วงเข้าไปเอาปลาที่อยู่ข้างใน

แหลม เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้จับปลาได้ทุกชนิดและใช้จับปลาในเวลากลางคืน ทำมาจากเหล็กเส้นมีความยาว 40 เซนติเมตร ขนาด 1 หุน ใช้เหล็ก 7 เล่ม ปลายมีลักษณะแหลมและมีขอเวลาแทงจะได้ไม่หลุด ด้ามทำจากไม้ไผ่ มีความยาว 250 เซนติเมตร ส่วนใหญ่ชาวประมงจะใช้แหลมในเวลากลางคืนโดยใช้ไฟส่องตามดวงสำหรับหรือที่โล่งๆ ที่มีน้ำใสพอเห็นตัวปลาก็ใช้แหลมแทงตรงตัวปลา

ตุ้มดักปลาไหล เป็นเครื่องมือใช้ดักเฉพาะปลาไหลทำมาจากไม้ไผ่มีลักษณะเหมือนขวดเหล้ามีความยาว 50 เซนติเมตร ปากเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ข้างในจะใส่สำหรับใส่เหยื่อ (ปู) เพื่อให้ปลาไหลหลงเข้ามากินอาหารที่ใส่ส่วนข้างๆ กันจะทำฝามีรูเล็กประมาณ 5 เซนติเมตร เพื่อเป็นทางเข้าของปลาไหล การดักปลาไหลจะวางตุ้มบริเวณตงหญ้าหรือผักตบชวาก็ได้

กระบอกดักปลาไหล (กระบอกลัน) เป็นเครื่องมือดักเฉพาะปลาไหลชนิดเดียวทำมาจากกระบอกไม้ไผ่ โดยตัดไม้เป็นเล่มยาว 2 ข้อไม้ไผ่และเจาะทะลุหากัน ทางกันให้ตันแล้วเจาะเป็นรูเล็กน้อย เพื่อให้เป็นที่หายใจของปลา ส่วนทางปากกระบอกไม้ไผ่ปล่อยให้โล่ง แล้วตัดพลาสติกจากปากกระบอกน้ำมันให้มีลักษณะคล้ายลันตอกตะปูตรงปากกระบอก แล้วยึดปลายลันเข้าไปอยู่ข้างใน เวลาปลาเข้าไปลันจะกระดกขึ้นพอเข้าไปถึงข้างในลันจะกระดกลงปลาจะออกไม่ได้ นอกจากนี้ชาวประมงบางคนมีการประยุกต์จากกระบอกไม้ไผ่มาเป็นท่อพีวีซี

ปิ่นฉมวก เป็นเครื่องมือที่ทำมาจากไม้สัก มีลักษณะคล้ายปิ่นยาวตรงปลายปิ่นจะมีด้ามไม้เล็กๆ ขวางอยู่เพื่อเอาหนึ่งสติกไปผูกติด ส่วนกระสุนมีลักษณะยางเป็นเหล็กแหลมมีลักษณะเหมือนฉมวกยาว 20 เซนติเมตร ตรงปลายจะมีขอ เพื่อเอาหนึ่งสติกที่ติดปลายปิ่นดึงมาเกาะขอที่ปลายเหล็กแหลม ใช้ยิงปลานิล ปลาช่อน ปิ่นฉมวกจะใช้เวลากลางวันโดยอยู่ที่สูงพอเห็นปลาก็ยิง

เบ็ด เป็นเครื่องมือที่ทำมาจากไม้ไผ่ ขอบเบ็ดมีขายทั่วไปนำมาผูกติดกับเอ็น ส่วนอีกด้านให้ผู้ติดกับปลายไม้ไผ่ ใช้ กุ้ง จิ้งหรีด ปลาเล็ก อาหารที่ผสมเองจากแกลบ เป็นอาหาร มาเกาะกับเบ็ดเพื่อล่อให้ปลาใหญ่มากินเบ็ดสามารถจับปลาได้ทุกชนิดโดยเบ็ดจะมีหลายชนิด เช่นเบ็ดตก เบ็ดล่อ เบ็ดแขวน เบ็ดปัก เบ็ดราว เป็นต้น

ยอ เป็นเครื่องมือที่ทำมาจากด้ายสานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสยาวแล้วแต่ความต้องการของคนที่จะใช้ ส่วนใหญ่ขนาด 2 เมตร ยอจับปลาได้ทุกชนิด ในฤดูน้ำหลากหรือตามช่องน้ำไหล

กระตัม เป็นเครื่องมือที่ทำมาจากไม้กระดานสี่แผ่น ตีประกบกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวประมาณ 40 เซนติเมตร กว้างประมาณ 15 เซนติเมตร กันปิดที่บข้างหน้ามีฝาและมีเชือกคล้องไว้กับก้อนหินคล้ายเครื่องดักหนู เมื่อปลาหลงเข้ามาโดนเชือกที่อยู่ข้างใน ฝากระตัมจะดีดลงมาปิด ใช้ดักปลาตามริมฝั่ง บริเวณตอผักตบชวา ปลาที่ได้ ปลาช่อน และปลาอื่นๆ ปัจจุบันไม่ค่อยพบ

แซะ เป็นเครื่องมือทำมาจากไม้ไผ่ นำมาสานเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีความถี่ตามแต่ต้องการ มีความยาวประมาณ 80 เซนติเมตร กว้าง 60 เซนติเมตร นำมาประกอบกับไม้ไผ่ เพื่อนำมาเป็นด้ามจับและขอบเพื่อความแข็งแรง พอประกอบเสร็จจะมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมมุมฉาก ใช้จับปลาตามริมฝั่งหรือตามตงหญ้าใช้เวลากลางวัน สามารถจับปลาได้ทุกชนิด

ไซกุ้ง เป็นเครื่องมือสำหรับดักกุ้งฝอยโดยเฉพาะ ไซกุ้งมีลักษณะเป็นทรงกลมสูงประมาณ 2 เมตร กว้างประมาณ 50 เซนติเมตร ทำมาจากเหล็กเส้นนำมาดัดแล้วเชื่อมให้ติดกันเป็นทรงกลมนำกระชังตาข่ายสีเขียวมาเย็บหุ้มแล้วทิ้งช่องไว้ข้าง ทำคล้ายบานประตู เปิดแยมิดหน่อย ข้างบนโยงส่วนด้านล่างปิดมิด เวลานั้นไปดักเอาตั้งไว้ในน้ำบริเวณที่มีสาหร่ายหรือที่โล่งๆ ก็ได้ วิธีดักกุ้งนำหลักมาปักหัวท้ายแล้วนำตาข่ายยาว 10 เมตร มาขึงไว้ให้ตาข่ายจมน้ำโดยกหัวท้ายหลักจะนำไซกุ้งมาวาง กุ้งจะได้เลาะตาข่ายและหลงเข้าไปอยู่ในกระชัง เวลาดักตอนเย็นแล้วกุดตอนเช้าหรือดักทั้งกลางวันกลางคืนก็ได้

4.9 รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2548)

1. การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยนี้เป็นนวัตกรรมที่รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะได้พัฒนาขึ้นซึ่ง การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ที่คนเราสามารถผลิตผลิตกับการใช้เวลาที่เป็นอิสระเพื่อการผ่อนคลายที่เป็นส่วนตัวหรือไปกับกลุ่มที่เป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศชั่วคราวด้วยการเดินทางไปนอกสถานที่ที่ไกลจากบ้าน หรือที่ทำงานตามปกติเป็นการใช้เวลาพักผ่อนวันหยุดในการหาความสุขและสนุกสนาน ที่ทุกคนสามารถทำได้ ผู้ปกครองทุกคนโดยเฉพาะผู้ปกครองในชุมชนที่มีก็ความต้องการท่องเที่ยวเช่นกัน แต่ไม่มีโอกาส สาเหตุสำคัญคือ ไม่มีเวลา ทำงาน และที่สำคัญไม่มีงบประมาณเพื่อการนี้

การบริการวิชาการให้แก่ชุมชนเป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลก็ต้องทำหน้าที่นี้เช่นกัน อย่างน้อยที่สุด เพื่อส่งเสริมการศึกษาให้แก่ผู้ปกครองและครอบครัว ซึ่งโรงเรียนอนุบาลสามารถประยุกต์การบริการกิจกรรมวิชาการให้เป็นกิจกรรมที่สนุกสนานได้ โดยการให้การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจหรืองานของชีวิตที่อิสระจากการทำงานและบ้าน ด้วยการเดินทางไปยังสถานที่ที่ต้องการเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็เป็นกิจกรรมแห่งความร่วมมือที่เอื้ออำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของครอบครัว ซึ่งจะเป็นที่สุดของการเป็นผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่ได้ทำเฉพาะการดูแลเด็ก แต่ยังต้องทำหน้าที่ส่งเสริมแบบองค์รวมเพื่อการ

2. หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการของกลไก ปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องด้วย ครู ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยโดยใช้สถานการณ์การท่องเที่ยวเป็นสื่อ นำความรู้ที่ต้องการด้วยการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กในระหว่างเวลาเดินทางท่องเที่ยว ผู้ปกครองได้รู้จักเด็กและแหล่งท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน สารสนเทศเกี่ยวกับเด็กที่ผู้ปกครองได้รับเกิดจากการสังเกต หรือการสื่อสารระหว่างกันกับครูหรือเด็ก การสัมผัสใกล้ชิดกับเด็กในภาวะแวดล้อมที่ผ่อนคลายและอิสระจากงาน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ อย่างมีทัศนคติในสถานการณ์ดังกล่าว การประเมินการศึกษาสำหรับผู้ปกครองจะได้มาจากเด็ก ผู้ปกครอง และการสังเกตของครู ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่ได้ ไม่ใช่เฉพาะความรู้ที่ต้องการแต่ยังได้ ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและเด็กด้วย ในการสร้างแรงจูงใจและการแนะแนวอาจต้องให้แก่ ผู้ปกครองบ้างถ้าจำเป็น

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนที่ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันตามจุดประสงค์ โดยผู้เรียนทุกคนต้องทำงานร่วมกันด้วยความรู้สึกที่ดีอย่างอิสระ มีปฏิสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ กระบวนการกลุ่ม และระบบการเป็นเพื่อนที่นำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดนี้ได้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ร่วมกันโดยอัตโนมัติระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว จากการดู การฟัง และการมีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรง

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สถานการณ์ใหม่สำหรับผู้ปกครอง ผู้ปกครองบางคนอาจชอบที่มีครูมาคอยสนับสนุนในระหว่างการเดินทางเริ่มต้นการเดินทาง แต่ผู้ปกครองบางคนอาจต้องการเวลาอิสระกับลูกของตนมากกว่า ครูจำเป็นต้องประเมินภาพและการให้การสนับสนุนผู้ปกครองเป็นรายบุคคลกิริยาที่ผู้ปกครองแสดงออกและคำถามของผู้ปกครองจะแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ที่จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ในอนาคตของผู้ปกครองกับเด็กและครอบครัว และพร้อมให้แนวทางความรู้แก่ผู้ปกครองตามโอกาสอันควร ผู้ปกครองทุกคนต้องการกำลังใจ ครูต้องใช้ปฏิกิริยาที่ปกติที่สุด ที่สนับสนุนผู้ปกครองระหว่างดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เราสามารถสัมผัสได้ด้วยใจ มือและสมองซึ่งสถานการณ์การเรียนรู้จะต้องมีลักษณะของความยืดหยุ่น การท่องเที่ยวรวมทั้งการมีกิจกรรมทางด้านศิลปะจะทำให้การเรียนรู้แหล่งวัฒนธรรมมีความเหมาะสมมากขึ้น ผู้ปกครองและเด็กจะสามารถสร้างสุนทรียภาพได้จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลลาชีวะได้กล่าวถึงในบทความเรื่อง *Changing leisure Activity to Cultural Learning for Young Children and Parents*. (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2549 : 4) ว่าโดยความหมายของวัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิตของชนชาติซึ่งถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นวัฒนธรรมโบราณของชาติที่เก่าแก่มักจะมีความสวยงามทั้งที่เป็น วัฒนธรรมด้านความรู้และทรัพยากรซึ่งในศิลปะการท่องเที่ยวและการวิจัยครั้งนี้มุ่งไปที่วิถีชีวิตเป็นสำคัญ

3. องค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยว (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2548)

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย เป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาจากกรอบแนวคิดของการท่องเที่ยว การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และความร่วมมือในการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบคือ

การวางแผน

การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกของรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เมื่อความต้องการการท่องเที่ยวได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว ต้องพัฒนาแผนการท่องเที่ยว พร้อมกำหนดเป้าหมายที่บ่งชี้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดต้องเน้นการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและการดูแล เจริญวัยการเรียนรู้แบบร่วมมือและพฤติกรรมเด็กที่จะปรากฏระหว่างการเดินทาง เป้าหมายสำคัญของรูปแบบคือ การให้ความรู้เพื่อการเป็นผู้ปกครองที่ต้องการ แผนจะต้องกำหนดแนวทางการปฏิบัติการเดินทางซึ่งผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมและการตัดสินใจร่วมด้วย

การปฐมนิเทศ

การปฏิบัติตามกระบวนการของรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เป็นงานสำคัญของครูในขั้นต้นครูต้องรับรู้ความสำคัญของการแสดงบทบาทของผู้ปกครองในฐานะการเป็นครูและผู้ปกครองไปพร้อมๆกัน ครูต้องกระตุ้นผู้ปกครองให้เรียนรู้บทบาทของตนด้วยความรู้สึที่ดีและมีความสุขถ้าหากดำเนินในขั้นนี้ไม่ชัดเจนผู้ปกครองสับสนมากซึ่งจะมีผลทำให้ไปยับยั้งความรู้สึกสนใจที่จะทำตามความคาดหวังของโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ต้องการให้เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ในขั้นปฐมนิเทศนี้ต้องมีการอภิปรายกับผู้ปกครองก่อนการเดินทางเกี่ยวกับบทบาทการเป็นครูของผู้ปกครองปรากฏการณ์ที่ผู้ปกครองต้องเข้าถึงและบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวเนื่องจากรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เป็นสถานการณ์ที่แปลกใหม่ ดินแดนหากไม่เตรียมพร้อมกิจกรรมอาจล้มเหลวได้ กลายเป็นการท่องเที่ยวธรรมดา การปฐมนิเทศช่วยลดความกังวลของผู้ปกครองและบอกให้ผู้ปกครองรู้วิธีการที่จะต้องทำงานระหว่างการเดินทางคู่มืออธิบาย

เงื่อนไขการเรียนรู้

จุดสำคัญของรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยมุ่งเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง และสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครองเป็นหลัก และสร้างเสริมด้วยความเปลี่ยนแปลงบทบาทการเป็นผู้ปกครองไปเป็นผู้เรียนแบบร่วมมือกับลูกของตนและกับครอบครัวอื่นในขณะท่องเที่ยว สิ่งที่ครูต้องให้เป็นแนวทางการเรียนรู้ ได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องคำถามสำคัญเพื่อสืบค้นเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกที่ต้องการ สำหรับผู้ปกครองและเด็กในการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะรู้สึกหวาดวิตกและไม่มั่นใจ กับการปฏิบัติในบทบาทใหม่ของตนในฐานะครูของเด็ก ครูสามารถใช้ระดับความพร้อมของผู้ปกครอง และการกระตุ้นกำลังใจผู้ปกครองในระยะเริ่มต้น ต่อไปนี้เป็นการปฏิบัติ 2 ประการ สำหรับแนวทางแก่ผู้ปกครอง

1. คำถามสำคัญ ครูเริ่มต้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้วยการใช้สารสนเทศที่จำเป็นแก่ผู้ปกครองและเด็ก พร้อมให้คำถามที่ผู้ปกครองและเด็กต้องร่วมมือกัน เรียนรู้ 1 – 2 คำถามคำถามที่สำคัญจัดว่ามีความจำเป็นสำหรับผู้ปกครองและเด็ก เพราะคำถามคือตัวบ่งชี้การเรียนรู้ ที่ต้องเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว คำถามที่ต้องสนใจและง่ายต่อการเรียนรู้ เพราะผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระดับที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองบางคนต้องการสอนเด็กระหว่างการท่องเที่ยวแต่บางคนอาจจะรู้สึกไม่สบายที่จะทำกิจกรรมดังกล่าวตามรูปแบบ เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนี้เนื่องมาจากผู้ปกครองแตกต่างกัน เช่นระดับการศึกษา สถานะทางสังคมและประสบการณ์ที่ผ่านมา การให้คำถามสำคัญจึงจำเป็นที่จะต้องเข้าถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ปกครอง และคุณภาพของปฏิสัมพันธ์ผู้ปกครองและเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ดีได้

2. การอภิปรายสืบเนื่อง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่สมบูรณ์แบบประกอบด้วยกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยไม่แยกผู้ปกครองออกจากส่วนหน้าที่ผู้ปกครองต้องเกี่ยวข้อง เป็นความสำคัญและเป็นหลักของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองได้จากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่ครูจะไม่รบกวน เพื่อให้ผู้ปกครองได้ใช้ความตั้งใจอย่างเต็มที่ต่อเมื่อการท่องเที่ยวแต่ละสถานที่สิ้นสุดลง จะเป็นหน้าที่ของครูนำอภิปรายสืบเนื่อง จุดประสงค์ของการอภิปรายสืบเนื่องมี 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะท้อนให้เห็นผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยการสนทนาอภิปรายโดยผู้ปกครองและเด็กสามารถอภิปรายนำเสนอ แนวคิดอย่างอิสระ ประการที่ 2 เพื่อเพิ่มคำถามสำคัญใหม่สำหรับการเดินทางไปยังที่ต่อไปตามแผนการท่องเที่ยวที่กำหนด

ประสิทธิภาพของการอภิปรายไม่ใช่เพียงให้ผู้ปกครองกับเด็กบอกสิ่งที่ตนสนใจแต่ครูต้องให้สารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องของความรู้ทั้งหมดที่คาดหวังไว้ด้วย ครูจะต้องตื่นตัวต่อการแสดงออกและสัญญาณบ่งชี้ถึงสมรรถนะของผู้ปกครองและเด็กในการแลกเปลี่ยน แนวคิดกันและกัน

สรุปการเรียนรู้

การสรุปการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ถ้ามีการท่องเที่ยวหลายส่วน เช่นสถานที่ท่องเที่ยวมากกว่า 1 ที่ ครูอาจต้องสรุปแต่ละช่วงของการเดินทางจนถึงสิ้นสุดของการท่องเที่ยว กิจกรรมนี้เน้นสรุปประเด็นสาระสำคัญ ซึ่งผู้ปกครองและเด็กจะสรุปร่วมกันอีกครั้งที่จะบอกว่าเขาได้เรียนรู้อะไร และมีอะไรที่ยังไม่รู้ ซึ่งเขาอาจมีแผนการท่องเที่ยวใหม่ในคราวต่อไปได้ ซึ่งหมายถึงว่ารูปแบบการท่องเที่ยวได้เริ่มต้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว

สรุป แบบแผนการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ประกอบด้วย การวางแผนที่เป็นกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน การปฐมนิเทศที่เป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทของตนเองในการทำกิจกรรม เงื่อนไขการเรียนรู้เป็นขั้นในการทำกิจกรรม และการสรุปการเรียนรู้ที่เป็นสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม

4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยว

งานวิจัยในประเทศ

วรสิรา สิงห์สุรีย์ (2549) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเกิดความรู้เพิ่มเติมและเด็กปฐมวัยยังได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้ไปเห็นและยังได้รับรู้การเป็นผู้ปกครองของพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย และผู้ปกครองยังมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในระดับพอใจมาก จึงจะเห็นได้ว่ากิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยได้

รจรินทร์ พรหมศิริ (2539) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบการศึกษานอกสถานที่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง ที่เรียนโดยการสอนแบบการศึกษานอกสถานที่ และกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูที่สอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มารศรี ไทยบุญเรือง (2537) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมและการตัดสินใจเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่

สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2543) ได้ศึกษาบทบาทของครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัยในเขตเมืองเชียงใหม่ พบว่า เมื่อครูและผู้ปกครองทำงานร่วมกันทำให้เด็กเกิดการพัฒนาโดยองค์รวม

งานวิจัยต่างประเทศ

ซีลันนิลมิ (Selanniemi,tom.1996) ได้ศึกษาความสำเร็จจากการท่องเที่ยวในทางมานุษยวิทยาที่พบว่าการท่องเที่ยวไม่มีวันสิ้นสุด จากการศึกษาในระยะยาวที่พบว่าจากประสบการณ์การท่องเที่ยวทำให้เกิดการเรียนรู้หลายอย่างโดยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เด็กโดยผ่านประสบการณ์ต่างๆมากมาย

บรูนท์ (Brunt,paul R.1990) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวการเดินทางที่ลงพื้นที่ย่อยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพิเศษในอังกฤษตอนใต้ จุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์สำหรับเด็กและครอบครัวและพบว่าจากการเดินทางเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีขึ้นและเป้าหมายในการพัฒนาก็ประสบความสำเร็จเพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนาต่อไปอีก

จากงานวิจัยที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวหรือการศึกษานอกสถานที่นั้นเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยผ่านการปฏิบัติ ดังนั้นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะพบว่าการศึกษาสำหรับผู้ปกครองหมายถึงการพัฒนาความรู้ เจตคติและทักษะของการเป็นผู้ปกครองที่เป็นระบบ เพื่อการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเด็กสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวและการปฏิบัติตนในบทบาทของพ่อแม่ในครอบครัวและสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 6 ; อ้างอิงจาก Unesco.1979 : 55) ซึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้นี้เป็นแบบหนึ่งที่มีจุดประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง สร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ปกครองเป็นหลัก สร้างเสริมด้วยการเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้ปกครองไปเป็นผู้เรียนแบบร่วมมือกับลูกของตนและกับครอบครัวอื่นในขณะท่องเที่ยว (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2548 : 5) ดังนั้นวิธีการที่จะส่งเสริมความรู้ให้กับผู้ปกครองนั้น ในบทความเรื่อง Changing leisure Activity to Cultural Learning for Young Children and Parents. (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2549 : 1) เราจะบูรณาการเอาความรู้ทางวัฒนธรรมเข้าไปได้ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนในจังหวัดพะเยาและจังหวัดพะเยามีแหล่งเรียนรู้ จึงนำเอารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยและวัฒนธรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองและเด็กเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ประกอบด้วยบทบาทของผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการ บทบาทผู้ให้ความรู้การรับรู้ต่อบทบาทหน้าที่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนโดยเป็นผู้ปกครองที่มีความเต็มใจและอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยการใช้รูปแบบการท่องเที่ยวครั้งนี้ จำนวนผู้ปกครองทั้งหมด 16 คน พร้อมเด็กจำนวน 16 คน แต่มีผู้ปกครอง 1 คน ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน และเด็กจำนวน 15 คน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองทราบถึงจุดประสงค์ของการวิจัยโดยการแจ้งผ่านทางจดหมายและมีแบบตอบรับเพื่อให้ผู้ปกครองที่สนใจส่งแบบตอบรับกลับมา
2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากความสมัครใจของผู้ปกครองที่อาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย

3. คู่มือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นรูปแบบการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองรูปแบบหนึ่งซึ่งออกแบบโดย รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ประกอบด้วย

3.1 ตารางการจัดกิจกรรม

3.2 ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

3.3 การเตรียมตัวในการท่องเที่ยว

3.4 การปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และของเด็กปฐมวัย

วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

1. แบบประเมินการเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย มีวิธีการสร้างดังนี้

การสร้างแบบประเมินการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยในการใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ดำเนินตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ และเอกสารเกี่ยวกับ บทบาทการเป็นผู้ปกครอง การสร้างแบบประเมิน เอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมิน การ สร้างคำถาม การวิเคราะห์แบบประเมิน

1.2 กำหนดกรอบเนื้อหาบทบาทของผู้ปกครอง แล้วนิยามเชิงปฏิบัติการ

1.3 จัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อกำหนดน้ำหนักระดับความรู้และน้ำหนักของ แบบทดสอบ

1.4 นำนิยามเชิงปฏิบัติการ มาสร้างแบบประเมินชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 1 ชุด 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 บทบาทของผู้เลี้ยงดูเด็ก จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้ให้ความรู้ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครู จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 5 บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม จำนวน 7 ข้อ

รวมทั้งหมด 35 ข้อ เพื่อเลือกข้อที่ใช้ได้ตอนละ 5 ข้อ

1.5 นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1.5.1 อาจารย์สมชาย พุ่มพิมล ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครนายก

1.5.2 อาจารย์บัวสร วุฒิสักดิ์ชัยสกุล ครูปฐมวัยโรงเรียนดอนกลาง (กิตารศึกษา การ) อ.องครักษ์ จ.นครนายก

1.5.3 อาจารย์สุรางค์ ประเทศ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จังหวัดพะเยา

1.6 เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมแล้ว นำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยการแก้ไขคำผิด ตัดข้อที่มีเนื้อหาซ้ำกัน และเลือกข้อที่ใช้ได้ตอนละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 25 ข้อ

1.7 นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง โดยใช้วิธี ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) จากสูตร KR-20 (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2526 : 220) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89

1.8 นำแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้ว นำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2. แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย มีวิธีการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม

2.2 กำหนดกรอบเนื้อหาด้านวัฒนธรรม

2.3 กำหนดพฤติกรรมความรู้ด้านวัฒนธรรม

2.4 นำพฤติกรรมที่ได้จากข้อ 2.3 มาจัดทำเป็นแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ของเด็กปฐมวัยมาสร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 3 ตัวเลือก 1 ชุด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความรู้จากห่อวัฒนธรรมนิทัศน์จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านจำนวน 6 ข้อ รวม 12 ข้อ โดยใช้คำถามประเมินการเรียนรู้ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ

ตอบถูกได้ 1 คะแนน

ตอบผิดได้ 0 คะแนน

2.5 นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.5.1 อาจารย์สมชาย พุ่มพิมล ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครนายก

2.5.2 อาจารย์บัวสร วุฒิสักดิ์ชัยสกุล ครูปฐมวัยโรงเรียนดอนกลาง (กิตารศึกษา การ) อ.องครักษ์ จ.นครนายก

2.5.3 อาจารย์สุรางค์ ประเทศ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพะเยา

2.6 เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมแล้ว นำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยการแก้ไขคำที่ผิด แก้ไขคำถามที่คลุมเครือให้เหมาะสม

2.7 นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงด้านการใช้ภาษา และข้อคำถาม

2.8 นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธี ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) จากสูตร KR-20 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 220) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .86

2.9 นำแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

3. คู่มือการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้อของผู้อปกครองและเด็กปฐมวัยด้านวัฒนธรรมประกอบด้วย

3.1 จัดทำตารางกิจกรรมตามรูปแบบการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้อเชิงวัฒนธรรม

1. ศึกษาแบบแผนการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้อเชิงวัฒนธรรม

2. สร้างแผนตามขั้นตอนในแบบแผนการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้อตามระยะเวลาตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมจนสิ้นสุดกิจกรรม

3. นำแผนกิจกรรมตามแบบแผนการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้อเชิงวัฒนธรรมเสนอแก่รองศาสตราจารย์กุลยา ตันติผลาชีวะเพื่อตรวจทานและแก้ไข

4. นำแผนที่ผ่านการแก้ไขมาใช้ในกิจกรรมการทอ้งเทียะ

3.2 จัดทำเอกสารความรู้จากสถานที่ทอ้งเทียะ

1. ศึกษาสถานที่ทอ้งเทียะ

2. ติดต่อสถานที่ทอ้งเทียะเพื่อขอรายละเอียด เพื่อให้ผู้อปกครองศึกษาเป็นความรู้ก่อนการทอ้งเทียะ

3.3 จัดทำข้อมูลการเตรียมตัวในการทอ้งเทียะ

1. ศึกษารายละเอียดกิจกรรมที่จัด อุปกรณ์ต่างๆที่ต้องใช้ และอุปกรณ์จำเป็นสำหรับผู้อปกครองและเด็กที่ต้องใช้ในการเดินทาง

2. จัดทำเป็นสิ่งที่ต้องจัดเตรียมสำหรับผู้อปกครองและเด็ก สิ่งที่ครูจะบริการ

3.4 จัดทำแบบฝึกหัดปฏิบัติการเรียนรู้อของผู้อปกครอง และของเด็ก

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กระดับปฐมวัย ทฤษฎีการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

2. กำหนดกรอบเนื้อหาวัฒนธรรมที่ต้องการให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้อ

3. จัดทำเป็นแบบฝึกหัดสำหรับผู้อปกครอง

4. จัดทำแบบฝึกหัดสำหรับเด็ก

5. เสนอแบบฝึกหัดปฏิบัติการเรียนรู้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบฝึกหัดปฏิบัติการเรียนรู้เสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูปฐมวัย ศึกษานิเทศก์ และผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ

4. ผู้ช่วยวิจัย ด้วยวิธี ดังนี้

4.1 คุณสมบัติของผู้ช่วยวิจัยคัดเลือกโดยการเลือกครูประจำชั้นที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและมีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 5 ปีและมีวุฒิการศึกษาในด้านการสอน ได้แก่

1. นางปรียาพร วงศ์เวียน ครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์สอน 6 ปี

2. นางปราณี หาญเลิศ ครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์สอน 5 ปี

4.2 อธิบายให้เข้าใจถึงกระบวนการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม มอบหมายหน้าที่ในการดูแลและกำกับผู้ปกครองและเด็ก การทำกิจกรรมระหว่างการเดินทาง ซึ่งแนววิธีการระหว่างการท่องเที่ยวรวมถึงการบริการอาหารว่างและอาหารกลางวัน

4.3 ให้เรียนรู้การทำแบบฝึกปฏิบัติการของผู้ปกครองและเด็ก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชุมทำความเข้าใจกับผู้ช่วยผู้วิจัยในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการประเมินการรับรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินการรับรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเด็กปฐมวัยโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย

3. สังเกตและให้ความช่วยเหลือ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยตั้งแต่ขึ้นวางแผนของรูปแบบการท่องเที่ยว ในขณะที่ท่องเที่ยวและขณะดำเนินการตามขั้นตอนในคู่มือ

4. ดำเนินการแบบประเมินการรับรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินการรับรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยชุดเดิม และทดสอบความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่เด็กปฐมวัยโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยชุดเดิม

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design ตามตาราง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2542 : 60) ดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง One – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	ประเมินก่อนการทดลอง (Pre-test)	ทดลอง	ประเมินหลังการทดลอง (Post-test)
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทน กลุ่มตัวอย่าง

T₁ แทน การประเมินก่อนการทดลอง (Pretest)

X แทน การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

T₂ แทน การประเมินหลังการทดลอง (Posttest)

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองตามกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดไว้ใช้ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ผู้ช่วยผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม การเตรียมตัวก่อนการเดินทางของผู้ปกครอง
- 1.2 คู่มือการเดินทาง คู่มือการเรียนรู้ของผู้ปกครอง คู่มือการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 1.3 สถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย
- 1.4 สถานที่ขึ้น ลงรถ เวลาในการทำกิจกรรม
- 1.5 หน้าที่ของผู้ช่วยผู้วิจัยในการสังเกตการณ์ทำกิจกรรม การตอบคำถามให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจและการบริการต่างๆในการทำกิจกรรม

ตาราง 3 ตารางการจัดกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย

วันที่ (ว/ด/ป)	ตารางกิจกรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม	เวลา
12 ส.ค. 50	1.ชั้นวางแผน 1.1 เชิญผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมประชุม ปรึกษากันระหว่างครูและผู้ปกครอง เพื่อกำหนด - จุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรม โดยตั้งจุดมุ่งหมายร่วมกันในการแสดงบทบาท การเป็นผู้ปกครองที่แตกต่างเดิมในการไปท่องเที่ยว - วัน เวลา ในการไปท่องเที่ยว ได้สรุปร่วมกันเป็นวันเสาร์ที่ 6 ตุลาคม 2550 - สถานที่ในการไปท่องเที่ยว 1.2 ครูหารายละเอียดเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว 1.2.1 หารายละเอียดของสถานที่ที่จะไป 1.2.2 เดินทางไปสำรวจ ขอข้อมูลของสถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านและห่อวัฒนธรรม นิทัศน์วัดศรีโคมคำ 1.2.3 ขอรถโรงเรียนศรีวิราชวิทยา 1.3 ครูออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยให้ สอดคล้องกับสถานที่ 1.4เชิญผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบ ประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ทำแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม	09.00 น.-11.00 น.
26 ก.ย. 50	2. ชั้นปฐมนิเทศ ครูปฐมนิเทศกับผู้ปกครองโดย 2.1แจก คู่มือ การท่องเที่ยว พร้อมอธิบาย รายละเอียดในคู่มือถึงช่วงเวลาและกิจกรรมต่างๆ 2.2ครูอภิปรายถึงบทบาทของผู้ปกครอง	08.30 น.-10.30 น.

ตาราง 3 (ต่อ)

วันที่ (ว/ด/ป)	แผนกิจกรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม	เวลา
6 ต.ค. 50	2.3 แจ้งผู้ปกครองถึงสิ่งที่ต้องเตรียมไปในวัน เดินทาง เวลานัดหมาย กำหนดการต่างๆ 2.4 สนทนา ตอบคำถามของผู้ปกครองที่มีคำถาม และไม่เข้าใจ 3. วันท่องเที่ยว (เงื่อนไขการเรียนรู้) สถานที่ท่องเที่ยวหอวัฒนธรรมนิทัศน์ 3.1 ลงทะเบียนที่โรงเรียนศรีวิราชวิทยา 3.2 ออกเดินทาง (กิจกรรมบนรถ) 3.2.1 กล่าวต้อนรับและแนะนำครูที่มงานและการ แบ่งกลุ่มสี่และแจกอาหารว่าง 3.2.2 กิจกรรมรู้จักกันระหว่างครอบครัว 3.2.3 แนะนำสถานที่ที่ 1 หอวัฒนธรรมนิทัศน์ 3.2.4 แนะนำงานตามการเรียนรู้ที่ 1 3.3 ถึงสถานที่ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ พบมัคคุเทศก์ ตามที่นัดหมายไว้ ลงจากรถเข้ากลุ่ม 3.4 เดินชมหอวัฒนธรรมนิทัศน์ พร้อมกับ มัคคุเทศก์บรรยายประวัติความเป็นมาและ รายละเอียดแต่ละห้องนิทรรศการ 3.5 ผู้ปกครองและเด็ก ทำกิจกรรมงานปฏิบัติการ เรียนรู้ที่ 1 3.6 ส่งแบบฝึกหัดแก่ครูประจำสี 3.7 ขึ้นรถพร้อมเดินทาง 3.8 รับประทานอาหารที่ร้านแสงจันทร์ 3.9 ขึ้นรถเดินทางไปสถานที่ที่ 2 3.10 เริ่มกิจกรรมช่วงบ่าย ครูอภิปรายกับ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย 3.10.1 แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ 2 ศูนย์การ เรียนรู้ประมง	08.00 น. 08.30 น. 09.00 น.-09.20 น. 09.30 น.-10.30 น. 10.30 น.-11.00 น. 11.00 น.-11.30 น. 11.45 น. 12.00 น.-13.00 น. 13.10 น. 13.10 น.-13.20 น. 13.30 น. 13.30 น.

ตาราง 3 (ต่อ)

วันที่ (ว/ด/ป)	แผนกิจกรรม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม	เวลา
วันที่ 7 19 ต.ค. 50	3.10.2 แนะนำงานแบบปฏิบัติการเรียนรู้	13.30 น –15.00 น.
	3.11 ถึงศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน	
	3.11.1 พบวิทยากรตามที่นัดหมายไว้	
	3.11.2 เข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน	
	3.11.3 วิทยากร นายบุญมี ใจจา หัวหน้าศูนย์ ประมงการเรียนรู้พื้นบ้าน บรรยายประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการสร้างศูนย์การเรียนรู้ ประมงพื้นบ้านและวิทยากรสาธิตการทำประมงแบบ ต่างๆ	15.00 น.-15.20 น.. 15.20น -16.00น.
	3.11.4 ผู้ปกครองและเด็กทำงานแบบฝึกหัด ปฏิบัติการเรียนรู้ชุดที่ 2	
	3.11.6 แจกของว่างสำหรับเด็กและผู้ปกครอง (นมเปรี้ยว/ผลไม้) ส่งแบบปฏิบัติการเรียนรู้แก่ครู ประจำสี	16.10 น. 16.15 น.
	4. ขั้นสรุป	16.40 น.
	4.1 ขึ้นรถพร้อมเดินทางกลับ	
	4.2 กิจกรรมสรุปการเรียนรู้	09.00 น.-11.00 น.
	4.3 กิจกรรมอำลา	
	4.4 ถึงโรงเรียนศรีวิราชวิทยา	
	5. สรุปถึงสิ่งที่ผู้ปกครองได้จากการทำกิจกรรมโดย การให้ผู้ปกครองดูรูปถ่ายในวันท่องเที่ยว สนทนาถึง สถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น สิ่งที่ผู้ปกครองพบและ การเรียนรู้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว และบทบาทของ ผู้ปกครองที่จะปฏิบัติต่อไปในอนาคต	
	6. ผู้ปกครองและเด็กทำแบบประเมินทำแบบประเมิน การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยทำแบบ ประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม	

2. เมื่อดำเนินการทดลองรูปแบบการทอเกี่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเสร็จสิ้นตามขั้นตอนรูปแบบ 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยทำการประเมินผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบประเมินการเรียนรู้ ฉบับเดียวกับกับแบบประเมินที่ใช้ก่อนการทดลอง
3. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ t-test แบบ Dependent Sample เพื่อตรวจสอบสมมติฐานทางการศึกษา

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้
การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลของการทอเกี่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม มีวิธีการดังนี้ คือตรวจให้คะแนนจากแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยและแบบประเมินการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยมาดำเนินการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย
 - 1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ IOC
 - 2.2 หาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร p และ r
 - 2.3 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
4. การแปรผลระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง
5. การแปรผลระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือและข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 219)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร
(บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 219)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนผู้ปกครองหรือเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนผู้ปกครองหรือเด็กปฐมวัยแต่ละตัวยกกำลังสอง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา
(Content Validity) โดยคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 221)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ตามความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยและแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง โดยใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) จากสูตร KR-20 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 220) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt} แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน
	N แทน	จำนวนข้อของแบบประเมินทั้งหมด
	p แทน	สัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อ
	q แทน	สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ ($q=1-p$)
	S_t^2 แทน	คะแนนความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

2.3 ค่าความยากของแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม โดยหาค่าความยากโดยใช้สัดส่วนจากสูตร (p) (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543 : 127)

$$p = \frac{H + L}{2N}$$

เมื่อ	H แทน	จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนสูง
	L แทน	จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนต่ำ
	$2N$ แทน	จำนวนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำรวมกัน

2.5 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองและแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม โดยหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สัดส่วนจากสูตร (r)

$$r = \frac{H - L}{N}$$

เมื่อ	H แทน	จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มคะแนนสูง
	L แทน	จำนวนคนตอบถูกในกลุ่มคะแนนต่ำ
	N แทน	จำนวนคนกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้าน วัฒนธรรมก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t-test แบบ dependent samples (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 219) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad ; \quad df = N - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคน
$\sum D$		แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนหรือหลังการทดลอง
$\sum D^2$		แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนหรือหลังการทดลอง

4. การแปลผลระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยใช้ระบบคะแนน 0 และ 1 คำนวณจากคะแนนเต็ม 5 การแปลผล แบ่งออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

คะแนนระหว่าง	4.01 - 5.00	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	3.01 - 4.00	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับดี
คะแนนระหว่าง	2.01 - 3.05	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง	1.01 - 2.00	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 - 1.00	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับปรับปรุง

5. การแปลผลระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ระบบคะแนน 0 และ 1
คำนวณจากคะแนนเต็ม 6 คะแนน การแปลผลแบ่งออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

คะแนนระหว่าง	4.81 - 6.00	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	3.61 - 4.80	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับดี
คะแนนระหว่าง	2.41 - 3.60	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง	1.21 - 2.40	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 - 1.20	หมายความว่า	การเรียนรู้อยู่ในระดับปรับปรุง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน T-distribution
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ระดับการเรียนรู้ของผู้ปกครองก่อนและหลังการทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จะปรากฏดังตารางที่ 3 และระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จะปรากฏดังตารางที่ 4

ตาราง 4 ระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองก่อนและหลังการทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
บทบาทของผู้เลี้ยงดู	3.20	.414	ปานกลาง	4.93	.258	ดีมาก
บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ	2.73	1.033	พอใช้	4.93	.258	ดีมาก
บทบาทของผู้ให้ความรู้	3.47	1.727	ปานกลาง	5.00	.000	ดีมาก
ความสัมพันธ์และ	3.27	.961	ปานกลาง	4.87	.516	ดีมาก
การมีส่วนร่วมกับครู						
บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม	4.00	.926	ดี	4.93	.258	ดีมาก
รวม	16.67	3.559	ปานกลาง	24.67	.617	ดีมาก

จากตารางที่ 4 ปรากฏว่า ผู้ปกครองที่ได้ทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยมีระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองโดยรวม ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 16.67$ แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก $\bar{X} = 24.67$ เมื่อจำแนกระดับการเรียนรู้แต่ละด้านพบว่า บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรมอยู่ในระดับดี บทบาทของผู้เลี้ยงดู บทบาทของผู้ให้ความรู้ ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกับครู อยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการอยู่ในระดับพอใช้ แต่หลังการทดลองพบว่า การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองทุกด้านมีระดับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็นระดับดีมาก

ตาราง 5 ระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
ความรู้จากห่อวัฒนธรรมนิทัศน์	3.00	1.363	ปานกลาง	6.00	.000	ดีมาก
ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน	3.20	1.146	ปานกลาง	5.53	.640	ดีมาก
รวม	6.20	1.859	ปานกลาง	11.53	.640	ดีมาก

จากตารางที่ 5 ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยมีระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 6.20$ แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก $\bar{X} = 11.53$ เมื่อจำแนกระดับการเรียนรู้แต่ละด้านพบว่า ความรู้ที่ได้จากห่อวัฒนธรรมนิทัศน์อยู่ในระดับปานกลางและความรู้ที่ได้จากศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังการทดลองพบว่าระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมทั้ง 2 ตอนอยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยซึ่งผลการวิเคราะห์จะปรากฏดังตาราง 5 และการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยผลจากการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองก่อนและหลังการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
บทบาทของผู้เลี้ยงดู	3.20	.414	4.93	.258	14.666**
บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ	2.73	1.033	4.93	.258	8.401**
บทบาทของผู้ให้ความรู้	3.47	1.727	5.00	.000	3.440**
ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครู	3.27	.961	4.87	.516	6.808**
บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม	4.00	.926	4.93	.258	3.761**
รวม	16.67	3.559	24.67	.617	9.729**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตามตาราง 6 ปรากฏว่า การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองหลังเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม โดยรวมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของผู้เลี้ยงดู บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ บทบาทของผู้ให้ความรู้ ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครูและบทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยทำให้ผู้ปกครองมีการเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย ต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ตอนที่ 1 ความรู้จากห่อวัฒนธรรมนิทัศน์	3.000	1.363	6.000	.000	8.526**
ตอนที่ 2 ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ประมง พื้นบ้าน	3.200	1.146	5.533	.640	7.000**
รวม	6.200	1.859	11.53	.640	10.034**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตามตาราง 7 ปรากฏว่า การเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย หลังเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม โดยรวมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตอนที่ 1 วัฒนธรรมเรื่องการแต่งกาย วัฒนธรรมประเพณีงานบุญสลากภัต และวัฒนธรรมการเล่นของเด็ก ตอนที่ 2 วัฒนธรรมเรื่องวิถีชีวิตการประมง วัฒนธรรมเรื่องวิถีชีวิตการประมง และวัฒนธรรมเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้าน สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยทำให้เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลของรูปแบบการทอ้งเทียวเพื่อ การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมรูปแบบการ ทอ้งเทียวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการทอ้งเทียวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทอ้งเทียวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมการทอ้งเทียวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมมีการ เรียนรู้การเป็นผู้ปกครองสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและแตกต่างจากก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการทอ้งเทียวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมมีการ เรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมและแตกต่างจากก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่มีอายุ ระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของ โรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยที่ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของ โรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนโดยเป็นผู้ปกครองที่มีความเต็มใจและอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยการใช้รูปแบบการทอ้งเทียว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชุด มี 4 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 บทบาทของผู้เลี้ยงดู
 - ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ
 - ตอนที่ 3 บทบาทของผู้ให้ความรู้
 - ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครู
 - ตอนที่ 5 บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม

รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนได้ทำการวิเคราะห์คุณภาพเพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพจำนวน 25 ข้อและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการเรียนรู้ทั้งฉบับ ได้เท่ากับ .89

2. แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยจำนวน 1 ชุด มี 2 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 ความรู้จากห่อวัฒนธรรมนิทัศน์
 - ตอนที่ 2 ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน

รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนได้ทำการวิเคราะห์คุณภาพเพื่อปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมทั้งฉบับ ได้เท่ากับ .86

3. คู่มือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นรูปแบบการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองรูปแบบหนึ่งซึ่งออกแบบโดย รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ประกอบด้วย

- 3.1 ตารางการจัดกิจกรรม
- 3.2 ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว
- 3.3 การเตรียมตัวในการท่องเที่ยว
- 3.4 การปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครอง และของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและเชิญผู้ปกครองที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมโดยแจ้งความประสงค์กับผู้วิจัย จำนวน 15 คู่ จากนั้นผู้วิจัยทำการประเมินก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้รูปแบบการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้ของ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะที่มีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การวางแผน วันที่ 12 ส.ค.50 เวลา 09.00 น. -11.00 น. ขั้นที่ 2 การปฐมนิเทศ วันที่ 26 ก.ย. 50 เวลา 08.30 น. – 10.30 น. ขั้นที่ 3 เงื่อนการเรียนรู้ วันที่ 6 ต.ค. 50 และขั้นที่ 4 สรุปการเรียนรู้ นำกลุ่มตัวอย่างไปเดินทางไปทอ้งเทียะศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านกวีานพะเยาบ้านประตุปราสาทและหอวัฒนธรรณนัทศนัวัดศรีโคมค้ำ

3. หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยทำการประเมินหลังการทดลอง (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2550 กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยฉบับเดียวกับแบบประเมินที่ใช้ก่อนการทดลอง แล้วตรวจตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินการเรียนรู้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน โดยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการทดลองนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลองรูปแบบการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม โดยใช้ค่าทางสถิติ t-test แบบ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. การเรียนรู้ของผู้ปกครองที่ได้ทำกิจกรรมรูปแบบการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยมีระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองโดยรวม ก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก เมื่อจำแนกระดับการเรียนรู้แต่ละด้านพบว่า การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองทุกด้านมีระดับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็นระดับดีมากและการเรียนรู้ของผู้ปกครองหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการทำกิจกรรมรูปแบบการทอ้งเทียะเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย มีระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก เมื่อจำแนกระดับการเรียนรู้แต่ละด้านอยู่ในระดับดีมาก สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการวิจัย รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยพบว่า

การที่ผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้เรื่องบทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นและแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า จากรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลลาชีวะ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฐมนิเทศ เงื่อนไขการเรียนรู้ และการสรุปการเรียนรู้มาใช้ ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองได้แสดงบทบาทของผู้ปกครองตั้งแต่การวางแผนการท่องเที่ยวรวมกันในการเลือกสถานที่ที่ผู้ปกครองคิดว่าเป็นสถานที่ที่เด็กจะได้เกิดการเรียนรู้จากการไปท่องเที่ยวการเตรียมตัวในการเดินทางไปท่องเที่ยวโดยการศึกษาคู่มือการเรียนรู้ก่อนการท่องเที่ยว ซึ่งการวางแผนการเดินทางนี้ทำให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้ความรับผิดชอบและการได้มีส่วนร่วมกับครูโดยตรงจะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจและปลอดภัยในการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ที่กล่าวว่าความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) คือความต้องการลำดับที่สองของมาสโลว์ จะถูกกระตุ้นภายหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยจะหมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยปราศจากอันตรายทางร่างกายและจิตใจ บริษัทสามารถทำได้หลายสิ่งหลายอย่างเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการความปลอดภัย (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.2547 : 5) อีกทั้งการปฐมนิเทศการเดินทางจะทำให้ผู้ปกครองพร้อมและมั่นใจ อีกทั้งการให้ผู้ปกครองได้เป็นผู้นำเด็กและรับผิดชอบให้ความรู้เด็กทำให้การเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโนล (Knowles .1978 : 31 อ้างอิงจาก สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2538 : 138-139) ที่กล่าวว่าผู้ใหญ่ต้องการนำตนเองและต้องการที่จะเป็นผู้รู้ ผู้บอก ซึ่งในกระบวนการท่องเที่ยวนี้ได้ให้โอกาสผู้ปกครองเป็นผู้รู้ผู้บอกและดูแลเด็กด้วยตนเอง เช่น วันท่องเที่ยวผู้ปกครองซึ่งได้เตรียมตัวในการท่องเที่ยวมาแล้วจึงแสดงบทบาทในการเป็นผู้ปกครองโดยเริ่มตั้งแต่การดูแล ระวังความปลอดภัยแก่เด็กในการระหว่างการเดินทางในระหว่างการเดินทาง มีเด็กคนหนึ่งที่ไม่ยอมเดินบนแพ ที่ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านที่พื้นเป็นพื้นไม้ที่เป็นซี่ห่างๆ ทำให้เด็กกลัวไม่ยอมที่จะลงไป ผู้ปกครองจึงพูดกับเด็กอธิบายว่า การเดินนั้นปลอดภัยโดยที่แม่จะอุ้มก่อนและแม่จึงให้เด็กเดินโดยที่แม้อยู่จับมือเดิน ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและรู้สึกปลอดภัยไม่กลัวที่จะเดิน ซึ่งการดูแลเด็กในการเดินทางทำให้ผู้ปกครองได้แสดงบทบาทของผู้เลี้ยงดูเด็ก การเอาใจใส่ในการเรียนรู้ของเด็ก การอธิบายสิ่งต่างๆที่เป็นประโยชน์และเป็นความรู้แก่เด็ก เช่น ในการท่องเที่ยวมีการเดินดูปลาพันธุ์ต่างๆในศูนย์การเรียนรู้ เด็กอยากรู้อาปลาต่างๆที่เด็กเห็นมีปลาอะไรบ้างผู้ปกครองจะอ่านและอธิบายถึงชื่อปลา ลักษณะ การอยู่อาศัยและการกินซึ่งเด็กจะจดจำปลาที่มีลักษณะแปลก น่าสนใจ โดยที่ผู้ปกครองจะต้องเป็นอ่านรายละเอียดของปลาต่างๆเอง ผู้ปกครองจึงได้แสดงบทบาทในการให้ความรู้แก่เด็กอย่างเต็มที่การทำแบบปฏิบัติการ

2. การที่ได้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมหลังการทดลองสูงขึ้นและแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยว่าเด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสูงขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ได้โดยที่ในการท่องเที่ยวเด็กได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีสื่อการเรียนรู้ที่เป็นของจริง เช่นจากศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านเด็กได้เห็นปลาของจริง โดยที่มีผู้ปกครองนั้นคอยอธิบายถึงปลาต่างๆที่เห็น อุปกรณ์ในการจับปลาต่างๆที่ผู้ปกครองนั้นต้องอธิบายแก่เด็กหลังจากที่วิทยากรบรรยายเสร็จเนื่องจากอุปกรณ์ต่างๆในการประมงนั้นเป็นอุปกรณ์ที่มีชื่อเฉพาะ ผู้ปกครองนั้นต้องอธิบายอีกครั้งเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและเด็กยังได้เห็นอุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของจริง และการท่องเที่ยวที่หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมค่านั้นเด็กได้เห็นสิ่งจำลองเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ ของโบราณต่างๆที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ วิถีชีวิตต่างๆของคนในอดีต ของเล่นที่เด็กได้มีโอกาสเล่น และให้สัมผัสของจริงหลายอย่างจากสถานที่ท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง ทำให้เด็กได้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้ ตรงกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของพียาเจท์ (Piaget's Theory of Intellectual Development) ที่เชื่อว่าเด็กทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและปฏิสัมพันธ์ที่จะทำให้เกิดพัฒนาการทางปัญญา เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและได้รับข้อมูลจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และนำข้อมูลใหม่ที่ได้รับมาใหม่ มาเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมได้ ก็จะอธิบายหรือแสดงความเข้าใจนั้นได้ แต่ถ้าไม่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมได้ ก็ต้องการปรับโครงสร้างทางปัญญาให้กับประสบการณ์ใหม่จนเกิดความเข้าใจในที่สุดซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสมองของเด็ก 6 ขวบแรกที่กำลังพัฒนา เซลล์สมองกำลังต้องการการกระตุ้นเพื่อให้เกิดความงอกงามโยโย เด็กได้เห็น หยิบจับ สัมผัส กระทำด้วยตนเอง จะกระตุ้นให้ใยประสาทงอกงาม เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว การทัศนศึกษา จึงเป็นประสบการณ์อีกอย่างหนึ่งที่เด็กได้สัมผัสของจริง เด็กได้เรียนรู้จากเหตุการณ์จริง เห็นของจริงในบรรยากาศจริงที่สร้างการเรียนรู้ที่ประทับใจให้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2550 : 126-127) ซึ่งสอดคล้องกับ อารี สันทนต์ (2550 : 32) ที่กล่าวว่า การให้เด็กได้ลงมือกระทำจะช่วยในการพัฒนาสมองด้านต่างๆ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยประสิทธิผลของการเรียนรู้ของบุคคลที่ว่าการได้พูดได้ทำ ทำให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ถึงร้อยละ 90 ได้พูด ร้อยละ 70 ได้เห็นและได้ยินร้อยละ 50 (สุวิทย์ ורתัย มูลคำ.2543 : 51-52) จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กได้สัมผัสของจริง ได้พบ ได้เจอประสบการณ์ใหม่ๆที่น่าสนใจเด็กจะเกิดความสนใจใคร่รู้และเกิดการสังเกต อยากรู้ อยากรูเห็น ตรงกับอารี สันทนต์ (2550 : 25) ที่กล่าวว่าสมองเกิดการเรียนรู้เมื่อมีประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ใหม่ ทำทาย สนุกสนาน และมีความหมายต่อชีวิต ซึ่งในโครงสร้างทางสติปัญญานั้นเด็กยังมีประสบการณ์ ความรู้สึกมากเท่าไรก็จะทำให้การรับรู้ของเด็กมีมากขึ้นเท่านั้นรวมทั้งจะทำให้เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้สูงขึ้นด้วยซึ่งสอดคล้องกับเสาวนีย์ จันท์ที (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาที่มีผลต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยพบว่าการเรียนรู้จากธรรมชาติมีผลต่อการรับรู้ของเด็กซึ่งในการท่องเที่ยวครั้งนี้การเรียนรู้ของเด็กยังเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีบทบาทเป็นครูในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ซึ่งเป็นการเตรียมตัวของพ่อ

เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการเรียนรู้พบว่าการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวห่อวัฒนธรรมนิทัศน์เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมที่สูงกว่าการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากการท่องเที่ยวที่ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน วิทยากรได้บรรยายเป็นเรื่องราวที่ยาก การอธิบายถึงเครื่องมือต่างๆเพียงอย่างเดียวและไม่สามารถสาธิตได้จริงเพียงแต่นำอุปกรณ์ให้เด็กดูและอุปกรณ์แต่ละชิ้นนั้นมีชื่อเฉพาะและเรียกยาก เข้าใจยาก เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ในเรื่องการประมงนี้ได้ไม่มากเท่ากับการเรียนรู้ที่ได้จากการท่องเที่ยวห่อวัฒนธรรมนิทัศน์ที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติและได้เห็นเด็กจึงเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า

ดังนั้นจากรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมในครั้งนี้นำมาทำให้การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์ตรง ได้ลงมือกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและบทบาทของผู้ปกครองในการทำหน้าที่ดูแล และให้ความรู้แก่เด็กในการท่องเที่ยวครั้งนี้จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวริสรา

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาบทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยและการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยได้สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของรองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะที่กล่าวว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการของกลไก ปฏิสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องด้วย ครู ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยโดยใช้สถานการณ์การท่องเที่ยวเป็นสื่อ นำความรู้ที่ต้องการด้วยการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กในระหว่างเวลาเดินทางท่องเที่ยว ผู้ปกครองได้รู้จักเด็กและแหล่งท่องเที่ยวในเวลาเดียวกัน สารสนเทศเกี่ยวกับเด็กที่ผู้ปกครองได้รับเกิดจากการสังเกต หรือการสื่อสารระหว่างกันกับครูหรือเด็ก การสัมผัสใกล้ชิดกับเด็กในภาวะแวดล้อมที่ผ่อนคลายและอิสระจากงาน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้อย่างมีทัศนคติในสถานการณ์ดังกล่าว การประเมินการศึกษาสำหรับผู้ปกครองจะได้มาจากการสังเกตจากผู้ปกครอง และการสังเกตของครู ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่ได้ ไม่ใช่เฉพาะความรู้ที่ต้องการแต่ยังได้ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและเด็กด้วย การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนที่ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันตามจุดประสงค์ โดยผู้เรียนทุกคนต้องทำงานร่วมกันด้วยความรู้สึกที่ดีอย่างอิสระ มีปฏิสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ กระบวนการกลุ่ม และระบบการเป็นเพื่อนที่นำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดนี้ได้เป็นฐานของการเรียนรู้ร่วมกันโดยอัตโนมัติระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว จากการดู การฟัง และการมีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรง จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าคู่มือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งจากผลการประเมินการเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และการประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยสูงขึ้นและต่างต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับสถานศึกษา ครู สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย โดยนำไปปรับใช้กับวัฒนธรรมของตนเองได้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การแสดงออกของผู้ปกครองในการทำกิจกรรมตามบทบาทของผู้ปกครอง ผู้ปกครองให้ความสนใจ ตั้งแต่เริ่มแรก ในกิจกรรมผู้ปกครองร่วมวางแผนร่วมกัน เลือกสถานที่ วัน เวลาและ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการร่วมกิจกรรม ตั้งแต่การเตรียมตัวในการเดินทาง การศึกษาข้อมูล การเดินทางก่อนการท่องเที่ยว ได้ทำหน้าที่ของผู้ปกครองในหน้าที่ของครูอีกคนหนึ่ง ผู้ปกครองได้แสดงบทบาทในการเป็นผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองจะตั้งในทำตามสาระการเรียนรู้ ใฝ่หาคำตอบและอธิบายสิ่งต่างๆที่เป็นความรู้และตอบคำถามที่เด็กสงสัย และสนใจในพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กอยู่เสมอ ในสถานที่ที่ 1 ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน สถานที่ที่เป็นแพที่ยื่นออกไปในน้ำและมีเด็กคนหนึ่งที่ไม่กล้าเดินขณะที่ลงไปในศูนย์ แม่ของเด็กอธิบายว่าปลอดภัยแต่เด็กยังกลัว แม่จึงอุ้มเด็กแล้วเดินไปสักพักจึงให้เด็กลงยืนเองแล้วจับมือแม่ไว้ จากนั้นแม่จึงจับมือเด็กแล้วเดิน เด็กจึงมีความกล้าที่จะเดินและรู้สึกปลอดภัยมากขึ้นนับว่าเป็นการแสดงบทบาทการเป็นผู้ปกครองและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูก

2. การแสดงออกของเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ก่อนการเดินทางท่องเที่ยว เด็กจะเข้ากับผู้ปกครองเรื่องการท่องเที่ยว เด็กให้ความสนใจในการท่องเที่ยวโดยให้ความสนใจเป็นอย่างมาก มีการซักถามถึงสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างไรจะเห็นได้ว่าเด็กให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเนื่องจากเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งยังมีผู้ปกครองเดินทางไปด้วยทำให้เด็กรู้สึกอุ่นใจสบายใจ ที่มีผู้ปกครองเดินทางไปด้วย ในวันเดินทางเด็กให้ความสนใจกิจกรรมตั้งแต่ช่วงเช้าจนถึงเวลาเดินทางกลับมาถึงโรงเรียนตอนเสร็จสิ้นกิจกรรมตลอดทั้งวันเด็กให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีโดยไม่มีท่าทีเบื่อหน่าย หรืออแงกับผู้ปกครองและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีการพูดคุยสนทนาซักถามกับผู้ปกครองตลอดเวลาเพราะในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระกับผู้ปกครอง และมีเพื่อนในการทำกิจกรรม เด็กรู้สึกสนุกไปกับเพื่อน แสดงความสนใจและพูดคุยกับเพื่อนถึงสิ่งที่สนใจเป็นระยะและการที่มีครูคอยดูแลทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากการอยู่กับผู้ปกครองเพียงลำพังปฏิกิริยาที่เด็กมีต่อผู้ปกครองนั้นเด็กจะอยู่กับผู้ปกครองมากกว่าการอยู่กับเพื่อน โดยเฉพาะเด็กพบเห็นสิ่งที่เด็กอยากรู้ เด็กจะอยู่กับผู้ปกครองและถามถึงสิ่งที่สนใจอยากรู้ เช่นในขณะที่อยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านจะมีนกเป็ดน้ำว่ายน้ำอยู่แต่ก็ไม่รู้ว่าเป็นตัวอะไรเด็กจะถามผู้ปกครองว่าตัวนั้นคือตัวอะไร ผู้ปกครองก็จะถามวิทยากร และผู้ที่เฝ้าศูนย์เพื่อหาคำตอบมาบอกเด็ก เมื่อเวลาที่เด็กจะได้ลงมือเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกันหรือสิ่งที่เด็กสนใจเหมือนกัน เด็กถึงจะเข้ากลุ่มกับเพื่อนๆและจะเล่นด้วยกันสนทนากลุ่มถึงสิ่งที่เห็นร่วมกัน

3. การแสดงออกของผู้ปกครองกับครูพบว่าผู้ปกครองจำให้ความเป็นกันเองกับผู้วิจัยมากกว่ากับครู เนื่องจากผู้วิจัยจะได้ร่วมสนทนาวางแผนกับผู้ปกครองมากกว่าครูประจำสี และปกติทางโรงเรียนไม่ได้มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนเลยและกับครูก็ไม่ค่อยมีการติดต่อสื่อสารกันถึงเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็กเลยทั้งยังเด็กทั้งหมดจะขึ้นรถโรงเรียนกลับ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปใช้มีข้อสังเกตที่ครูหรือผู้นำไปใช้ควรปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ขั้ววางแผน ควรแจ้งผู้ปกครองที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมมาด้วยตนเอง และควรทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองที่จะเข้าร่วมกิจกรรมว่าเป็นใคร เพราะอาจเป็นปู่ย่าตายาย น้าอา หรือพ่อแม่ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้ตรงตามความรู้และพื้นฐานของผู้ปกครองและสร้างคู่มือและแบบปฏิบัติการเรียนรู้ได้ตรงตามความรู้ของผู้ปกครอง สถานที่ที่เสนอแก่ผู้ปกครองควรเป็นสถานที่ที่เด็กปฐมวัยให้ความสนใจและผู้ปกครองยังไม่เคยพาเด็กไป

2. ในชั้นปฐมนิเทศ ควรมีการอธิบายถึงเนื้อหาในคู่มือการเรียนรู้ให้ละเอียดเพราะผู้ปกครองบางคนอาจไม่ได้ศึกษาคู่มือการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนล่วงหน้าอีกแผนหนึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลง เช่น เกิดฝนตก ว่าจะทำอย่างไร อาจเปลี่ยนสถานที่ หรือหาสถานที่ที่สามารถไปได้หากฝนตก

3. วันท่องเที่ยว ครูควรเป็นวิทยากรเองเพื่อที่จะได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองมากขึ้น กิจกรรมนั้นหนทางการที่จะใช้ควรดูระยะเวลาในการเดินทางเพื่อเลือกกิจกรรมที่สามารถดำเนินไปได้จนจบในระยะเวลาการเดินทางและเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองได้รู้จักกันมากขึ้นและรู้จักครูมากขึ้นด้วย

4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยควรเลือกภาพถ่ายที่สื่อถึงการเรียนรู้ของผู้ปกครองและของเด็กในการนำมาใช้สนทนาสรุปร่วมกันเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5. ตลอดจนการทำการทดลองทุกชั้นผู้วิจัยควรถ่ายรูปที่เป็นรูปที่สื่อถึงการเรียนรู้ และความร่วมมือในการทำกิจกรรมของผู้ปกครองและเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในตัวแปรอื่นๆเช่น รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม

2. ควรศึกษาปฏิสัมพันธ์ของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กในรูปแบบการท่องเที่ยวโดยที่ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมทั้งของผู้ปกครองและเด็ก ขณะที่ทำการท่องเที่ยว

3. ควรมีการศึกษาถึงการเรียนรู้บทบาทของผู้ดูแล กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มพ่อแม่ กลุ่มปู่ย่าตายาย กลุ่มลุงป้าน้าอา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี. (2548) .เลี้ยงลูกให้ฉลาดและมีศักยภาพ. กรุงเทพฯ : โยโหม.
- กรมศิลปากร. (2544). หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัว เรื่องวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดพะเยา. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540).คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 . กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนา
มาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546) . รายงานการศึกษาผลการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน
ในการจัดการศึกษาปฐมวัย . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. วัฒนธรรมและประเพณี.สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2550 จาก
<http://www.tat.or.th/>
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542ก) .วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศสำหรับผู้ปกครอง
เด็กอนุบาลต้องการ. วารสารการศึกษาปฐมวัย 2 (1) : 68 – 73 .
- (2542ข) . เอกสารการสอนชุดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย.
กรุงเทพฯ.สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2542ค). การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2544) . การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน .วารสารการศึกษาปฐมวัย 5 (4) : 30 -
36.
- (2545).วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศสำหรับผู้ปกครองเด็กอนุบาล
ต้องการ. วารสารการศึกษาปฐมวัย 6 (4) : 64 – 75 .
- (2548). “รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและผู้ปกครองในชุมชน.
เอกสารหมายเลข 5 การประชุมทางวิชาการ สอ. ประเทศไทย ครั้งที่ 15.
- (2549). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง *Changing leisure Activity to Cultural Learning
for Young Children and Parents*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2550) . 25 คำถามเมื่อลูกเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ : เพื่อนอักษร .
- คณะกรรมการชมรมชาวประมงจังหวัดพะเยา.(2548). ภูมิปัญญาประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา.พะเยา
เจริญอักษร.
- คณะกรรมการอำนวยการการศึกษาผู้ใหญ่แห่งชาติ.(2540).การศึกษาผู้ใหญ่ . กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช

- เจนจิรา คงสุข.(2540). การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการ. ปรินซ์นิพนธ์ ค.ม.(ประถมศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ถ่ายเอกสาร .
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ . (2542) . การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2531) . เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว.541 การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชูลีพร พิศุทธิ์สุภฤทธิ (2537). ความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ชวนคุย ชวนร้อง ชวนเล่น. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไต้ นนท์จันทร์. (2540). มานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ทองพูล เพิ่มดี. (2542) . การศึกษาการจูงใจของพนักงานห้างสรรพสินค้าในการเข้าเรียนหลักสูตร การศึกษาสายสามัญวิธีเรียนทางไกล ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร 1. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ . ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา . (2532 , ตุลาคม – ธันวาคม). วิทยากรย์ เรียนเพื่ออะไร เล่ม 4 ทิศนา แชมมณี ; และชนาธิป พรกุล.(2544,กค. – ตค.).กระบวนการเรียนรู้ : หัวใจของการปฏิรูป การศึกษา. ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.30(1) : 35 – 38.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2541) . บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .
- นภเนตร ธรรมบวร. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย .
- นิตยา บุญสิงห์. (2546). วัฒนธรรมไทย.กรุงเทพฯ : เรื่องแสงการพิมพ์.
- บุบผา เรืองรอง. (ม.ป.ป.). การให้การศึกษาแก่พ่อแม่เด็กปฐมวัย.ม.ป.พ.
- ปัทมศิริ ชีรานุรักษ์ .(2539) . การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้ หนังสือขั้นต้นของเด็กอนุบาล. ปรินซ์นิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. ความหมายของวัฒนธรรม.สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2550,จาก <http://math.sci.tu.ac.th/culture1.htm>
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). จิตวิทยาพัฒนาการ และการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวง กมล จำกัด.

- พิมพา ตานี. (2540) . ความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
ประถมศึกษา อำเภอมกนัย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต (วิชาเอกประถมศึกษา) . เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พิสมัย ผลพฤษไพโร. (2540). มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เพชรรัตน์ เปี้ยเลี่ยม . (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : บัณฑิตมหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2543). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2540). เด็กปฐมวัยในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง.วารสารการศึกษา
ปฐมวัย 1 (1) : 43 -51.
- มารศรี ไทบุญเรือง.(2537). ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาแบบผสมผสานที่มีต่อพฤติกรรมและการ
ตัดสินใจเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย.ปริญญานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณฑิยา ทุมพันธ์. (2546). บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้การบ้านแบบมี
ส่วนร่วม.ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แม็ค จำกัด.
- ราตี ทองสวัสดิ์. (2539). ชีวิตและงานของราตี ทองสวัสดิ์ในวาระเกษียณอายุราชการ. กรุงเทพฯ :
แปลนพับลิชชิง.
- รจรินทร์ พรหมศิริ. (2537). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบศึกษายอกสถานที่.
ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณ ช้องดารากุล . (2539) . แนวโน้มผู้ปกครองเพื่อร่วมปฏิรูปการศึกษา ระดับก่อน
ประถมศึกษา แนว. 30 (161) .44
- วรรัตน์ นิยมไทย. (2547). ผลของการให้ความรู้ผู้ปกครองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย.ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วริศรา สิงห์สุรีย์ . (2549) . ผลของรูปแบบการท่องเทียะเพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อการเรียนรู้ของ
ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) . กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วศินี อิศรเสนา.(2547). เอกสารประกอบการสอนวิชา ป 321 การจัดโปรแกรมสำหรับเด็กก่อนวัย
เรียน (ปฐมวัย) .ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระ บำรุงรักษ์. (2539). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะครูสอน
ศิลปะและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ประชาชนจำกัด.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2549). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย.พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไฉฉิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล . (2539) . บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมี
ส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม.
(สังคมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี.ความหมายของวัฒนธรรม สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2550,จาก
<http://math.sci.tu.ac.th/culture1.htm>
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ . (2547) . การวัดและประเมินแนวใหม่เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2543). “ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้าน
สติปัญญาของเด็กอายุ 4-7 ปี” ,วารสารการศึกษาปฐมวัย. 4(1) : 59-75.
- สุจินตรา จันทรมณี. (2535) . ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
ผู้ใหญ่สายสามัญระดับประถมศึกษา ในเรือนจำและทัณฑสถาน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา)กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ ורתัย มูลคำ. (2543). เรียนรู้สู่คู่มืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2548) . การให้การศึกษาผู้ใหญ่. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2550, จาก
[http; // www.thau.edu.co.th](http://www.thau.edu.co.th)
- สุปราณี ประคำผอง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีนิสัยรักการอ่าน
โดยผู้ปกครอง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2539). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,

- สุภาพร จันทร์เจริญ. (2525) . บทบาทของสหภาพแรงงานในการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงาน
ศึกษาเฉพาะสหภาพแรงงานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมนา พานิช. (2546). การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก. ราชบุรี : โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี.
- สุมาลี คัมชัยสกุล. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็ก
ปฐมวัยในเขตเมืองเชียงใหม่, เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์
----- . (2541) . รายงานผลการวิจัย เรื่องทัศนคติของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกลที่มีต่อ
ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ในเขตภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา
ผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2547. "ประเภทของแรงจูงใจ" จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับ
ปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 10. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2550, จาก
www.nesdb.go.th/plan10/index.htm
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย : แนวอนุรักษ์และการพัฒนา. ตำราเอกสาร
วิชาการ ฉบับที่ 87 ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
สถาบันราชภัฏ
- เสาวนีย์ จันทร์ที. (2546). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาที่มี
ผลต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535) . ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ. (2547). นำชมหอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ. พะเยา : มหา
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.
- อารี สันทนต์. (2550). ทฤษฎีการเรียนรู้ของสมองสำหรับพ่อแม่ ครูและผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : เบรน
- เปส บัค.
- Brunt, Paul R. (1990). *Tourism decision making at the sub-regional level : With special
reference to southern England*. PhD. Councils for national Academic Awards
(UNITED KINGDOM). <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/>
- Davies, Deborah W. (2004). *A comparison of the importance attributed to early childhood
literacy activities by parent and early childhood educators with the activities
suggested by the Pennsylvania early childhood Learning Continuum Indicators*. ED.
Widener University. <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/>

McIntosh, Robert Woodrow, (1995). *Tourism : principles , practice*. Philosophies. United State of America : John Wiley&sons, Inc.

P.C.Sinha. (1998). *Tourism ,research policy and regulation*. First ed. New Delhi : India.

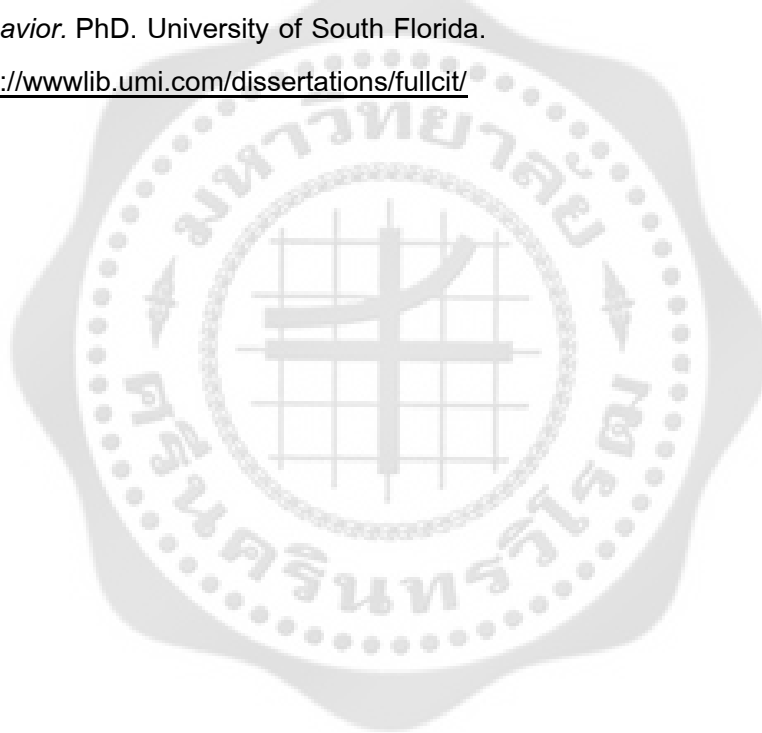
Selanniemi, Tom. (1996). *A Journey to the eternal summer. The anthology of finish sun lust tourism*. DPhil. Jyvaskylanyliopto (FINLAND).

<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/>

Taylor-Allan, Hellen. (2004). *Experience in early childhood education programs and later school adjustment : The role of parent involvement*. MA. University of Toronto (CANADA). <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/>

Worcester, Jonathan. (2005). *Giving voice to parents of young children with challenging behavior*. PhD. University of South Florida.

<http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง

ตัวอย่างแบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครอง
เรื่อง
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมิน

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

- () ชาย
() หญิง

2. วุฒิการศึกษาของท่าน

- () ระดับประถมศึกษา
() ระดับมัธยมศึกษา, ปวช. ,ปวส.
() ปริญญาตรี
() ปริญญาโทหรือสูงกว่า

3. อาชีพปัจจุบัน

- () รับราชการ
() รัฐวิสาหกิจ
() ธุรกิจส่วนตัว
() รับจ้าง
() ทำนา ทำไร่
() อื่นๆโปรดระบุ.....

4. อายุผู้ปกครอง

- () ต่ำกว่า 25 ปี
() 26-30 ปี
() 31-40 ปี
() 41 ปีขึ้นไป

แบบประเมินการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บทบาทของผู้เลี้ยงดูเด็ก

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้ให้ความรู้

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครู

ตอนที่ 5 บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 บทบาทของผู้เลี้ยงดูเด็ก

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกที่สุด

1. ท่านคิดว่าข้อใดคือการแสดงออกถึงความรักที่ท่านมีต่อลูก
 - () ให้ทุกสิ่งตามที่ลูกต้องการ
 - () โอบกอด และสัมผัสลูกเสมอ
 - () การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด
2. หากท่านพบว่าลูกเสียใจร้องไห้ที่ของเล่นหายท่านจะอย่างไร
 - () ปลอบให้ร้องไห้ไปก่อนเดี๋ยวก็ลืมเอง
 - () ซื้อของเล่นชิ้นใหม่ให้แทน
 - () อธิบายถึงสาเหตุที่ของหาย
3. เมื่อลูกของท่านอยากนำของเล่นไปด้วยในการท่องเที่ยวกับทางโรงเรียนท่านจะอย่างไร
 - () บอกลูกว่าไม่ต้องเอาไปด้วยเดี๋ยวเพื่อนจะแย่ง
 - () บอกลูกว่าเดี๋ยวไปเที่ยวจะมีของให้เล่นและดูมากมาย
 - () บอกลูกว่าเดี๋ยวไปซื้อตอนเราไปเที่ยว
4. เมื่อลูกของท่านเป็นเด็กดี เชื่อฟังท่านเวลาทำสิ่งต่างๆท่านจะอย่างไร
 - () ชมและกอดเป็นกำลังใจ
 - () เพิกเฉยถ้าชมแล้วเดี๋ยวได้ใจ
 - () ซื้อของให้เป็นรางวัล
5. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการให้บางสิ่งบางอย่างแก่ลูกสามารถทดแทนความรักของพ่อแม่ได้
 - () ลูกจะได้ไม่มีปมด้อย
 - () ลูกจะมีอำนาจเหนือพ่อแม่
 - () เป็นเด็กที่หัวเหว

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกที่สุด

1. ท่านคิดว่าท่านจะปฏิบัติตนอย่างไรขณะที่พาลูกไปท่องเที่ยว
 - () เดินกับลูกไปเรื่อยๆตามความสนใจของลูก
 - () เดินไปพร้อมพูดคุยถึงสิ่งต่างๆที่พบเห็นในสถานที่ท่องเที่ยว
 - () เที่ยวเสร็จแล้วค่อยกลับมาอธิบายสิ่งที่พบเห็นกันที่บ้าน
2. เมื่อท่านต้องการให้ลูกของท่านสวัสดิ์ผู้ใหญ่ที่พบ ท่านจะอย่างไร
 - () พ่อแม่สวัสดิ์ให้ลูกเห็นก่อนแล้วบอกลูกให้ทำตาม
 - () บอกลูกให้สวัสดิ์เลย
 - () แล้วแต่ลูกจะทำหรือไม่ทำ
3. หากสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่มีเส้นทางที่ต้องใช้ความระมัดระวังท่านจะอย่างไร
 - () ให้ลูกเดินเองเพื่อฝึกความอดทนและความกล้า
 - () ประคองและจับมือเดินไปพร้อมๆกัน
 - () อุ้มลูกเข้าไปเพื่อความปลอดภัย
4. ท่านคิดว่าลูกของท่านเรียนรู้เรื่องการแต่งตัวได้อย่างไร
 - () ช่วยแต่งให้บ่อยๆ
 - () ให้ลูกทำเองทุกครั้ง
 - () ดูพ่อแม่แต่งเป็นตัวอย่าง
5. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นการทำงานตามวัยของลูกท่าน
 - () การเขียนหนังสือ
 - () การเล่นของเล่นต่างๆ
 - () การอ่านหนังสือ

ตอนที่ 3 บทบาทของผู้ให้ความรู้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกที่สุด

1. หากท่านต้องการให้ลูกเรียนรู้เรื่องที่เป็นความรู้และเป็นประโยชน์กับเด็กเช่นเรื่องมารยาททางสังคมท่านจะอย่างไร
 - () สอนให้ลูกทราบและเข้าใจ
 - () ให้เป็นหน้าที่ของครู
 - () เมื่อลูกโตจะเรียนรู้ได้เอง

2. หากท่านจะพาลูกไปท่องเที่ยวในแหล่งเรียนรู้ต่างๆท่านจะอย่างไร
 - () เตรียมหาข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวนั้นเพื่อจะได้สอนลูกได้
 - () ให้มีคำเทศกับรรยายเอง
 - () หาผู้ที่มีความรู้ไปด้วย
3. เมื่อลูกของท่านสงสัยหรืออยากรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งขณะไปเที่ยวท่านจะอย่างไร
 - () ให้กลับไปถามครู
 - () หาคำตอบมาบอกลูก
 - () เบี่ยงเบนความสนใจลูกไปเลยเพราะท่านไม่ทราบ
4. ท่านคิดว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ดีได้จากสิ่งใด
 - () คำสอนของครู
 - () การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่
 - () เด็กปรับตัวได้เองตามธรรมชาติ
5. ท่านคิดว่าข้อใดมีความสำคัญในการให้ความรู้แก่ลูก
 - () ต้องทราบพัฒนาการเด็ก
 - () ต้องมีความรู้มากๆ
 - () ต้องมีผู้มีประสบการณ์สอนให้

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับครู

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกที่สุด

1. หากทางโรงเรียนมีกิจกรรมที่ท่านต้องเข้าร่วมแล้วท่านติดธุระท่านจะอย่างไร
 - () หาทางไปให้ได้ถึงช้าก็ต้องไป
 - () ให้ผู้อื่นไปแทน
 - () แจ้งครูว่าติดธุระไปไม่ได้
2. ท่านคิดว่าข้อใดคือประโยชน์ของการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของทางโรงเรียน
 - () ทราบความเคลื่อนไหวของทางโรงเรียน
 - () ได้ทราบเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับตัวลูก
 - () ได้รู้จักเพื่อนผู้ปกครองด้วยกัน
3. เมื่อครูแจ้งปัญหาของลูกให้ท่านรับทราบท่านจะอย่างไร
 - () ให้ครูลงโทษได้เลย
 - () ขอดูดูก่อนเพราะอยู่ที่บ้านไม่มีปัญหา
 - () หาสาเหตุและร่วมกับครูแก้ไข

4. เมื่อครูเชิญท่านไปสอนให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ในเรื่องที่ท่านชำนาญในห้องเรียนของลูกท่านจะ
ทำอย่างไร
- () เตรียมตัวและไปตามคำเชิญ
 - () หาคนที่เก่งกว่าไปแทน
 - () ปฏิเสธไปเพราะกลัวลูกงอแง
5. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
- () ควรเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนที่จะจัดให้เหมาะสมกับเด็ก
 - () ผู้ปกครองมีหน้าที่สนับสนุนช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเพียงพอแล้ว
 - () ควรมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 5 บทบาทการถ่ายทอดวัฒนธรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกที่สุด

1. ท่านคิดว่าปัจจุบันท่านใช้ภาษาพูดกับลูกอย่างไร
- () พูดภาษาไทยกลางกับลูกตลอดเวลา
 - () พูดภาษาถิ่นกับลูกตลอดเวลา
 - () พูดทั้งสองภาษาตามความเหมาะสม
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการแต่งกายพื้นเมืองของเด็ก
- () เด็กยังไม่เข้าใจว่าเป็นวัฒนธรรมแต่ควรแต่งตามระเบียบของโรงเรียน
 - () เป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการแต่งกาย
 - () สวยงามน่ารักดี
3. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับการพาลูกไปงานประเพณี งานบุญต่างๆ
- () เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดีงาม
 - () ไม่ค่อยอยากให้ไปเพราะจะไปชนที่งาน
 - () ให้ไปเพราะอยู่บ้านไม่มีคนดูแล
4. ท่านเปิดโอกาสให้ลูกได้เรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นโดยวิธีการใด
- () ให้ปู่ย่าตายายเป็นคนเล่า
 - () ให้ครูเป็นผู้สอน
 - () พาลูกไปดูและท่านเล่าไปด้วย
5. ท่านคิดว่าควรถ่ายทอดวัฒนธรรมในท้องถิ่นของท่านแก่ลูกหรือไม่
- () ไม่จำเป็นเพราะเด็กเรียนรู้ได้เอง
 - () จำเป็นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น
 - () ไม่จำเป็นเพราะปัจจุบันเด็กควรเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีมากกว่า

ภาคผนวก ข

แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย

ตัวอย่างแบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย
เรื่อง
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

คู่มือดำเนินการประเมินผลของรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

1. คำชี้แจง

- 1.1 แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3
- 1.2 แบบประเมินนี้มี 2 ชุด มีลักษณะเป็นรูปภาพแบบ 3 ตัวเลือก
- 1.3 ในการดำเนินการประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการประเมินด้วยตนเองโดยการอธิบายวิธีการประเมินและดำเนินการประเมินทีละข้อ ให้ผู้รับการประเมินได้ทำแบบประเมินถูกต้องตามคำสั่งและขั้นตอน ซึ่งทำการประเมินโดยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและประเมินหลังการทดลอง (Post-test) แล้วนำแบบประเมินมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์

2. คำแนะนำ

- 2.1 ลักษณะทั่วไปของแบบประเมิน ประกอบด้วยแบบประเมิน จำนวน 2 ชุด
 - ชุดที่ 1 แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยวหอวัฒนธรรมนิทัศน์ จำนวน 6 ข้อ
 - ชุดที่ 2 แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยวศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน จำนวน 6 ข้อ
- 2.2 การตรวจให้คะแนน
 - 2.2.1 ข้อที่ x ทับริภาพข้อที่ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน
 - 2.2.2 ข้อที่ x ทับริภาพข้อที่ผิดหรือไม่ได้กากบาท ให้ 0 คะแนน
- 2.3 การเตรียมตัวก่อนสอบ
 - 2.3.1 ผู้ดำเนินการประเมินต้องศึกษาคู่มือการประเมินให้เข้าใจกระบวนการในการประเมินทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบประเมินซึ่งจะทำให้การดำเนินการประเมินเป็นไปอย่างราบรื่น และก่อนการทดสอบต้อง เขียนชื่อ-นามสกุลของผู้เข้ารับ การประเมินให้เรียบร้อย ก่อนลงมือทดสอบผู้ดำเนินการประเมินต้องอธิบายขั้นตอนและ ทำตัวอย่างให้ผู้เข้ารับการประเมินดูไปพร้อมๆกัน
 - 2.3.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมิน
 1. คู่มือการประเมิน
 2. ดินสอสำหรับทำการประเมิน
 3. นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน

2.3.3 ข้อปฏิบัติก่อนสอบ

ผู้ดำเนินการประเมินพูดคุยทักทายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเมื่อเห็นว่าผู้รับการประเมินพร้อม จึงเริ่มทำการประเมิน

2.4 ข้อปฏิบัติในการประเมิน

2.4.1 ผู้ดำเนินการประเมินอ่านคำสั่งให้ผู้รับการประเมินฟังซ้ำๆ และชัดเจน ข้อละ 2 ครั้ง

2.4.2 ให้ผู้รับการประเมินใช้เวลาทำแบบประเมินตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ

แบบประเมินคำถามที่เป็นรูปภาพ กำหนดข้อละ 1 นาที

3. วิธีการดำเนินการ

3. วิธีดำเนินการประเมิน

ครูพูด : สวัสดีค่ะเด็กๆ วันนี้ครูมีอะไรมาให้เด็กๆ ลองทำดูนะคะ (ยกแบบประเมินให้เด็กๆ ดู)

ครูพูด : ก่อนจะลงมือทำครูมีข้อตกลงกับเด็กๆ ว่า เมื่อได้รับแบบประเมินที่ครูแจกแล้วอย่าเพิ่งเปิดดูก่อนที่ครูจะบอกและเมื่อครูบอกให้ทำอะไร ขอให้ตั้งใจฟังแล้วทำตามที่คุณครูบอก ครูจะแจกแบบประเมินให้เด็กทุกคนหยิบดินสอดำคนละ 1 แท่งและให้เด็กเขียนชื่อของตนเอง (ครูแจกแบบประเมินและดินสอดำคนละ 1 แท่งและครูติดเครื่องหมาย X ที่กระดานและชี้ที่เครื่องหมาย X ให้เด็กๆ)

ครูพูด : นี่คือเครื่องหมาย X เด็กๆ เปิดหน้าแรกคะ (ครูเปิดแบบประเมินหน้าแรกและตรวจดูว่าเปิดถูกหรือไม่แล้วเริ่มทำการประเมิน)

แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของเด็กปฐมวัย
เรื่อง
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ชื่อ.....นามสกุล.....

โรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

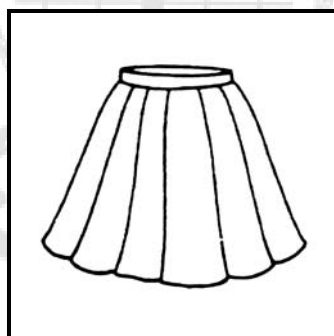
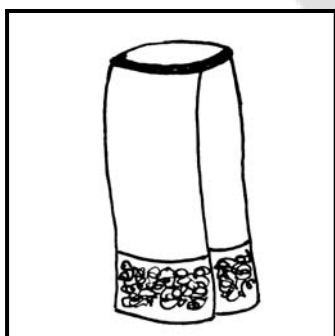
ตอนที่ 1 เรื่องวัฒนธรรมที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยววัฒนธรรมนิทัศน์

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย X กากบาททับภาพที่ต้องการ

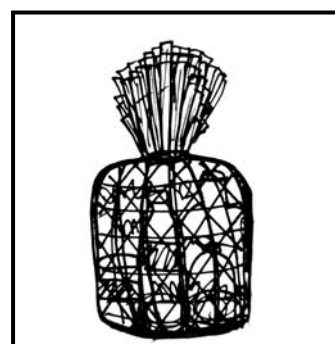
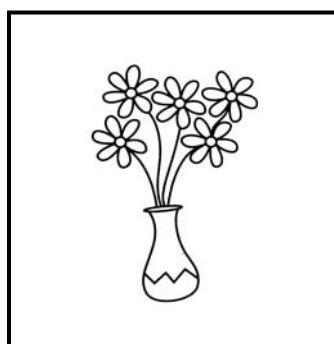
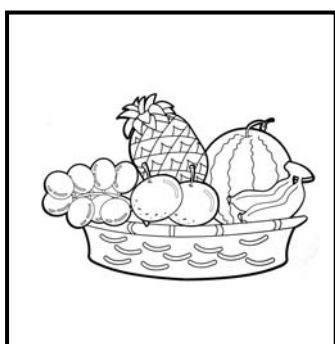
1. เหตุใดเสื้อผ้าของชาวพะเยาจึงเป็นผ้าที่มีเนื้อหนา

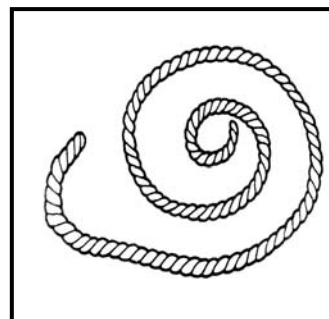
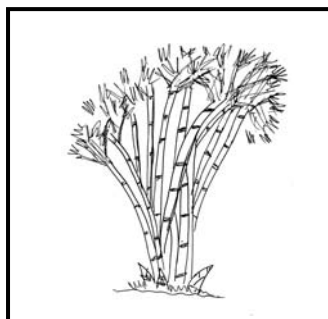
2. เสื้อผ้าของผู้หญิงชาวพะเยาในอดีตนิยมนุ่งชุดแบบใด

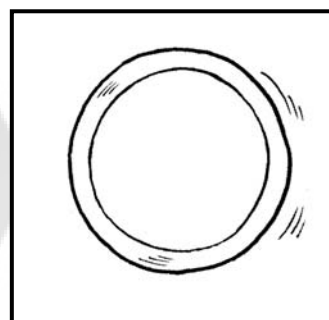
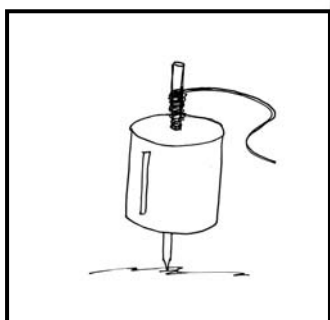
3. งานบุญสลากภัตตรเป็นงานบุญที่ต้องถวายอะไรแก่พระสงฆ์

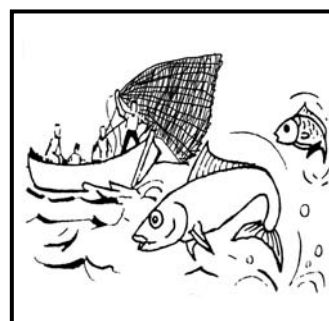
4. ของเล่นของเด็กพะเยาส่วนใหญ่ทำจากอะไร

5. มะข่างโหว่เป็นชื่อของเล่นชนิดใด

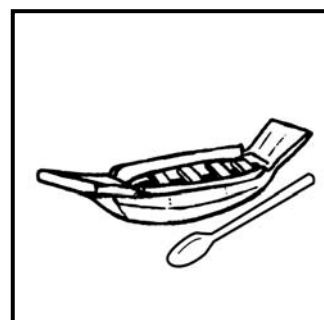
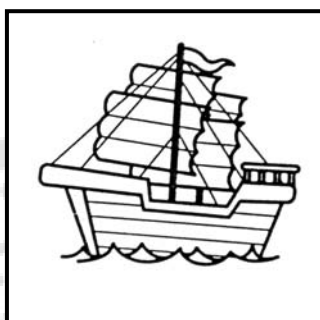
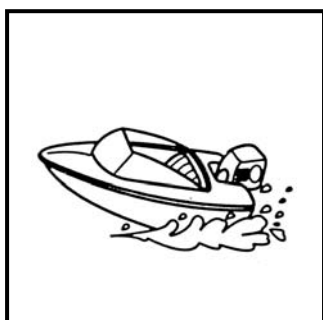
6. คนที่อาศัยอยู่ใกล้กว๊านพะเยาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีอาชีพอะไร

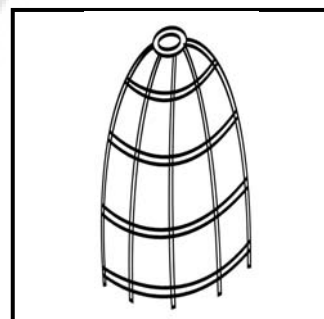
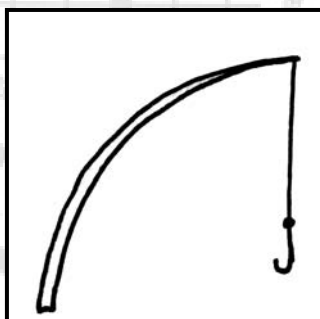
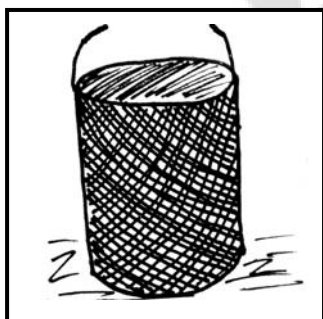
แบบประเมินการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
 ตอนที่ 2 เรื่องวัฒนธรรมที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยว
 ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย X กากบาททับภาพที่ถูกต้อง

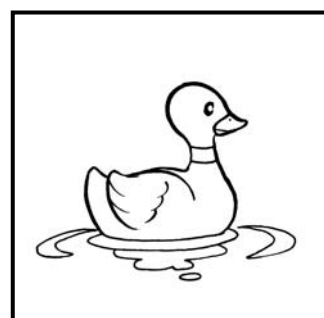
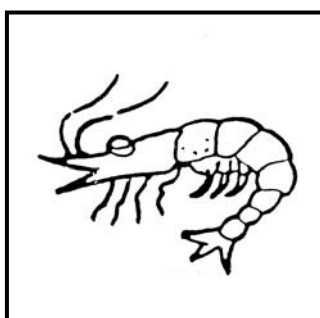
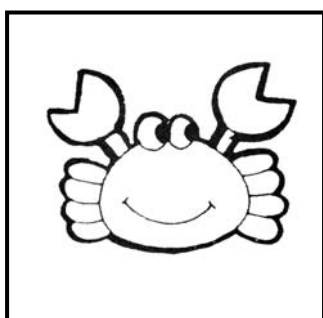
1. เรือที่ชาวพะเยานิยมใช้ในการออกหาปลาคือเรืออะไร

2. ชาวประมงสร้างเครื่องมือชนิดใดเพื่อใช้จับกุ้งฝอยที่มีขนาดเล็ก

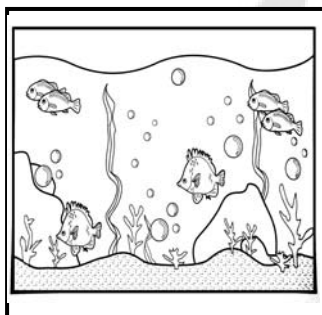
3. สัตว์น้ำชนิดใดที่จะลอยหัวขึ้นมาบนผิวน้ำทำให้ชาวประมงรู้ว่าน้ำในกว๊านพะเยาเริ่มเน่าเสีย

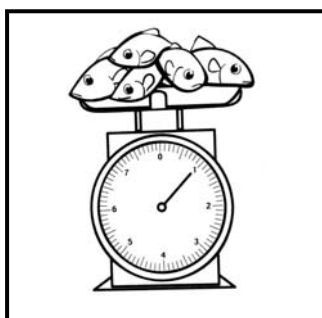
4. ชาวประมงส่วนใหญ่ที่ออกมาหาปลาใคร

5. ปลาที่ชาวประมงจับมาได้จะนำไปทำอะไร

6. ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านมีประโยชน์อย่างไร

ภาคผนวก ค

คู่มือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม
สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ตัวอย่างคู่มือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

คู่มือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย
โรงเรียนศรีวิราชวิทยา อำเภอคอกคำใต้
จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัย นางสาวธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์

เรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

TITLE TOURISM MODEL FOR CULTURAL LEARNING OF
PARENT AND YOUNG CHILDREN.

กำหนดการท่องเที่ยว วันเสาร์ที่ 6 ตุลาคม 2550

08.00 น.	ลงทะเบียนที่โรงเรียนศรีวิราชวิทยาลัยรับเอกสาร
08.30 น.	ผู้ปกครองและเด็กกลุ่มตัวอย่าง เตรียมออกเดินทาง ปฐมนิเทศ
	1. กิจกรรมรู้จักกัน : กล่าวรับและแนะนำ ทีมงานและการแบ่งกลุ่มสี
	2. แนะนำการท่องเที่ยว วันนี้มีอะไรบ้าง
	3. แนะนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องทำ ณ แหล่งเรียนรู้ที่ 1
09.00 น.	บริการอาหารว่าง (รถออกเดินทาง)
09.00 น.-09.20 น.	ถึงศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน พบวิทยากรตามที่นัดหมายไว้ เดินชม ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน ลงจากรถเข้ากลุ่ม
09.30 น.-11.15 น.	เดินชมศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านและดูการสาธิตการทำประมง
11.15 น.- 11.45 น.	ผู้ปกครองและเด็ก ทำแบบปฏิบัติการเรียนรู้ในชุดที่ 1
11.45 น.- 12.00 น.	ส่งงานคืนให้ครูประจำสี ขึ้นรถพร้อมเดินทาง
12.10 น.-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวันที่ร้านแสงจันทร์ ริมกว๊านพะเยา

13.10 น.	ขึ้นรถเดินทางไปสถานที่ที่ 2 เริ่มกิจกรรมช่วงบ่าย 1. ครูอภิปรายกับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ 2 ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน 2. แนะนำงานตามแบบปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กใน ชุดที่ 2
13.30 น. – 15.00 น.	ถึงสถานที่ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ พบมัคคุเทศก์ที่นัดหมายไว้ ลงจากรถ เข้ากลุ่ม เดินชมหอวัฒนธรรมนิทัศน์ พร้อมกับมัคคุเทศก์บรรยาย ประวัติความเป็นมาและรายละเอียดแต่ละห้องนิทรรศการ
15.00 น. – 15.20 น.	ผู้ปกครองและเด็กทำงานแบบปฏิบัติการเรียนรู้ชุดที่ 2
15.20 น. – 16.00 น.	แจกของว่างสำหรับเด็กและผู้ปกครอง (นมเปรี้ยว/ผลไม้) ส่ง แบบฝึกหัดและแบบประเมินการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยแก่ครูประจำสี
16.10 น.	ขึ้นรถพร้อมเดินทางกลับ
16.15 น.	กิจกรรมสรุปการเรียนรู้ และกิจกรรมอำลา (บนรถ)
16.30 น.	ถึงโรงเรียนศรีวิราชวิทยา

ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวตามแผนพับ

การเตรียมตัวในการท่องเที่ยว

การเตรียมการเดินทาง

1. สิ่งที่คุณปกครองต้องเตรียมมาในวันเดินทาง
 - ยาประจำตัวของเด็กและท่าน
 - กระติกน้ำของเด็กระหว่างการเดินทาง
 - หมวกใส่กันแดดของเด็กและของท่าน
 - คู่มือการเดินทางที่ทางโรงเรียนแจก
2. การเตรียมความพร้อมของตัวท่าน คือการอ่านรายละเอียดในคู่มือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ก่อนการเดินทางเพื่อที่ท่านจะสามารถอธิบายความรู้และตอบคำถามเด็กได้เมื่อเด็กสงสัยโดยที่ท่านต้องเป็นครูอีกคนหนึ่งในการท่องเที่ยว

การบริการต่าง ๆ

สำหรับผู้ปกครองและเด็กจะได้รับ

- ของว่าง เข้า บนรถ (น้ำผลไม้สำหรับผู้ปกครอง/นมสำหรับเด็ก/ขนม)

- ของว่างป้าย (นมเปรี้ยวสำหรับผู้ปกครองและเด็ก/ผลไม้ แจกหลังจากส่งแบบปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กที่ครูประจำสี)
- อาหารกลางวัน (รับประทานอาหารที่ร้านอาหารแสงจันทร์ ริมกว๊านพะเยา)
- คู่มือการท่องเที่ยว แบบปฏิบัติการเรียนรู้และ อุปกรณ์เครื่องเขียน (ครูจะแจกในช่วงลงทะเบียน)
- ป้ายชื่อตามสีของตน

การดูแลของคุณครู

สำหรับผู้ปกครองและเด็ก

- ผู้ปกครองและเด็กจะมีการแบ่งกลุ่มตามสี ครอบครัวเดียวกันจะอยู่สีเดียวกันซึ่งในแต่ละสีจะมีคุณครูประจำสี 1 คน

สีแดง	คุณครูธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์ (ครูยิ้ม)
สีฟ้า	คุณครูปราณี หาญเลิศ (ครูอ้อย)
สีเขียว	คุณครูปรียาพร วงศ์เวียน (ครูนก)

หมายเหตุ ขอความกรุณาผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ประชุมพร้อมกันเพื่อสรุปกิจกรรมครั้งสุดท้าย ในวันที่ 19 ตุลาคม 2550 เวลา 09.30 น.-11.00 น. โรงเรียนศรีวิราชวิทยา

เข้า

แบบปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ชุดที่ 1

คำชี้แจง

ผู้ปกครองชื่อ _____

เป็น () พ่อ () แม่ () อื่นๆ _____

คู่มือการเรียนรู้สำหรับเด็กและผู้ปกครองนี้ มีจุดประสงค์เพื่อ

1. ให้ผู้ปกครองรู้จักลูก เข้าใจลูกปฐมวัย เพื่อพัฒนาให้ลูกเป็นคนดี และเก่งตามรูปแบบของผู้ปกครองด้วยการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรม
2. ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและให้ความสำคัญ ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงามแก่ลูก
3. เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กได้ทำงานร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นเหมือนครูผู้ให้ความรู้ ช่วยอธิบายคำชี้แจง และอธิบายการทำงานแก่ลูก แต่อย่าตอบให้ลูกนะคะ ให้ลูกได้คิดเองค่ะ

ขอบคุณค่ะ

สำหรับผู้ปกครอง

แบบปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ชุดที่ 1 สถานที่ท่องเที่ยวที่ 1 ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน

คำชี้แจง ให้ผู้ปกครองตอบตามความรู้สึกจริง ๆ โดยกากบาท ใน () ที่ท่านคิดว่าท่านได้เรียนรู้และรู้สึกจากการมาท่องเที่ยว ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มาเที่ยวครั้งนี้ฉันคิดว่าจะพัฒนาตนเอง ดังนี้
 - () เรียนรู้และเริ่มสอนลูกเวลาเดินทาง ท่องเที่ยว
 - () ช่วยเหลือลูกระหว่างการเดินทาง เพื่อให้ลูกได้เรียนรู้การดูแลตนเอง
 - () ให้อิสระลูกในการซักถามจะสร้างความสนุกและการเรียนรู้จากการท่องเที่ยว
 - () ฉันได้เรียนรู้ว่าการเตรียมตัวก่อนการเดินทางเป็นเรื่องที่สำคัญมาก
2. มาครั้งนี้ฉันได้รู้ว่า
 - () วัฒนธรรมเป็นเรื่องวิถีชีวิตของคนและเป็นสิ่งที่เราควรให้ลูกได้เรียนรู้
 - () ฉันน่าจะปลูกฝังวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองให้ลูกได้เรียนรู้
 - () ฉันวัฒนธรรมที่ดั่งามแก่ลูก
 - () ฉันควรสอนให้ลูกรักในท้องถิ่นและวัฒนธรรมของตนเอง
3. มาเที่ยวครั้งนี้ฉันรู้ว่า
 - () การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับลูกทำให้ฉันเข้าใจลูกมากขึ้น
 - () ฉันรักลูกฉันมากขึ้น
 - () ฉันจะหากิจกรรมต่าง ๆ ทำร่วมกับลูกมากขึ้น
 - () ฉันจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

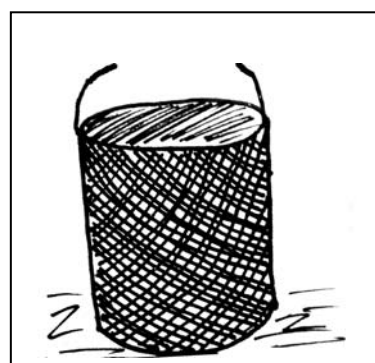
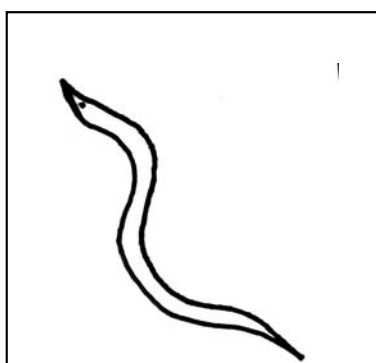
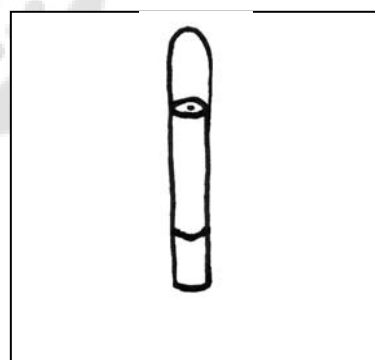
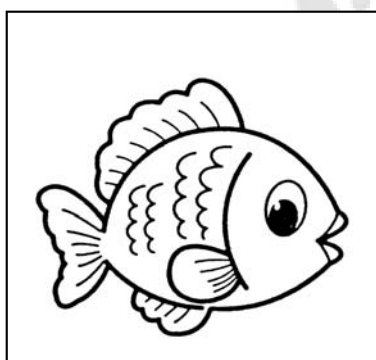
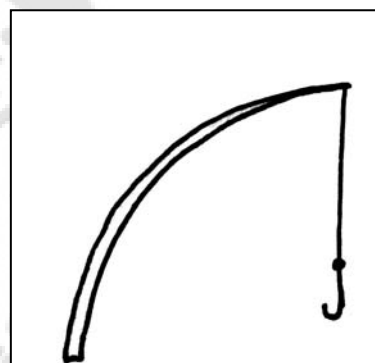
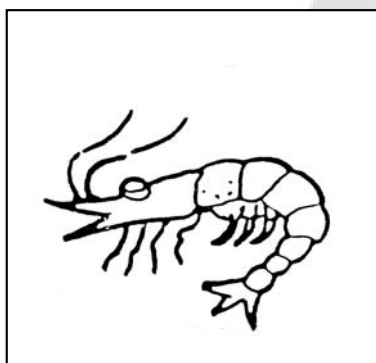
สำหรับเด็ก

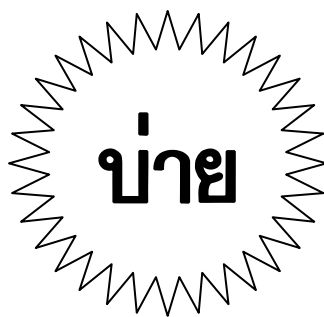
แบบปฏิบัติการการเรียนรู้ของเด็ก ชุดที่ 1 ตอนที่ 1 สถานที่ท่องเที่ยวที่ 1 ศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้าน

คำชี้แจง สำหรับผู้ปกครอง

ให้ผู้ปกครองอ่านคำถามในแต่ละข้อให้เด็กฟังแล้วให้เด็กตอบ โดยไม่บอกคำตอบแก่เด็ก

1. ให้เด็กโยงภาพเครื่องมือและภาพสัตว์น้ำที่สัมพันธ์กัน

บ่าย

แบบปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ชุดที่ 2

คำชี้แจง

ผู้ปกครองชื่อ _____

เป็น () พ่อ () แม่ () อื่นๆ _____

คู่มือการเรียนรู้สำหรับเด็กและผู้ปกครองนี้ มีจุดประสงค์เพื่อ

1. ให้ผู้ปกครองรู้จักลูก เข้าใจลูกปฐมวัย เพื่อพัฒนาให้ลูกเป็นคนดี และเก่งตามรูปแบบของผู้ปกครองด้วยการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้านวัฒนธรรม
2. ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและให้ความสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงามแก่ลูก
3. เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กได้ทำงานร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นเหมือนครูผู้ให้ความรู้ ช่วยอธิบายคำชี้แจง และอธิบายการทำงานแก่ลูก แต่อย่าตอบให้ลูกหะกะ ให้ลูกได้คิดเองค่ะ

ขอบคุณค่ะ

สำหรับผู้ปกครอง

แบบปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ชุดที่ 1

คำชี้แจง ให้ผู้ปกครองตอบตามความรู้สึกจริง ๆ โดยกากบาท X ใน () ที่ท่านคิดว่าท่านได้เรียนรู้และรู้สึกจากการมาท่องเที่ยว หอวัฒนธรรมนิทัศน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มาเที่ยวครั้งนี้ฉันได้รู้ว่าได้สิ่งต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับการเป็นผู้ปกครองมากขึ้น
 - () ได้เห็นพฤติกรรมที่น่ารักของลูก
 - () มีความเข้าใจลูกมากขึ้น
 - () เริ่มรู้แล้วว่า การเป็นพ่อเป็นแม่ ควรทำอย่างไรกับลูกบ้างเพื่อให้ลูกมีความรู้
 - () เริ่มรู้แล้วว่าการเป็นพ่อ เป็นแม่ควรทำอย่างไรให้ลูกสนุกสนานกับการท่องเที่ยว
2. มาครั้งนี้ฉันคิดว่า
 - () การเป็นพ่อ แม่ น่าจะได้ทำกิจกรรมกับลูกเวลามาท่องเที่ยว
 - () ฉันชอบตอบคำถามเวลาที่ลูกเกิดข้อสงสัย
 - () ฉันเห็นลูกสนใจตลอดเวลาการเดินทางและฉันดีใจ
 - () ฉันมองเห็นพฤติกรรมที่น่ารักของลูกมากขึ้น
3. มาเที่ยวครั้งนี้ฉันรู้ว่า
 - () การทำกิจกรรมร่วมกับครู ทำให้เรารู้จักครูและครูมากขึ้น
 - () ฉันเพิ่งรู้ว่าครูต้องดูแลเด็กมากเพียงใด และถ้าผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูจะทำให้พัฒนาลูกของเราได้มากยิ่งขึ้น
 - () ฉันรู้สึกว่าคุณพร้อมช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครองตลอดการทำกิจกรรม
 - () ฉันอยากช่วยครูในการทำกิจกรรมมากกว่านี้

สำหรับเด็ก

แบบปฏิบัติการการเรียนรู้ของเด็ก ชุดที่ 2 ตอนที่ 1

สถานที่ท่องเที่ยวที่ 2 หอวัฒนธรรมนิทัศน์

คำชี้แจง สำหรับผู้ปกครอง

ให้ผู้ปกครองอ่านคำถามในแต่ละข้อให้เด็กฟังแล้วให้เด็กตอบ โดยไม่บอกคำตอบแก่เด็ก

1. ให้เด็กๆ ทำเครื่องหมาย X กากบาททับภาพที่เป็นภาพของหอวัฒนธรรมนิทัศน์มีเพียงภาพเดียว

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวรัชฎ์ลักษณ์ ไชยวงศ์
วันเดือนปีเกิด	7 ธันวาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
สถานที่ปัจจุบัน	2/2 ตรอกราชสัณฐาน ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2541	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพะเยาพิทยาคม
พ.ศ.2545	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
พ.ศ.2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

